

Økonomiplan for 2025 — 2028

Hvaler

Rådmannens forord	4
Plan- og styringssystemet.....	6
Planstrategi	6
Kommuneplanen med handlingsdel	6
Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2028	8
FNs bærekraftmål og kommunens samfunnsplan	9
Årshjul.....	10
God styring koster.....	11
Hovedgrepene i økonomiplanperioden 2025 - 2028	12
Stor usikkerhet, høyere rente og økte energipriser gir nye budsjettutfordringer.....	12
Budsjett risiko.....	13
Hovedgrep og utviklingstrekk i økonomiplan 2025-2028.....	14
Digitalisering av tjenestene	18
Samarbeid med andre kommuner	19
Investeringer	19
Samfunnsplan og prioriterte mål for perioden	19
Befolkningsutvikling.....	30
Befolkningsutvikling i Hvaler kommune (SSB per 2. kvartal 2024)	30
Befolkningsvekst spredd på aldersgrupper	31
Lokalsamfunn og næringsutvikling.....	32
Næringsutvikling	32
Strategisk ståsted og utfordringsbilde.....	32
Kommunikasjon.....	34
En mer digital kommune	34
Samarbeid med andre kommuner	35
Miljø og klima	36
Organisasjon og HR	38
Hvaler kommunes organisasjon.....	40
Økonomiske forutsetninger for budsjettet.....	42
Kommunenes inntektssystem	42
Regjeringens forslag til statsbudsjett 2025 og det økonomiske opplegget for kommunesektoren	43
Andre forutsetninger for handlingsplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025	44
Utvikling i måltall.....	46
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	46
Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter	47
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter	48
Fri egenkapital drift (disposisjonsfond) i prosent av brutto driftsinntekter.....	49
Forutsetninger for økonomiplanperioden 2025-2028.....	49
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	51
Økonomisk utvikling i planperioden.....	51
Investeringer i økonomiplanen.....	52
Oversikt Investering og finansiering	52
Kommunens tjenesteområder	53
Lederstøtte og stab	53
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	53
Driftsbudsjett	55
Fordeling på enhet (netto driftsrammer)	55
Fordeling på hovedart	55
Oppvekst og kultur	56

Beskrivelse av dagens virksomhet.....	56
Driftsbudsjett	63
Fordeling på enhet (netto driftsrammer)	63
Fordeling på hovedart	63
Kommentar til innmeldte investeringsbehov for tjenesteområdet.....	64
Teknisk	66
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	66
Utfordringer og strategi	68
Driftsbudsjett	72
Fordeling på enhet (netto driftsrammer)	72
Fordeling på hovedart	72
Helse og Friskliv	73
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	73
Utfordringer og strategi	81
Driftsbudsjett	85
Fordeling på enhet (netto driftsrammer)	85
Fordeling på hovedart	86
Kommentar til innmeldte investeringsbehov for tjenesteområdet.....	86
Vedlegg	88
Vedlegg – Forskriftsrapporter	88
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd	88
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd	89
Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd	90
Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd	91
Økonomisk oversikt drift etter § 5-6.....	95
Beskrivelse av investeringer	97

R å d m a n n e n s f o r o r d

Demokrati er folkestyre og gir oss muligheter til å velge de vi ønsker skal styre oss. Makten ligger i prinsippet i hendene til hver og en av oss. Demokratiet er i mange deler av verden på vikende front på bekostning av mer autoritære styresett. Krigen i Ukraina har lært oss at vi har mye å ta vare på. Sannhet blir stadig oftere erstattet av konspirasjonsteorier og ren løgn. Demokratiet er i mange land på vikende front. I USA, «demokratiets høyborg», er det stor usikkerhet omkring demokratiets skjebne og vilkår i lys av det forestående presidentvalget. Frihet og demokrati er ingen selvfølge, men noe vi må forsvare og forvalte med omtanke, klok s k a p o g r e s p e k t .

Den verdensomspennende pandemien (Covid-19) i årene 2020-2022 skapte forstyrrelser i de globale forsyningskjedene med vareknapphet og kraftig prisvekst som konsekvens. Renten i mange land er blitt satt kraftig opp for å dempe prisveksten. Endringer i verdensøkonomien smitter lett over på et lite land som Norge med sin åpne økonomi.

Her hjemme opplever de fleste kommuner et økende gap mellom statlige krav og innbyggernes forventninger til tjenestene, og kommunenes muligheter til å imøtekomme disse. Sentrale folkevalgte har høye ambisjoner for nasjonal politikk, men opplevelsen ute i det store flertall av norske kommuner er at dette ikke følges opp med tilstrekkelig bevilgninger til kommunene. Dette bidra til frustrasjon og dårlig dialog mellom stat og kommune.

Ledere og øvrige ansatte i Hvaler kommune opplever et gjennomgående høyt press på tjenestene. Samtidig legger økte renter og avdrag på grunn av høy lånegjeld beslag på midler som ellers kunne vært brukt til «gode formål». Mange kommuner er i samme situasjon og strever med å få budsjettene til å balansere. Pengene rekker ikke like langt som før og prioriteringene er blitt tøffere. For 2024 forventer Kommune-Norge samlet et underskudd på 15 mrd. kr. Sjelden har utfordringene vært større.

2024 innebar en merkbar innstramming i de økonomiske driftsrammene for tjenestene etter at kommunen gikk med 23 mill. kr i underskudd i 2023. 2024 har derfor vært preget av omstilling, effektivisering og tilpassing av den samlede virksomheten til kommunens inntekter. Selv om året fortsatt ikke er over, ligger kommunen an til å kunne klare å nå budsjettresultat på minus 2,9 mill. kr i 2024. Med mål om et netto driftsresultat på 1,75 % av kommunens samlede inntekter, tilsvarende 12 mill. kr, kan vi ikke slippe av. Målet for 2025 blir å konsolidere den økonomiske stillingen ved å unngå underskudd på drift, videreføre et stabilt tjenestetilbud overfor innbyggere, fritidsbeboere og næringsliv og samtidig forberede oss på vår største utfordring som kommune – endringer i demografien.

Vi lever lenger, blir flere eldre og flere syke eldre. Vi må derfor regne med at presset på tjenestene innenfor eldreomsorgen, og samtidig konkurransen om arbeidskraften innen omsorgsyrkene, vil forsterkes. Vi må fortsette å lete etter muligheter for å effektivisere tjenestene, dreie ressursbruken og ikke minst begrense gjeldsveksten for å unngå at renter og avdrag spiser en enda større del av inntektene. Samtidig kan vi ikke stoppe alle investeringer. I budsjettet for 2025 er det lagt opp til at skal komme i gang med bygging av 7 nye sykehjemsplasser på Dypedalsåsen. Samtidig styrker vi både legetjenesten og ergoterapitjenesten.

Hvaler kommune har relativt gode inntekter med skatteinntekter over landsgjennomsnittet per innbygger og forholdsvis høye inntekter fra eiendomsskatt på hytter og hus. Økonomisk er derfor Hvaler kommunen forholdsvis godt rustet i forhold til mange andre kommuner. På den annen side er Hvaler kommune en liten og relativt tungdrevet kommune med et stort antall øyer med både boliger og fritidsboliger, med og uten broforbindelse, som krever tjenester fra k o

Økonomiplan for 2025-2028

En stadig større del av kommunenes inntekter bindes opp som følge av økt rettighetslovgivning og statlige krav til tjenestene som bemanningsnormer i skoler og barnehager. Dette påvirker det lokale selvstyret og h a n d l i n g s r o m m e t i b u d s j e t t e t .

Gebyrene for vann og avløp samt eiendomsskatten opprettholdes på dagens nivå. Med regjeringens forslag til reduksjon i merverdiavgiften fra 25 til 15 % på vann og avløp fra 01.05.25 innebærer dette mindre å betale for abonnenten.

Ny teknologi åpner muligheter for å løse oppgaver på en mer effektiv måte. Vår evne til å ta i bruk nye digitale løsninger vil være avgjørende for å kunne opprettholde og utvikle mer brukervennlige og effektive tjenester. Dette blir antagelig enda viktigere i årene som kommer med et økende antall eldre som vil ha behov for helse og omsorgstjenester, samtidig som ressursbehovet også øker på flere andre områder.

Politikk er å ville, men samtidig ha mot til å prioritere. Det vil bli enda viktigere i årene som kommer.

Hvaler, 31.10.24

Rune Antonsen (s)
Rådmann

Plan- og styringssystemet

Plan- og styringssystemet i Hvaler kommune består av en rekke styringsaktiviteter. I et langsiktig perspektiv styres kommunen etter overordnede planer og andre strategidokumenter. I et mer kortsiktig tidsperspektiv er det vanlig å snakke om styringsaktiviteter som inngår i et årshjul.

Planstrategi

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi, jf. plan- og bygningsloven § 10-1. En planstrategi er i realiteten en plan for hvilke planer som skal prioriteres i den kommende 4-årsperiode. Planstrategien bør beskrive utfordringsbildet og omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden. Arbeidet med kommunal planstrategi forutsetter bred involvering av offentlige myndigheter samt innbyggere, organisasjoner og næringsliv i kommunen. Det pågår et arbeid med revideres ferdig i 1. kvartal 2025.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplanen eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen.

Kommuneplanen med handlingsdel

Kommuneplanen

Kommuneplanen er hjemlet i plan- og bygningsloven og består av en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanens arealdel skal understøtte ønsket samfunnsutvikling i kommunen.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn. Det kan utarbeides kommunedelplaner for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder.

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven kan inngå i eller utgjøre handlingsdelen. I Hvaler kommune utgjør økonomiplanen og kommuneplanens handlingsdel ett dokument kalt «Handlingsplan med økonomiplan 2024-2027». Årsbudsjettet for 2024, hvor kommunestyret fatter bindende vedtak for inntekter og utgifter, utgjør første året i økonomiplanen.

Plan- og bygningsloven understreker sammenhengen mellom det langsiktige og kortsiktige planperspektivet. I handlingsplanen ble det derfor fra 2023 tatt inn et eget kapittel for å synliggjøre hvordan satsinger og prioriteringer i den kommende 4-årsperioden understøtter mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel. Oversikten er ingen fullstendig oversikt over alt vi gjør som kan knyttes til målene i samfunnsplanen, men primært en beskrivelse av hva som vil ha et særskilt fokus gjennom året. Oversikten kan ha mangler, i den forstand at det er flere tiltak som burde vært med, men

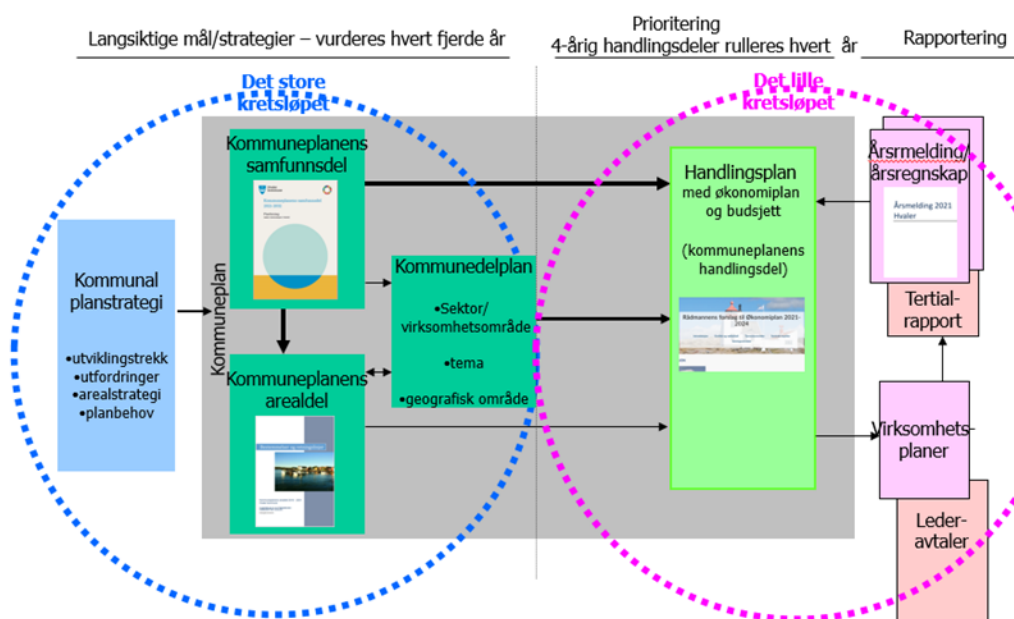
representerer en videreutvikling av det arbeidet som ble påbegynt i 2023 for å synliggjøre sammenhengen mellom kommuneplanens samfunnsdel og den årlige handlingsplanen med økonomiplan.

For å forsterke fokuset på at det er kommunens oppgaver og hvordan vi løser disse som er det sentrale i handlingsplanen, mens økonomiplan med årsbudsjettet først og fremst er et virkemiddel, er plandokument benevnt «Handlingsplan med økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025».

Figuren nedenfor illustrerer sammenhengen mellom det langsiktige og kortsiktige tidsperspektivet i kommunens plansystem. Kjernen i det store kretsløpet er kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel. Planhorisonten er ofte 10-20 år. For kommunedelplaner som omhandler et bestemt tjenesteområde, et tema eller et geografisk område er planhorisonten normalt noe kortere, gjerne 4-16 år.

Handlingsplan med økonomiplan

De overordnede planene gir føringer for det lille kretsløpet. Her er det handlingsplan med økonomiplan og årsbudsjett som står i fokus. Planhorisonten er normalt fire år da økonomiplan etter loven skal omfatte minst de fire neste budsjettårene. Når kommunestyret vedtar handlingsplan med økonomiplan er det kun det første året som er bindende. De øvrige årene kan betraktes som et langtidsbudsjett som normalt vil bli omarbeidet ved neste årlige rullering av planen ved utgangen av hvert kalenderår.

Gjeldende planer med betydning for handlingsplan

Planer er det viktigste verktøyet for utforming av politikk og samtidig helt sentralt som grunnlag for styring av en kommune både på kort og lengre sikt.

Følgende planer ligger til grunn for utarbeidelse av Handlingsplan med Økonomiplan for perioden 2025-2028:

- Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020-2031 med kommunal planstrategi for Hvaler 2020-2023
- Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2023
- Kommuneplanens arealdel 2019-2031
- Kommunedelplan for kulturminner 2018-2030
- Kommunedelplan for klima og miljø 2016-2028
- Strategisk havneplan 2018-2028
- Kommunedelplan for Skjærhalden (vedtak i kommunestyret 14.11.24)

Kommunen har i tillegg flere planer som allerede er utgått og skulle vært revidert. Det kan dessuten være nye områder hvor det er ønskelig å utarbeide planer. Kommunen står derfor foran et omfattende arbeide med å revidere eksisterende og utarbeide nye planer. Kommunens prioritering av planer vil bli avklart gjennom kommunestyrets behandling av forslag til ny planstrategi våren 2025.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2028

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet (<https://www.regjeringen.no/contentassets/d71a3e61e774485fb4a98cab9255e53f/no/pdfs/nasjonale-forventninger-2023-2027-bokmaal.pdf>). Dokumentet skal etter plan- og bygningsloven legges frem i forkant av at nye fylkesting og kommunestyre utarbeider nye regionale og kommunale planstrategier. Dokumentet gir kommunene og fylkeskommunene oversikt over de viktigste føringene fra staten. Målet er at det skal bidra til effektive planprosesser og færre innsigelser i planarbeidet.

I dokumentet settes den nasjonale politikken i sammenheng med 2030-agendaen og FNs 17 bærekraftsmål (<https://sdgs.un.org/2030agenda> og <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>). Dette skal tydeliggjøre behovet for oppgavesamordning og helhetlig løsninger i planleggingen. Nasjonal, regional og kommunal planlegging skal bygge opp under bærekraftmålene og de nasjonale klima- og miljømålene, lokalt folkestyre og mulighetene for verdiskapning og bosetting i hele landet. Grønn omstilling, jordvern og samfunnstrygghet og beredskap er også framhevet som viktige temaer i planleggingen. Staten ønsker gjennom dokumentet å tydeliggjøre handlingsrommet til fylkeskommuner og kommuner, innenfor rammen av nasjonal politikk, og få fram at planleggingen skal tilpasses regionale og lokale forhold gjennom åpne og kunnskapsbaserte planprosesser.

2030-agendaen har fem overordnede perspektiver, som er valgt som utgangspunkt for kapitteinndelingen i forventningsdokumentet. Hensikten er å vise sammenhengen mellom bærekraftmålene, den nasjonale politikken og regional og kommunal planlegging:

Samarbeid og samordning i planleggingen

- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskapning
- Klima, natur og miljø for framtiden
- Samfunnssikkerhet og beredskap

De regionale og lokale myndighetene har sentrale oppgaver med å håndtere disse utfordringene og sørge for at planlegging er et av de viktigste verktøy. Det gjelder alle kommuner, uavhengig av størrelse og kompetanse.

Nærmere om FNs 17 bærekraftsmål

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. Det er derfor viktig at bærekraftmålene er en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

FNs 17 bærekraftsmål ble vedtatt høsten 2015 som verdens felles arbeidsplan mot 2030. Planen handler blant annet om å sikre sosial rettferdighet og klimaendringer. Bærekraftmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Målene skal vise vei mot en bærekraftig utvikling på kort og lang sikt.

Regjeringen er opptatt av at utfordringer og muligheter varierer fra sted til sted. Nasjonale forventninger må derfor forstås i den lokale sammenhengen når planer utarbeides og gjennomføres.

FNs bærekraftsmål og kommunens samfunnsplan

Samfunnsplanen for Hvaler kommune er delt inn i tre satsingsområder relatert til de FNs 17 bærekraftsmål:

- Miljø og klima i Hvaler kommune
- Sosiale forhold i Hvaler kommune
- Økonomisk bærekraft i Hvaler kommune

Under hvert satsingsområde analyseres lokale utfordringer og utviklingsmuligheter. Kommunestyret har i tillegg vedtatt hovedmål, delmål og strategier. Behov for utvidelse av kunnskapsgrunnlaget må sees i sammenheng med de utfordringer som beskrives under hvert satsingsområde.

Årshjul

Et årshjul er en systematisering av aktiviteter som er viktig for styring av kommunen innenfor et kalenderår. Årshjulet omfatter aktiviteter som både har betydning for administrativ og politisk styring. Det er dessuten aktiviteter som er viktig for overordnet styring av hele kommunen så vel som styring av de enkelte tjenesteområder med tilhørende enheter. Aktiviteter i årshjulet bør dessuten være vesentlig for god styring.

Oppførte aktiviteter med angitt hyppighet er obligatoriske i styringsdialogen mellom enhetsledere, kommunalsjefer og rådmann og mellom rådmann og de folkevalgte. Angitt hyppighet er ikke ment å være til hinder for at organisasjonsledd i kommunen, ved f.eks. budsjettutfordringer, kan bli pålagt hyppigere økonomirapportering eller at de selv kan velge å gjennomføre hyppigere medarbeiderundersøkelser enn det som er angitt i årshjulet.

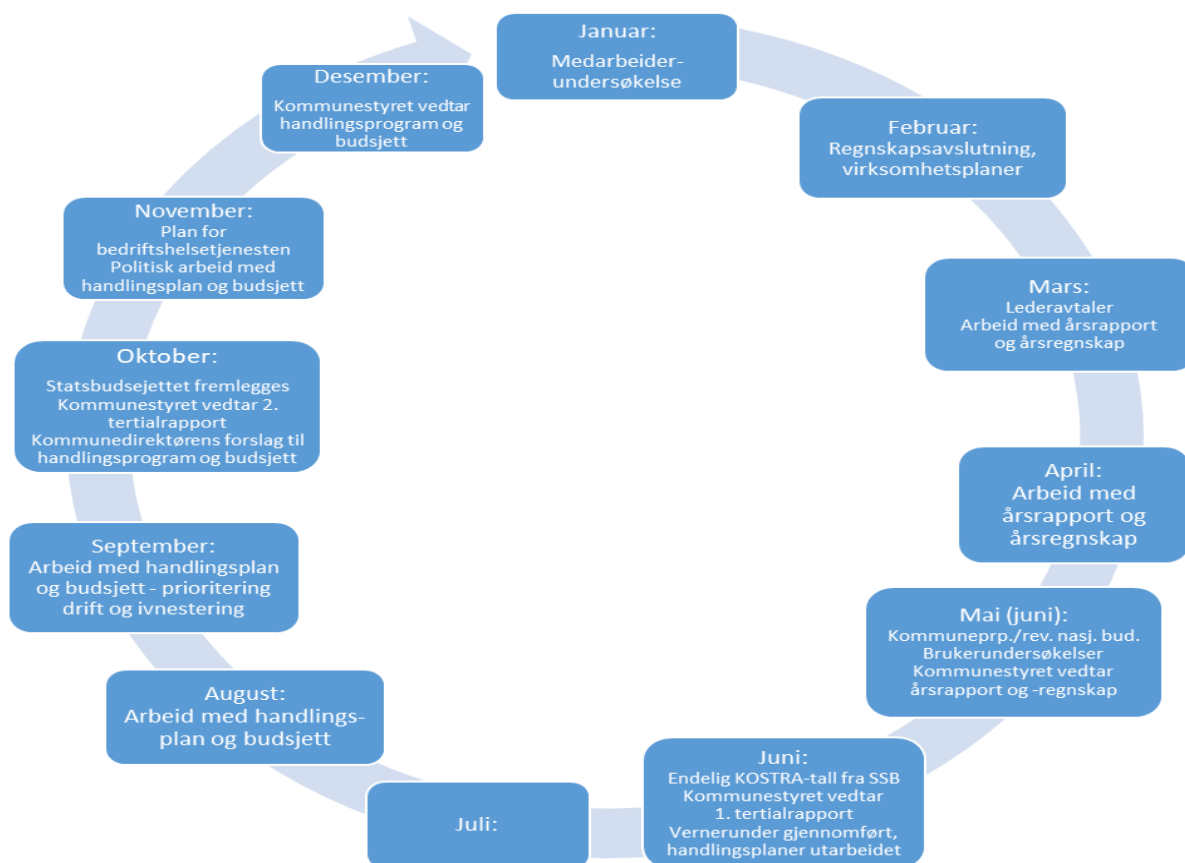
Det er utarbeidet et årshjul hvor de aktiviteter som inngår i styringsdialogen kan grupperes i fire hovedkategorier:

Plan og økonomi

- Medarbeider
- Bruker
- Samfunn

Årshjulet er ikke en uttømmende oppstilling av alle aktiviteter som har betydning for god styring. Angitte tidspunkt på året kan for enkelte aktiviteter variere fra et år til et annet. Det er også styringsaktiviteter, som for eksempel spørreundersøkelser blant innbyggere, hytteeiere og næringslivet som ikke fremkommer i årshjulet da dette normalt ikke er en årlig aktivitet.

Økonomiplan for 2025-2028

God styring koster

Alle styringsaktiviteter medfører styringskostnader. Effekten av de styringsmidler som benyttes i en organisasjon må derfor vurderes i lys av de kostnader de medfører. Styringsaktiviteter som gir marginalt bedre styring, men har høye kostnader er ikke ønskelig. «God styring» er «godt nok». Med dette for øye er det viktig å beholde styringsmidler som antas å ha høy styringseffekt og lav/moderat kostnad og samtidig unngå styringsaktiviteter som først og fremst medfører byråkrati og administrativ ressursbruk.

H o v e d g r e p e n e i ø k o n o m i p l a n p e r i o d e n 2 0 2 5 - 2 0 2 8

Stor usikkerhet, høyere rente og økte energipriser gir nye budsjettutfordringer

Hvaler kommunes økonomi har de sist 7-8 årene vært kjennetegnet av store svingninger fra år med store driftsunderskudd til år hvor det har vært bedre balanse mellom inntekter og utgifter. 2023 ble et svært utfordrende år med både økte finansutgifter som følge av økt rente, uforutsette utgifter innenfor flere av tjenesteområdene og svikt i inntekter i forhold til budsjett.

Russlands invasjon av Ukraina i februar 2022 brakte med seg stor usikkerhet i verdensøkonomien, som også påvirket kommuneøkonomien her hjemme. Økte renter, energikostnader og prisvekst har gitt høyere lønnsvekst enn på mange år.

Prisene på varer og tjenester målt ved konsumprisindeksen (KPI) økte fra 3 % i juli 2021 til 7,5 % i oktober 2022. Det internasjonale pengefondet (IMF) uttalte nylig at kampen mot inflasjonen er neste vunnet. Også her hjemme er prisveksten på vei ned, men ligger fortsatt høyere enn i land vi vanligvis sammenligner oss med og godt over Norges Banks mål om 2 % prisvekst over tid. Høy prisvekst bidrar isolert sett til at gjeldens andel av kommunens inntekter reduseres og dermed blir lettere å betjene. Mens rentenivået er på vei ned i både USA og Europa henger Norge etter, bl.a. som følge av en svak krone, men også fortsatt relativt stort press i økonomien med full sysselsetting og høy lønnsvekst.

Økte priser har resultert i høye krav i lønnsforhandlinger mellom arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene for å opprettholde kjøpekraft. Økte lønninger uten en tilsvarende økning i produktiviteten bidrar negativt til å dempe prisveksten.

For å dempe presset i økonomien og få ned prisveksten har Norges Bank økt styringsrenten fra 0 % i oktober 2022 til 4,5 % per i dag. Styringsrenten påvirker både økonomiske aktivitet, priser og inflasjon over tid. En forventet rentesenkning fra Norges Bank har stadig blitt skjøvet ut i tid og forventes nå tidligst å komme i mars 2025.

Styringsrenten og forventningene om dens framtidige utvikling påvirker i første rekke rentene mellom banker og hvilket rentenivå bankene tilbyr på innskudd og utlån til sine kunder. Markedsrentene påvirker i sin tur kronekursen, prisene på verdipapirer, boligprisene og etterspørselen etter lån, forbruk og investeringer. Det er håp om at vi har nådd rentetoppen og at vi i 2025 og 2026 får flere rentenedsettelse. Med høy lånegjeld og en relativt lav andel gjeld med bundet rente, bidrar dette sterkt til de økonomiske utfordringer Hvaler kommune står overfor. En nedgang i renten vil være et svært viktig bidrag til en forbedret kommuneøkonomi så vel nasjonalt som lokalt.

Budsjettet for 2025 og de tre påfølgende årene viser at kommunen fortsatt vil ha en stram økonomi og at god økonomistyring er helt avgjørende for å holde kontroll på utgiftene innenfor alle tjenesteområder. Som økonomiplanen viser, er kommunen langt unna et budsjettert netto driftsresultat på 1,75 % slik Kommunal- og distriktsdepartementet anbefaler.

Forventningene blant landets innbyggere til egen og landets økonomi er fortsatt lav, men noe bedre enn for to år siden. Mange strever økonomisk på grunn av høy gjeld, økte renter og kraftig vekst i mat- og energipriser. Det er en stor økning i antall konkurser og flere bedrifter har måttet gjennomføre oppsigelser og permitteringer på grunn av redusert ordremengde. Særlig har byggebransjen vært utsatt som følge av kraftig fall i etterspørselen etter nye boliger.

Blant ekspertene er det uenighet om regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 er tilstrekkelig for å dempe presset i økonomien, bidra til lavere prisvekst og utsikter til lavere rente. Fortsatt høy rente vil være svært utfordrende for mange husholdninger og private bedrifter, men også for kommuner og fylkeskommuner.

Faren for at verdensøkonomien kan gå inn i en resesjon (en reduksjon i brutto nasjonalproduktet/verdiskapningen over 6 måneder eller mer) er mindre enn for ett år siden. Mye taler nå for en såkalt «dødtomt» som er et resultat av en resesjon hvor verdensøkonomien er inne i en periode med relativt lav økonomisk vekst. Resesjon kjennetegnes av økt antall konkurser i næringslivet, økt arbeidsledighet og at mange vil oppleve en strammer privatøkonomi og redusert kjøpekraft.

Usikkerhet knyttet til både prisvekst, renter og arbeidsledighet gjør at det for de nærmeste årene er stor usikkerhet knyttet til både anslag for inntekter og utgifter i budsjettet. Med høy lånegjeld og lav andel bundet rente er det svært viktig for Hvaler kommunes økonomi at prisveksten avtar og renten faller.

Effekten av de store påslagene som er blitt gjort i priser på tjenestene innenfor selvkostområdene (vann, avløp, renovasjon og byggesak) de senere årene har medført at kommunen er på gode vei til å hente inn de negative fondsavsetningene fra 2023. For 2025 foreslås derfor ingen endringer i gebyrene for vann og avløp. Med regjeringens forslag til reduksjon i merverdiavgiften fra 25 til 15 % vil prisen på disse tjenestene derfor reelt sett gå ned.

Det er i budsjettet for 2025 lagt til grunn en endring i innfordringsløpet for vann, avløp og renovasjon ved at faktureringen i løpet av 2025 vil bli endret fra kvartalsvis etterskuddsvis til månedlig forskuddsvis.

Det er forutsatt at markedsrenten reduseres noe i 2025 og resten av planperioden. Dette bygger på renteforventninger som Kommunalbanken (med utgangspunkt i anslag fra Norges Bank) legger til grunn for sine beregninger. Hvaler kommune bruker Kommunalbankens simuleringsverktøy for å beregne rentekostnader i planperioden.

Budsjettrisiko

Budsjettet for 2025 er stramt innenfor alle tjenesteområdene, men tjenestetilbudet vil i hovedsak bli videreført. Budsjettet inneholder i realiteten ingen reserver og risikoen i budsjettet er derfor relativt høy. Budsjettet skatt på personlig inntekt og formue samt rammeoverføringer fra staten følger anslaget i statsbudsjettet. Dette utgjør til sammen 55 % av kommunens inntekter og bidrar til at risikoen først og fremst er knyttet til budsjettets utgiftsside, noe som betyr styringsutfordringer og en krevende arbeidshverdag for alle ledere med budsjettansvar.

På utgiftssiden handler det om et økende antall eldre og andre med stort hjelpebehov, som gir en forventet utgiftsvekst i årene fremover innenfor Tjenesteområde helse og friskliv. Dette er utgifter som er veldig vanskelig å budsjettere, og ikke planlagte endringer i løpet av året kan ha betydelig budsjettvirkning. Det vil dessuten kreve store investeringer i årene fremover som ikke fullt ut er synliggjort i økonomiplanen.

Samtidig er det stadig flere barn og unge som trenger hjelp til å mestre hverdagen med skole, familie og venner. Dette merkes tydelig innenfor skole og barnehage. Uforutsette endringer oppstår også her gjennom året og kan ha betydelig budsjettvirkning.

Kommuneadministrasjonen på rådhuset har kapasitetsmangel på flere områder etter en reduksjon i bemanningen med flere årsverk for noen år tilbake. Over tid slår det tilbake på hele kommuneorganisasjonen.

Dersom kommunen i 2025 både skulle oppleve svikt i inntekter og høyere utgifter enn budsjettet vil også 2025 bli et svært utfordrende budsjettår hvor hele eller det meste av kommunens disposisjonsfond kan bli brukt opp.

Hovedgrep og utviklingstrekk i økonomiplan 2025-2028

Handlingsplan med økonomiplan for perioden 2025-2028 innebærer følgende hovedgrep i planperioden:

- Økt gap mellom muligheter og krav og forventninger til tjenestene
- Budsjett uten reserver med drift i "stabilt s
- Demografiske endringer gir "voksesmerter" i e
- Vekst i skatt og rammetilskudd i tråd med anslaget i statsbudsjettet
- Omlegging av toppfinansieringen for ressurskrevende tjenester gir positivt utslag for Hvaler kommune
- Økte inntekter fra Hvaler bredbånd
- Moderat økning i gebyrer innenfor selvkostområdene
- Eiendomsskatten videreføres på dagens nivå
- Skjerming av disposisjonsfondet
- Fortsatt sterk lønnsvekst
- Forventninger om lavere rente
- Fortsatt utbygging av vann- og avløpsnett
- Økt driftstilskudd til Hvaler kirkelige fellesråd
- Fra kvartalsvis etterskuddsvis til månedlig forskuddsvis fakturering av kommunale avgifter og eiendomsskatt

Økt gap mellom muligheter og krav og forventninger til tjenestene

Kommunen har fortsatt behov for å redusere utgiftene og/eller øke inntektene for å gjenopprette en bedre balanse mellom inntekter og utgifter med et årlig positivt netto driftsresultat. Samtidig er det et økende press på tjenestene gjennom flere lovkrav, flere eldre, og ikke minst flere dårligere eldre, samt andre med stort hjelpebehov, som gir en forventet utgiftsvekst i årene fremover. Dette er bare i noen grad tatt høyde for i driftsbudsjettet, men samtidig svært vanskelig å budsjettere da det stadig skjer endringer i både lovverk, blant brukerne og deres hjelpebehov, samt i den statlige finansieringen av kommunene. Det er i tillegg et økende antall barn og unge som strever med å mestre dagliglivet og som trenger flere tjenester fra kommunen.

Det overordnede bildet i Kommune-Norge er at kommunene opplever et økende gap mellom forventninger og muligheter og et forverret handlingsrom. Kommunenes Sentralforbund anslår at kommunene vil gå med 15 mrd. kroner i underskudd i 2024.

Økte krav og forventninger til kommunene uten endring i de økonomiske forutsetningene betyr på sikt en forverring av kommunenes muligheter for å tilby gode og stabile tjenester til innbyggerne. Det som på kort sikt vil ha stor betydning for kommuneøkonomien er lavere rente. 1 % rentenedgang betyr for Hvaler kommune at om lag 4 mill. kr frigis til andre formål.

Etterspørselen etter kommunens tjenester er normalt relativt stabil eller helst noe økende fra år til år. Endringer og tilpasning av tjenestene til gjeldende økonomiske rammer må derfor gjennomføres gradvis for å minimere konsekvensene for mottakere av tjenestene. Samtidig må det skje i et slikt tempo at kommunen lenger frem i tid ikke må gjøre store innstramminger over kort tid med betydelige konsekvenser for både tjenester og organisasjon.

B u d s j e t t u t e n r e s e r v e r m e d d r i f t i “ s t a b i l t

Kommuneloven stiller krav om balanse mellom inntekter og utgifter for hvert år i økonomiplanperioden. I tillegg må anslag på inntekter og utgifter være realistiske. Kommunen kan derfor ikke over tid ha utgifter som overstiger inntektene. På kort sikt kan manglende inntekter i noen grad kompenseres ved bruk av oppsparte midler (disposisjonsfond). Økonomiplanen tilfredsstiller lovkravene for hvert år planperioden.

Budsjettet for 2025 og resten av planperioden viderefører i hovedsak dagens kvalitet og omfang på t j e n e s t e n e . S l i k s e t t e r k o m m u n e n g e n r e s e r v e r f r e n t e n f o r t j e n e s t e o m r å d e n e e l l e r i f o r m a t e t p o s i t i v t n e t t o d r i f t s r e s u l t a t k o r r i g e r t f o r p l i k t i g e a v s e t n i n g e r t i l s e l v k o s t f o n d . N e t t o d r i f t s r e s u l t a t e r f o r s k j e l l e n m e l l o m l ø p e n d e i n n t e k t e r o g u t g i f t e r i n k l u s i v f i n a n s , m e n f ø r a v s e t n i n g e r o g b r u k a v f o n d .

D e m o g r a f i s k e e n d r i n g e r g i r “ v o k s e s m e r t e r ” i

Hvalers befolkning kjennetegnes av langt flere eldre og færre barn og unge enn gjennomsnittet for landet. Befolkningssammensetningen er mye lik den som kjennetegner fraflyttingskommuner. Forskjellen er at Hvaler befolkningsmessig er en vekstkommune. Denne særegne aldersfordelingen gir allerede “ v o k s e s m e r t e r ” i n n e n f o r e l d r e o m s o r g e n . A n t a l l e l e i u t v i k l i n g i s a m m e r e t n i n g v i l h a v i d t r e k k e n d e k o n s e k v e n s e r f o r k o m m u n e n s t j e n e s t e b e h o v o g s t i l l e s t o r e k r a v t i l o m s t i l l i n g o g t i l p a s n i n g t i l e n d r i n g e r i b e f o l k n i n g e n s t j e n e s t e b e h o v i å r e n e f r e m o v e r .

Frem mot 2050 er det forventet at aldersgruppen 67-90+ år vil vokse med 70 % (SSBs middelalternativ). Samtidig forventes det en vekst i aldersgruppen 0-19 år på 10 %. Antall eldre med demens forventes å øke fra om lag 100 i 2020 til 200 i 2030 og 380 i 2050. Frem til 2030 er det kun 5 år frem. Det er altså ikke et fremtidsscenario som kommunen kan vente noen år med å planlegge for. Det må gjøres her og nå.

Endringer i demografien vil kreve økt kapasitet i eldreomsorgen i form av flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger, økte behov for hjemmetjenester, rehabilitering, aktivisering, legetjenester m.m., men også flere hender. Det store dilemmaet er hvem som skal gjøre jobben, hvordan dette skal finansieres og i et bredere perspektiv – om den norske velferdsmodellen i lys av dette er bærekraftig over tid. I budsjettet for 2025 er det satt av midler til bygging av 7 nye sykehjemsplasser på Dypedalåsen og en styrking av ergoterapitjenesten samt økt fokus på velferdsteknologi/e-helse. Samtidig er det etablert en dialog med Allstad AS (fusjon mellom tidligere Opplysningsvesenets fond og Clemens Eiendom AS) omkring et felles utviklingsprosjekt av Floren-området med muligheter for boliger for ulike aldersgrupper.

Vekst i skatt og rammetilskudd i tråd med anslaget i statsbudsjettet

På inntektssiden er budsjettet for skatt på personlig inntekt og formue samt rammetilskudd satt til det nivået som fremgår av statsbudsjettet for 2025. Skatt og rammetilskudd utgjør til sammen 55 % av

kommunens samlede driftsinntekter. Det betyr i realiteten at staten gjennom statsbudsjettet bestemmer kommunenes inntektsnivå. Den eneste større inntektsposten av betydning som kommunen selv kan påvirke og som ikke inngår i selvkost er eiendomsskatten.

For 2025 er rammetilskuddet beregnet til 152,2 mill. kroner. Dette er en økning på 19,4 mill. kroner fra 2024. Rammetilskuddet er beregnet ut fra faktisk folketall pr 1.7.2024 på 4.804.

For 2025 er netto skatter beregnet til 211 mill. kroner. Dette er en økning på 3,4 mill. kroner fra 2024. Skatteinntektene er beregnet ut fra et anslått folketall pr 1.1.2025 på 4.864. Prognosen for skatt per innbygger som andel av landsgjennomsnittet er 103,5 % for 2025. Hvaler kommune er eneste kommunen i Østfold med skatteinntekter over landsgjennomsnittet.

Kommunene beholder vanligvis både mer- og mindreinntekter fra skatt. Dersom skatteinntektene svikter sammenholdt med anslagene i statsbudsjettet, får kommunene normalt ikke denne mindreinntekten kompensert fra staten. Velger kommunen å budsjettere med høyere skatteinntekter enn i statsbudsjettet, kan kommunen oppleve et betydelig negativt avvik i inntektene dersom skatten svikter. Dette er normalt svært vanskelig å rette opp i løpet av budsjettåret gjennom en tilsvarende reduksjon i utgiftene og/eller økte inntekter. Tradisjonelt er staten ved Finansdepartementet noe forsiktig i sine anslag for skattevekst i kommunal sektor.

Omlegging av toppfinansieringen for ressurskrevende tjenester gir positivt utslag for Hvaler

Helsedirektoratet har informert kommunene om at det fra 2026 (for påløpte utgifter i 2025) vil bli en omlegging i toppfinansieringen for ressurskrevende brukere. Denne endringen er varig. Hensikten med endringen er å tilgodese kommuner som har en høy andel utgifter til ressurskrevende brukere sett i forhold til innbyggertall. Omleggingen har positiv effekt for Hvaler kommune.

Under forutsetning av samme antall brukere med samme type ressursbehov, har omlegging i toppfinansieringen medført merrefusjon fra 2023 til 2024 på ca. 2 mill. kroner. Fra 2024 til 2025 øker toppfinansieringen for ressurskrevende brukere med ytterligere 2,3 mill. kroner.

Økte inntekter fra Hvaler bredbånd

Det er budsjettet med økte inntekter med 2 mill. kroner fra 2024 til 2025 fra Hvaler bredbånd. Inntektene kommer i hovedsak fra høyere inntekter fra eksisterende avtaler med tjenesteleverandør, samt sterkere fokus på innsalg til potensielle abonnenter innenfor områder med allerede utbygd infrastruktur. I planperioden forventes et årlig driftsoverskudd for Hvaler Bredbånd, som vil bidra til finansiering av kommunens samlede drift, men risikoen ved "nærsoning" som det er kommunens ordinær drift må ikke undervurderes.

Moderat økning i gebyrene innenfor selvkostområdene

Kommunen består av mange øyer med lange avstander for fremføring av vann og avløp. Dette betyr kostnadskrevende drift sammenlignet med mange andre kommuner. I tillegg anses Hvaler kommune som næringskunde av Fredrikstad Vann, Avløp og Renovasjonsforetak (FREVAR KF). Det gjør at kommunen kjøper vann- og avløpstjenester av FREVAR med et påslag på 20 % på selvkost. Etter noen år med relativt store gebyrøkninger er det i 2025 ikke foreslått økning i gebyrene for vann og avløp. Når samtidig merverdiavgiften på disse tjenestene settes ned fra 25 til 15 % bidrar det til en reell nedgang i gebyrene for husholdninger. Renovasjonsavgiften økes med 10 % for både helårsbolig og fritidsbolig uten

kompostavtale. For helårsbolig med kompostavtale er avgiften uendret, mens det er en reduksjon for fritidsboliger med 12 %.

Kommunens gebyrer innenfor plan- og byggesaksbehandling ble økt betydelig fra 2022 til 2023 for å nærme seg selvkost. Gebyrene ble også økt i 2024 og øker i 2025 noe mer enn forventet lønns- og prisvekst i kommunesektoren. Målet er full selvkostdekning i løpet av planperioden.

Kommunen har relativt gode inntekter fra skatt og eiendomsskatt sammenlignet med mange andre kommuner, men er også en relativt tungdrevet kommune bestående av mange øyer og forholdsvis lange avstander. Det gjør at Hvaler kommune ikke kan tillate seg å subsidiere selvkosttjenester gjennom vesentlig lavere gebyrer enn andre kommuner.

Eiendomsskatten videreføres på dagens nivå

Eiendomsskatten videreføres på dagen nivå. Inntektene øker i 2025 med 0,5 mill. kroner til 58,5 mill. kroner og videre til 59 mill. kroner mot 2028 som følge av nytakseringer. Det er ikke budsjettet med eiendomsskatt på næringseiendommer i planperioden.

Skjerming av disposisjonsfondet

Det er for 2025 budsjettet med 1,1 mill. kroner i bruk av disposisjonsfondet for å dekke opp kommunens pliktige egenkapitalinnskudd i KLP. Innskuddet kan ikke lånefinansieres og må derfor dekkes innenfor ordinær drift eller ved bruk av oppsparte midler. Det er anslått at disposisjonsfondet ved utgangen av 2025 vil utgjøre ca. 19 mill. kroner. Dette tilsvarer ca. 2,5 % av brutto driftsinntekter og er klart under kommunens mål på 5 %.

Fortsatt sterk lønnsvekst

Lønnsveksten i 2024 utgjør 5,2 %, som er den høyeste på mange år. Anslag for lønnsveksten i 2025 i kommunesektoren er oppgitt til 4,5 %. Dette er også høyt i forhold til det som har vært situasjonen siden finanskrisen i 2008. Lønnsveksten for 2025 er budsjettet samlet under området finans og vil bli fordelt på tjenesteområdene når lønnsforhandlingene for 2025 er gjennomført.

Forventninger om lavere rente

Norges Banks styringsrente overfor banken er per oktober 2024 på 4,5 %. Det forventes ingen endringer i styringsrenten før tidligst i mars 2025. Innen utgangen av 2025 forventes det at styringsrenten er satt ned tre eller fire ganger fra dagens nivå. Endringer i styringsrenten har normalt innvirkning på bankenes rentesetting overfor både private og offentlige kunder. Norges Banks rentesetting er påvirket av flere makroøkonomiske forhold som lønnsvekst, valutakurs, arbeidsledighet og samlet økonomisk aktivitet i samfunnet.

Anslaget for renteutgifter i budsjettet følger Kommunalbankens renteforventninger. En reduksjon i renten på 1 % betyr over noe tid betyr nærmere 9 mill. kr i reduserte renteutgifter hvorav om lag 4 mill. kr påvirker ordinær drift kroner for krone. Det er i økonomiplanen allerede tatt høyde for en nedgang i renten.

Fortsatt utbygging av vann- og avløpsnett

Fortsatt utbygging av vann- og avløpsnett er på flere steder på Hvaler kritisk for videre utvikling av både bolig- og næringsområder. Særlig gjelder det Skjærhalden. Med tanke på utvikling av Floren-området, Lammenes, Stolen og etablering av et mulig nytt hotell på Skjærhalden er det avgjørende at tempo i dette arbeidet holdes oppe og ikke dras ut i tid. Investeringer i vann og avløp er selvfinansierende gjennom gebyrene og belaster dermed ikke kommunens ordinære drift.

Økt driftstilskudd til Hvaler kirkelige fellesråd

Kirken har for 2025 meldt et behov for økt tilskudd som er godt begrunnet ut fra stillinger og andre utgifter. Tilskuddet er økt med 0,4 mill. kr til 4,2 mill. kr, som tilsvarer en økning på 10,5 %. Opprinnelig budsjettinnspill fra kirken var på 4,5 mill. kr.

Fra kvartalsvis etterskuddsvis til månedlig forskuddsvis fakturering av kommunale avgifter og eiendomsskatt

Fakturering av kommunale avgifter og eiendomsskatt legges om fra kvartalsvis etterskuddsvis til månedlig forskuddsvis fra 2025. Omleggingen innebærer at abonnenten betaler for 13 måneder i 2024. Samtidig blir hver faktura på et mindre beløp og dermed for mange lettere å betale. For kommunen betyr endringen en jevnere likviditetsstrøm. Ved tvangsinnfordringer blir utestående beløp mindre og dermed lettere og innfordre, som igjen gir lavere renter og omkostninger for abonnenten.

Digitalisering av tjenestene

Innbyggere og næringsliv har høye forventninger til gode kommunale digitale tjenester. Slike digitale tjenester kan være alt fra enkle selvbetjeningsløsninger til mer omfattende og kritiske løsninger, f.eks. innen helse og friskliv i form av trygghets- og overvåkingsteknologi. Ansatte i kommunene har også forventninger til gode digitale verktøy for å kunne jobbe så effektivt som mulig.

Utvikling av digitale løsninger for bedre og mer effektive tjenester overfor innbyggere, næringsliv og andre er et viktig nasjonalt satsingsområde. Det pågår for tiden et stort arbeid i hele Kommune-Norge for økt digitalisering av tjenestene, hvor Kommunenes Sentralforbund og de ulike fylkesvise digitaliseringsnettverkene spiller en sentral rolle.

Hvaler deltar i dette arbeidet gjennom DigiViken, som er digitaliseringssamarbeidet mellom kommunene i tidligere Viken fylke. Hvaler kommune mangler ressurser i form av både ansatte og kompetanse til å dra full nytte av dette samarbeidet.

Hvaler kommune ligger helt i front i landet når det gjelder digitale styringssystemer innenfor vann- og avløpssektoren. I tillegg satses det på økt digitalisering av tjenester innenfor helse og friskliv for lettere å kunne møte eldrebølgen fremover mot 2040.

Digital kommunikasjon utvikles i retning av å bli den primære kanalen for dialog mellom innbyggere og næringsliv på den ene siden og kommuner og fylkeskommuner på den andre siden. Kommunene bruker også i større grad digital kommunikasjon i dialogen med andre offentlige etater. To år med pandemi gjorde at kommunene tok i bruk nye verktøy for digital kommunikasjon.

Økte krav til tjenestene generelt og digitale løsninger spesielt har over tid gjort det stadig mer krevende å være liten kommune og gjort de små enda mer avhengig av de store. Hvaler kommune er derfor i sin digitale utvikling svært avhengig av det samarbeidet kommunen har med Fredrikstad kommune.

Samarbeid med andre kommuner

Regionsamarbeidet gjennom Søndre Østfold Interkommunale Politiske Råd (Fredrikstad, Sarpsborg, Halden, Hvaler og Aremark) gir Hvaler kommune mulighet for å løfte frem politiske saker som er viktig for Hvaler og vår region.

Hvaler kommune samarbeider med Fredrikstad kommune innenfor både helse og friskliv, oppvekst og kultur, tekniske tjenester samt administrative støttefunksjoner hvor kommunen kjøper tjenester. I tillegg deltar Hvaler kommune i Smartkom-samarbeidet (primært tjenesteutvikling) sammen med 6 andre små kommuner i Østfold fylke (Råde, Våler, Skiptvet, Rakkestad, Marker og Aremark). Tjenestesamarbeidet gir Hvaler kommune muligheter for å få kunnskap og ider fra andre som kan bidra til mer effektiv drift og bedre kvalitet på tjenestene. I tillegg gir det kommunen muligheter for å delta i utviklingsarbeid på flere områder som kommunen selv ikke ville hatt muligheter for å gjennomføre alene. Eksterne utviklingsmidler forutsetter dessuten ofte at kommunen inngår i et utviklingsfelleskap med andre kommuner.

Investeringer

Investeringer i varige driftsmidler i økonomiplanperioden er på til sammen kr 266,8 mill. Kroner.

Den største prioriteringen innenfor investeringer i økonomiplanperioden er selvkostområdet vann, avløp og renovasjon med til sammen 182 mill. kr ekskl. mva. Investeringer i selvkostområder er ført opp eks. mva.

Videre er det lagt inn investeringer til boliger til ressurskrevende tjenester som er bruttobudsjettet med kr 29,750 mill. kr inkl. mva. i årene 2026 og 2027. Utvidelse av antall boenheter til ressurskrevende tjenester. Tomtevalg er ikke bestemt. Det forutsettes 50 % tilskudd fra Husbanken.

I tillegg til budsjetterte investeringer i planperioden kommer rebudsjetterte investeringer fra 2024. Her ligger det blant annet en utvidelse av sykehjemmet som er bruttobudsjettet med kr 28,5 mill. kr inkl. mva. Det forutsettes tilskudd fra Husbanken på 50 %. Til dette prosjektet er det også bruttobudsjettet med 2,5 mill. kr i 2026.

S a m f u n n s p l a n o g p r i o r i t e r t e m å l

Kommunestyret vedtok den 17.06.21 i sak 35/21 kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2021-2032. Planen inneholder tre fokusområder: Miljø og klima, sosiale forhold og økonomis bærekraft. Mål og strategier i tabellen nedenfor er hentet fra samfunnsplanen. Tabellen nedenfor viser hvordan viktige tiltak og satsinger i 2025-2028 er ment å understøtte mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel.

Miljø og klima	
HOVEDMÅL: På Hvaler forbedrer vi miljøet og minsker klimaavtrykket	
Delmål: Hvalers natur og landskap, på land og til vanns, er et felles gode som alle tar vare på og får nytte av.	
Strategier:	Tiltak med tidsangivelse for gjennomføring
Prioritere hensyn til natur, jordvern, landskap, kulturmiljøer og friluftsinnteresser.	<p>Drive aktiv naturveiledning fra Besøkssenteret spesielt knyttet opp imot nasjonalparkområdet, men også i hele kommunen som Nasjonalparkkommune.</p> <p>Drive aktivt skjøtsel og naturveiledning av kulturminner og kulturmiljøer for informasjon og vern for fremtidige generasjoner.</p> <p>Følge opp stisystemer og merking av nye traseer for å minske skader og avtrykk i sårbare områder.</p> <p>Tilrettelegge og følge opp friluftsområder i samarbeid med Statens naturoppsyn, Ytre Hvaler Nasjonalpark og Oslofjordens Friluftsråd slik at disse er tilgjengelige for alle.</p> <p>Drive skjøtsel av skjærgården til lands og til vanns.</p> <p>Sørge for at bærekraftige og langsiktige hensyn til allmennheten, natur, miljø, landskap, kultur, landbruk og friluftsliv blir vektlagt og alltid inngår i avveiningen mellom ulike interesser i kommunal planlegging og saksbehandling.</p>
Hvaler skal fokusere på ulovlighetsoppfølging i strandsonen for å hindre ytterligere privatisering.	<p>En ressurs tilsvarende 100 % stilling prioriteres til oppfølging av ulovligheter. Mottatt kr 500 000 utredninger/oppfølging av ulovlige stengsler i strandsonen i 2023. Fortsetter å søke om midler til dette så lenge ordningen vedvarer.</p>
Sørge for at Hvalersamfunnet får kunnskap om lokal og regional natur- og miljøtilstand, slik at alle kan bidra i vern og utvikling av naturmiljøet vårt.	<p>Drive aktiv naturveiledning fra Besøkssenteret spesielt knyttet opp imot nasjonalparkområdet, men også i hele kommunen som Nasjonalparkkommune.</p> <p>Kooperere med frivillige personer og organisasjoner vedrørende rydding av kystsonen.</p> <p>Inngå i kommunens kommunikasjon innenfor reiselivsstrategien Hvaler Hele Året.</p> <p>Tas med i vurderingsgrunnlaget i alle saker/vedtak og informeres om gjennom kommunens veiledningsplikt der hvor dette er aktuelt.</p>
Styrke lokalt og regionalt samarbeid for natur, miljø, klima og friluftsliv.	<p>Øke fokus på knutepunktsamarbeid der fokus skal være hele nasjonalparkkommunen. I knutepunktet møter alle instanser som driver alt fra vern, tilrettelegging, tilsyn, skjøtsel og formidling.</p> <p>Samarbeid med Oslofjordens friluftsråd og andre om bærekraftig bruk og tilgjengelighet av naturområdene.</p>

Økonomiplan for 2025-2028

	Delta i ulike nettverkssamarbeid med andre kommuner i fylket. Nystartet kystsonenettverk for Oslofjorden i regi av Viken fylkeskommune er en del av dette
Prioritere estetikk. Det er viktig å verne om kulturmiljø, kystlandskapet og kystkulturen.	Estetiske redegjørelser inngår i alle plan- og byggesaker der dette er relevant. Estetikk og høy visuell kvalitet skal prioriteres hva angår utforming av fellesområder, materialbruk og arkitektonisk uttrykk. A n s a t t a r k i t e k t b i d r a r i n n i
Sikre vern og utvikling av nasjonalparken, både i sjø og på land.	Øke fokus på knutepunktsamarbeid der fokus skal være hele nasjonalparkkommunen. I knutepunktet møter alle instanser som driver alt fra vern, tilrettelegging, tilsyn, skjøtsel og formidling. S a m a r b e i d m e d O s l o f j o r d e n s f r o g t i l g j e n g e l i g h e t a v n a t u r o m r å d e n e . Inngå i kommunens kommunikasjon innenfor reiselivsstrategien Hvaler Hele Året. Forfekte en særlig streng policy i nasjonalparken. Dispensasjoner skal u n n g å s . Uttale oss til offentlige høringer der vern er et tema. Ta selvstendige initiativ ved behov.
Delmål: Hvalersamfunnet bruker ressurser på en bærekraftig måte.	
Satse på økologisk og variert landbruk.	Stimulere til økologisk landbruk gjennom veiledning og tilskuddsordninger.
Oppfordre og inspirere hverandre til å bruke de private utearealer til å øke selvforsyningsgrad.	Prosjektet marine nyttehave vil bli et viktig bidrag inn i informasjon, forskning og opplæring knyttet til å kunne utnytte marine nyttevekster. Det blir viktig å få på plass dyrkningsplattformen og gjøre tilbudet tilgjengelig for å kunne inspirere til bruk av disse ressursene.
Gi et større fokus til arealvern, her jordvern, og styrking av naturforvaltningen	Videreføre satsingen fra forrige periode ved styrking av fagkompetanse og ressursbruk. Naturforvaltning/landbruk økes fra en 100 % stilling til 130 % fordelt på to ansatte. Prioritere arealvern, arealeffektivitet og arealnøytralitet i all p l a n l e g g i n g . Sørge for at beslutninger tas gjennom brede og demokratiske planprosesser.
Bruke sjøen og sjøarealer skånsomt og på naturens premisser.	Drive aktiv naturveiledning fra Besøksenteret spesielt knyttet opp imot nasjonalparkområdet, men også i hele kommunen som Nasjonalparkkommune.

Økonomiplan for 2025-2028

	Ved bruk av sjøarealer sørge for god medvirkning og forsvarlig saksutredning gjennom plan. Unngå dispensasjoner. Avveie vekst versus vern i favør av langsiktig bærekraftig
Anerkjennelse av avfall som en ressurs og dermed øke bevisstheten rundt gjenvinning.	<p>Gjennomføre bytte av containere på alle returpunkter i 4 fraksjoner.</p> <p>Øke sorteringen av avfall i egen regi.</p> <p>Samarbeide med Østfold Avfallssamvirke IKS (ØAS) om kommunikasjon med innbyggere om gjenvinning.</p> <p>Kjøkkentjenesten er med i en egen «klimagruppe» på Dypedalåsen. Det arbeides med å se på gode løsninger i for behandling av organisk avfall (matavfall) og kompostering. Det vurderes hønseslag i sansehagen. I den forbindelse vil det være naturlig å benytte deler av organisk restavfall som fôr til hønsene.</p> <p>Ny læreplan av 2020 (LK20) har bærekraftig utvikling som et av tre overordnede temaer og skolen har fokus på dette gjennom hele grunnskoleløpet. I tillegg til undervisning og arbeid med temaet, har også ny skole innført kildesortering i all avfallshåndtering.</p>
Bevisstgjøre en balansert bruk av regn- og drikkevann.	Fortsette prosjekt «Smart vann» og bevisstgjøring av vann som en resurs.
Delmål: På Hvaler begrenser vi forurensning og motvirker klimaendringer.	
Bekjempe forurensning og forsøpling i strandsonen.	<p>Drive aktiv veiledning fra Besøksenteret spesielt opp mot nasjonalparkområdet, men også i hele kommunen som nasjonalparkkommune.</p> <p>Koordinere med frivillige vedrørende rydding av kystsonen.</p> <p>Både skole og barnehage har strandrydding som faste oppgaver gjennom året. Det har også vært etablert samarbeid med Frisk Oslofjord og med miljøstiftelsen Elv og Hav.</p> <p>Benytte tilgjengelige virkemidler i plan- og bygningsloven.</p>
Prioritere forskning og samarbeid med interesseorganisasjoner, regionale og statlige myndigheter.	<p>Viktig å knytte Hvalers ressurser og muligheter som nasjonalparkkommune inn på områder som bedrer bærekraft og miljø.</p> <p>Fortsette «smart vann».</p> <p>Skole og barnehage viderefører samarbeidet med ulike interesseorganisasjoner om begrenset forurensning og klimaendringer.</p> <p>Sikre god medvirkning gjennom all saksbehandling.</p>

Økonomiplan for 2025-2028

<p>Legge til rette for å øke kapasitet og kvalitet for håndtering av vann, kloakk og avfall.</p>	<p>Videre utbygging av VA-nettet.</p> <p>Øke kapasiteten på avløp og redusere overvann.</p> <p>Tilpasse renovasjonstjenesten til nye krav om sortering og gjenvinning o v e r f o r b e f o l k n i n g e n .</p>
<p>Øke andel av fornybar energi og redusere utslipp fra fossile kilder. Satsing på null-utslipp, her el-båter, anleggsmaskiner, el-biler og ladeinfrastruktur.</p>	<p>Redusere forbruket av energi i kommunale bygg i form av varmepumpeteknologi, styringssystemer og bygningsforbedringer. Øke produksjonen av strøm med sol- og vindkraft i kommunale bygg.</p> <p>Ved nyanskaffelser velge el-biler der det er mulig.</p> <p>Bruke rapport fra Grønn Kystring inn i det videre arbeidet for å tilrettelegg for ladeinfrastruktur for el-båter.</p> <p>Utarbeide hensiktsmessige bestemmelser og krav gjennom a r e a l p l a n l e g g i n g e n o g k r a v t i l</p>
<p>Bidra til økning av karbonfangst.</p>	<p>Jobbe for fortetting i allerede utbygde områder framfor å ta «hull» på jomfruelige områder. Håndheve gjeldende verneforskrifter. Jobbe for arealeffektive løsninger. Sikre gode 100-metersskog, vegetasjonssoner, grønne uteoppholdsarealer, også i bebyggelsen.</p>
<p>Bevisstgjøre Hvalersamfunnet om at vi har et felles ansvar for å jobbe mot klimaendringer.</p>	<p>En bevist kommunikasjonsstrategi overfor innbyggere og næringsliv.</p> <p>Benytte flere kommunikasjonsplattformer.</p> <p>Skole og barnehage arbeider kontinuerlig med å bevisstgjøre «neste» generasjon til å ta smarte valg til det beste for miljøet, (jf. overordnet tema bærekraftig utvikling fra LK20)</p>
<p>Sosiale forhold</p>	
<p>HOVEDMÅL: På Hvaler lever vi hele livet, og vi lever det godt.</p>	
<p>Delmål: Hvaler er et godt sted å vokse opp.</p>	
<p>Strategier:</p>	<p>Tiltak med tidsangivelse for gjennomføring</p>
<p>Skape attraktive og trygge nærmiljøer, med gode og inkluderende oppvekstvilkår som stimulerer og utvikler.</p>	<p>Sørge for gode nærmiljø- og idrettsanlegg som er tilgjengelige i nærmiljøene.</p> <p>Utvikle gode kommunale tjenester for barn og unge i form av satsning på kulturskole, fritidsklubb og arenaer for fremsyning og aktiv i t e t</p> <p>Tilrettelegge for infrastrukturbygging iht. VA-plan.</p> <p>Stille hensiktsmessige krav gjennom god planlegging og nøye oppfølging av pågående planprosesser. Sikre grønne omgivelser, gode uteoppholdsarealer samt redusere bilbruk og grå flater der det er mulig. V e k t l e g g i n g a v e s t e t i k k .</p>
<p>Satse på desentraliserte barnehager så langt det er økonomisk forsvarlig. Det er viktig å legge til rette</p>	<p>Det er lagt opp til videreføring av eksisterende barnehagestruktur for neste budsjettår.</p>

<p>for lokalt barnehagetilbud.</p>	<p>Alle barn og unge skal ha lik tilgang på å delta på minst en fritidsaktivitet uavhengig av sosiale og økonomiske forutsetninger.</p> <p>Styrke frivillige lag og foreningers mulighet til å drive aktivt i lokalsamfunnet. Kommunen må være en god tilrettelegger for dette.</p> <p>Sosiale møteplasser og tiltak som bedrer alles folkehelse er viktig i samfunnet.</p> <p>Helse og Friskliv skal tilby meningsfulle aktiviteter for utsatte grupper med tilpassede aktiviteter ved dagsenteret samt andre åpne aktivitetstilbud for ett utvalg av befolkningen både utendørs og innendørs for å unngå passivitet og ensomhet.</p> <p>Økt samarbeid mellom skole, kultur og fritid, idrettslag og korps med tilbud til barn og unge i tilknytning til SFO/etterkant av skole.</p> <p>Godt kulturtilbud i kulturskolen med tilstrekkelig plasser. Samarbeid med Fredrikstad kommune om kjøp av plasser hvor kommunen ikke selv har tilbud. Godt fritidsklubbtilbud. Fritidsklubben er åpen man-torsdag etter skoletid og på fredag kveld med mulighet for skyss hjem i regi av klubben.</p> <p>Enhet kultur arrangerer egne festivaler og arrangementer både for barn og unge, men også for bredere aldersgruppe.</p> <p>Meråpent bibliotek, med mulighet for å benytte folkebiblioteket utenom åpningstid dersom man har lånekort (7-22 alle dager for de over 18 år).</p>
<p>Legge til rette for aktiviteter og meningsfulle aktiviteter året rundt.</p>	<p>Alle barn og unge skal ha lik tilgang til og mulighet for å delta på minst en fritidsaktivitet uavhengig av sosiale og økonomiske forutsetninger.</p> <p>I samarbeid med skole og barnehage skal skolens helsesykepleier og helsestasjon drive holdningsskapende arbeid rettet mot barn og unges i v a r e t a k e l s e a v e g e n h e l s e .</p> <p>Alle barnehagene benytter i meget stor grad nærmiljøet og naturen som ledd i bl.a. å fremme fysisk aktivitet. Skolen har i tillegg innført obligatorisk fysisk aktivitet (FYS-AK) hver dag på ungdomsskolen.</p> <p>Skole, barnehage og fritidsklubb samarbeider med kjøkkenet på Dypedalåsen og tilbyr næringsrik varmmat til barn og elever.</p> <p>Skole har innført mentor-ordning for elever på ungdomstrinnet for å b i d r a t i l ø k t l e k o g a k t i v i t e t</p> <p>Innvilget RØRE-midler fra Sparebankstiftelsen til aktivitetsapparater i skolegården.</p>
	<p>Fremme sunn livsstil for barn og unge gjennom helsefremmende tiltak, fysisk aktivitet og kosthold.</p>

Økonomiplan for 2025-2028

	<p>Oppstart av skolehage.</p> <p>Planlegge ned sikte på å vri transportbruken over fra bilbaserte til kollektiv transport, gange og sykkel der dette er mulig. Planlegge for omgivelser som stimulerer til fysisk aktivitet.</p> <p>Legge til rette for gode arenaer og områder for fysisk aktivitet.</p>
Skape en skole som gir et trygt og godt oppvekstmiljø, og som utvikler kunnskap og kompetanse gjennom læring, mestring og samarbeid	<p>Samling av barn og ungdom i felles skole gir gode muligheter for økt satsning på gode fritidstilbud. Dette bygger opp under heldagsskole/-fritid og gir et helhetlig tilbud i Hvaler samfunnet.</p> <p>Dette er en del av skolens mandat og det jobbes kontinuerlig med at barn og elever skal ha et trygt og godt skolemiljø og for at alle barn skal kunne nå sitt fulle potensiale.</p>
Sikre et barnehagetilbud med fokus på barnas trygghet, trivsel og utvikling.	Barnehagene i Hvaler har over lengre tid hatt fokus på å utvikle et felles verdigrunnlag; «Barnets beste NATURLigvis». Det arbeides godt både i den enkelte barnehage og det samarbeides på tvers med å gi barna trygge og gode barnehagemiljøer og de beste muligheter for utvikling.
Delmål: Eldre på Hvaler har en meningsfull og trygg hverdag.	
Fokus på frivillighet, samhandling og delaktighet for å utløse «eldre-energien». Frivillighet og «eldre-energien» er viktig for at en skal føle seg inkludert i samfunnet og føle seg nyttig. Det kan også være en del av hverdagsrehabiliteringen til enkelte.	<p>Samhandling på tvers for å sikre gode og vel-koordinerte tilbud til målgruppen.</p> <p>Videreutvikle frivillighetssentralen og gjøre det stadig enklere og meningsfullt for enkeltindivider å bidra etter ønske og kapasitet der det er nyttig i ett samfunnsperspektiv.</p>
Forebygge ensomhet ved å legge til rette for aktiviteter, møteplasser og kulturtilbud.	<p>Utvikle og videreføre møteplasser og aktiviteter som eksisterer og etablere nye der det er behov.</p> <p>Koordinere tilbudene slik at man unngår overlapping og bygger opp r u n d t g o d e t i l b u d .</p> <p>Utvidelse av dagsenter og legge til rette for møteplasser både i kommunal og frivillig regi for eldre og andre aktuelle målgrupper. Etablere ett tettere samarbeid med frivillige for å utvikle gode og regelmessige sosiale tiltak for beboere på sykehjemmet.</p> <p>Det arrangeres ulike kulturarrangement for målgruppen – fokus på at disse arrangeres på ulike områder i kommunen.</p>
Legge til rette for fysisk aktivitet for mennesker i alle aldre. Og fokusere	Utvikle og videreføre møteplasser og aktiviteter som eksisterer og etablere nye der det er behov.

Økonomiplan for 2025-2028

på å skaffe et bedre tilbud til uorganisert ungdom.	Videreføre og utvikle trening i grupper for eldre (f.eks. sykle til Paris), trening for eldre i treningsrom på Dypedal, rusletur og Kaffekoppen.
Sørge for trygge og varierte omsorgstilbud tilpasset eldre sine ønsker og behov.	For å bidra til en trygg institusjonsomsorg med tilstrekkelig kapasitet, er det, ved siden av å sikre nok sengeplasser til de som trenger det, også viktig at vi fortsetter å sørge for at vi kan levere hjelpemidler og tiltak som utsetter behovet for institusjonsomsorg lengst mulig. Utarbeide ny kommunedelplan for helse og omsorgstjenester.
Legge til rette at folk skal være selvhjulpne i eget hjem så lenge som mulig.	Kommunen skal fortsette å utvikle ett variert omsorgstilbud som gjør det mulig å oppnå høyest mulig opplevd livskvalitet i eget hjem lengst mulig. Dette krever tilstrekkelig tilgang på rehabiliterende tiltak, velferdsteknologiske hjelpemidler og en kompetent hjemmetjeneste med tilstrekkelig kapasitet.
Utvikle gode omsorgs- og eldreboliger, og opprettholde sykehjemstilbudet.	Kommunen skal fortsette å utvikle ett variert omsorgstilbud som gjør det mulig å oppnå høyest mulig opplevd livskvalitet i eget hjem lengst mulig. Dette innebærer tilstrekkelig tilgang på rehabiliterende tiltak, velferdsteknologiske hjelpemidler, og en kompetent hjemmetjeneste med tilstrekkelig kapasitet.
Satse på aldersvennlig stedsutvikling.	Utvikle nye boliger for eldre i regi av kommunen eller i samarbeid med andre.
Delmål: På Hvaler mestrer vi livet i alle livsfaser.	
Utvikle Hvaler som folkehelsekommune, med fokus på natur, kultur og inkludering.	Utvikle og videreføre møteplasser og aktiviteter som eksisterer og etablere nye der det er behov. Bruke Hvalers natur og muligheter. Bygge opp rundt Hvaler som nasjonalparkkommune og benytte muligheten som ligger i eksisterende tilbud rundt Besøks sentret. Hvaler kommune kan gå foran gjennom å gi flyktninger en sjanse i arbeidslivet til inspirasjon for både for innbyggere og arbeidsgivere.
Hjelpe de som har behov gjennom å legge til rette for egenutvikling, friskliv og mestring. Tilrettelegge for at de uten stemme skal være synlige.	Innenfor helse og friskliv fortsette å kombinere «Hva er viktig for deg?» med et variert tjenestetilbud, som hjelper den enkelte med «deres» egenutviklingsprosjekt. Eksempler på dette er hverdagsrehabilitering, gruppesamtaler/-aktiviteter, individbasert endrings- og motivasjonsarbeid og velferdsteknologi.
Øke sysselsettingsgraden gjennom å legge til rette for flere arbeidsplasser. Kommunen skal bidra til at flere kommer inn på arbeidsmarkedet.	Andelen sysselsatte kan økes gjennom å få flere av de som er i utenforskap inn i lønnet arbeid. På dette området kan jobbspesialisten, som jobber i mobilt team og NAV, utgjøre en forskjell. Eget ungdomsteam i NAV Hvaler, som har tett og tidlig oppfølging med ungdommene, vil kunne redusere antall drop-out-tilfeller i videregående skole.

Økonomiplan for 2025-2028

	Ved å tilby lærlingplasser og være aktive med IA-arbeidet bidrar kommunen med å holde folk i arbeid. Hvaler kommune vil sammen med de ansattes organisasjoner utforske mulighetene for å legge til rette for en livsfaseorientert personalpolitikk.
Skape mangfoldige bomiljøer ved å utvikle et variert boligtilbud, med særlig fokus på unge familier.	Vektlegges i arbeid med kommuneplan og kommunedelplaner samt ved behandling av private reguleringsplanforslag. Utvikle Floren-området i samarbeid med Allstad Eiendomsutvikling AS til å omfatte boliger som dekker ulike behov.
Legge til rette for de som ikke har en synlig stemme.	Forelegge aktuelle saker for barne- og ungdomsrådet og rådet for eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse. Kommunens barnerepresentant skal bli hørt i saker som er viktig for b a r n a .
Utvikle Hvaler som en folkehelsekommune, med fokus på natur, kultur, mangfold og inkludering.	Bruke Hvalers natur og øvrige muligheter i folkehelsearbeidet. Bygge opp rundt Hvaler som nasjonalparkkommune og benytte muligheten som ligger i eksisterende tilrettelegging og tilbud rundt Besøkssenteret.
Økonomisk bærekraft	
HOVEDMÅL: Hvaler er en attraktiv og framtidsrettet kommune.	
Delmål: Hvaler er et attraktivt sted å bo, jobbe og besøke.	
Strategier:	Tiltak med tidsangivelse for gjennomføring
Arbeide for en bærekraftig arealutnyttelse og en omforent samfunnsutvikling.	Ha fokus på Hvaler som nasjonalparkkommune. Rullering av kommuneplanens arealdel. Samhandling med næringslivet. Ha fokus på bærekraftig arealutnyttelse ved planlegging, byggesaksbehandling og naturfo
Utvikle Hvalers fortrinn som nasjonalparkkommune og reisemål.	Gjennomføre reiselivsstrategien Hvaler Hele Året og lokal destinasjonsledelse gjennom Hvaler Destinasjonsråd. Bruke kommunens status og muligheter som godkjent Nasjonalparkkommune i både planlegging, saksbehandling og profilering av kommunen.
Styrke lokale arbeidsplasser og verdiskaping gjennom stedstilpasset, småskala næringsutvikling basert på vårt ressursgrunnlag og beliggenhet.	Gjennomføre kommunens næringsstrategi. Videreutvikle samarbeidet mellom kommune og næringsliv, herunder Hvaler næringsforening. Ved rullering av arealplanen – avklare mulighetene for etablering/utvikling av småskala næringsvirksomhet.
Utvikle offentlige rom, møteplasser og aktiviteter med fokus på stedlige kvaliteter og god	Videreutvikle samarbeidet mellom kommune og næringsliv, herunder Hvaler næringsforening.

Økonomiplan for 2025-2028

<p>funksjonalitet i våre senterområder.</p>	<p>Legges til grunn ved planlegging, byggesaksbehandling og naturforvaltning.</p> <p>Vektlegge estetikk for å skape miljø- og trivselsskapende torg- og møteplasser med grønne omgivelser, sittegrupper, kvalitet i utformingen og med muligheter for bevertning, fysisk aktivitet og sosial interaksjon.</p> <p>Videreutvikle torget som en møtearena, legge til rette med scene, sitteplasser og aktiviteter.</p>
<p>Styrke vår tilgjengelighet gjennom gode og miljøvennlige samferdsels- og kollektivløsninger.</p>	<p>Drive påvirkningsarbeid rettet mot nasjonale og regionale myndigheter.</p> <p>Ved planlegging, byggesaksbehandling og naturforvaltning.</p> <p>Bidra i arbeidet med utvikling av stabilt fergetilbud til Østre øyer.</p> <p>Undersøke mulighetene for realisering av et mobilitetshus ved Hvaler rådhus i samarbeid med privat sektor.</p>
<p>Delmål: Hvaler gir fremtidsrettede tjenester tilpasset innbyggernes behov og ønsker.</p>	
<p>Jobbe tverrfaglig for å optimalisere kvalitet og effektivitet i tjenestene våre. Hvaler må ha et fokus på hva som er gode nok tjenester. Trenger ikke det beste tilbudet, men må ha et godt nok tilbud i kommunen.</p>	<p>Helse og friskliv har i 2023/24, sammen med oppvekst, gjennomført tiltak for å ha en felles tilnærming til hvordan vi møter og søker å forstå innbyggeren og dennes behov i kontakt med tjenestene.</p> <p>Helse og Friskliv og oppvekst vil videreutvikle det uformelle og formelle samarbeidet mellom tilstøtende tjenester i den hensikt å ha en enhetlig tilnærming til internkontroll og enhetsstyring.</p> <p>God kompetanseforvaltning med tanke på å sikre oss den kunnskapen kommunen trenger for å levere tjenestene effektivt ut ifra tilgjengelige ressurser, i dag og i morgen.</p> <p>God dialog og samarbeid med de ansatte og de deres organisasjoner om organisering og videreutvikling av kommunens tjenester i tråd med intensjonene i Hovedavtalen.</p>
<p>Forbedre og effektivisere kommunale tjenester gjennom digitalisering, innovasjon og tjenstedesign.</p>	<p>Videreutvikle innbyggernes mulighet for å ha oversikt over eget forbruk av vann og avfallshåndtering gjennom «Min side» i samarbeid med Norkart.</p> <p>Iverksetting av digital hjemme-oppfølgning, nye medisindispensere og digitale verktøy for ressurspl</p> <p>Samarbeidsprosjekt mellom Helse og Friskliv og oppvekst knyttet til «Bedre brukertjenester».</p>
<p>Hvaler skal levere gode nok tjenester og må da prioritere ressurser der det trengs, og heller fokusere på arbeidskraft. Fokusere på å beholde</p>	<p>Fremme en kultur for medbestemmelse og delaktighet for alle ansatte. Kommunens ønsker å utvikle egne ansatte, holde på dem og rekruttere nye med mål om at kommunen til enhver tid har god nok kompetanse til å løse sine oppgaver.</p> <p>Etterstrebe konkurransedyktige lønns- og arbeidsvilkår.</p>

Økonomiplan for 2025-2028

<p>kompetanse gjennom å være konkurransedyktige.</p>	<p>God dialog og samarbeid med de ansattes organisasjoner om organisering og videreutvikling av kommunens tjenester i tråd med intensjonene i Hovedavtalen.</p>
<p>Legge vekt på å jobbe lokalt, samhandle lokalt og utvikle lokalt, med innbyggere, samarbeidspartnere og næringsliv.</p>	<p>Bruke muligheten som ligger i reiselivsstrategien og statusen som nasjonalparkkommune for å markedsføre Hvaler som en helhetlig merkevare.</p> <p>Gjennomføre skoleprosjektet som et samarbeid mellom Hvaler Næringsforening, Hvaler barne- og ungdomsskole og NAV. NAV Hvaler og Hvaler barne- og ungdomsskole skal sammen ta i bruk nye verktøy for karriereplanlegging, slik at utdanningsveien kan bli bedre forankret allerede fra ungdomsskolen for</p> <p>Skole og barnehage har alle samarbeidsavtaler med innbyggere, lokalsamfunnet og næringsliv og opplever å kunne gi bedre tjenester med bakgrunn i dette. Eksempelvis skole i samarbeid med NAV og Hvaler næringsforening om jobbutprøving og barnehagenes samarbeid med lokale gårdsbruk (Svanekil, Lie, Utgård m.f.)</p> <p>Støtte opp om og bidra til lokale møteplasser for dialog og samskaping med innbyggere og næringsliv.</p>
<p>Bidra til samarbeid for å styrke regional vekst.</p>	<p>Bruke muligheten som ligger i reiselivsstrategien og statusen som nasjonalparkkommune for å markedsføre Hvaler som en helhetlig merkevare.</p> <p>Dele erfaringer innen drift av vann og avløp med hele Kommune-Norge.</p> <p>Delta i dialog, tiltak og prosjekter gjennom Søndre Østfold Interkommunale Politiske Råd.</p> <p>Delta i digitaliseringssamarbeidet i DigiViken.</p> <p>Delta på ulike regionale møteplasser, initiativ og tiltak/prosjekter.</p> <p>God dialog og samarbeid med Østfold fylkeskommune.</p> <p>Videreutvikle tjenestesamarbeidet med Fredrikstad kommune og Smart-kommunene (små kommuner i Østfold).</p>

B e f o l k n i n g s u t v i k l i n g

Befolkningsutvikling i Hvaler kommune (SSB per 2. kvartal 2024)

	2021	2022	2023	2024
Folketall ved inngangen av kvartalet	4 694	4 741	4 762	4 787
Fødte	27	30	28	16
Døde	48	57	47	27
Fødselsoverskudd	-21	-27	-19	-11
Innvandring	29	49	26	9
Utvandring	10	9	21	2
Innflytting, innenlands	288	254	293	130
Utflytting, innenlands	235	246	258	109
Netto innvandring og flytting	72	48	40	28
Folkevekst	47	21	25	17
Folketallet ved utgangen av kvartalet	4 740	4 762	4 787	4 804

Befolkningsvekst spredd på aldersgrupper

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Vekst %
0 - åringar	35	25	29	26	22	26	33	27	28	30	-14,3 %
Barnehage (1-5 år)	189	192	170	173	172	166	149	150	151	158	-16,4 %
Grunnskole (6-15 år)	478	473	474	450	469	476	469	454	434	467	-2,3 %
Videregående (16-19 år)	220	223	209	223	206	191	189	193	209	192	-12,7 %
Voksne (20-66 år)	2 730	2 739	2 711	2 674	2 667	2 714	2 700	2 703	2686	2 635	-3,5 %
Eldre (67-79 år)	662	690	740	799	852	886	926	983	1026	1 074	62,2 %
Eldre (80-89 år)	135	137	151	158	172	172	192	191	196	211	56,3 %
Eldre (90 år og eldre)	31	32	33	37	39	37	36	40	32	37	19,4 %
Total	4 480	4 511	4 517	4 540	4 599	4 668	4 694	4 741	4762	4 804	7,2 %

Christian Radich på vei gjennom Løperen under Tall Ships Races 2023

L o k a l s a m f u n n o g n æ r i n g s u t v i k l i n g

Næringsutvikling

Strategisk ståsted og utfordringsbilde

Samfunnsplanen har under målområdet «Økonomisk Bærekraft» som målsetting at Hvaler skal være en attraktiv og fremtidsrettet kommune - attraktiv for innbyggere, næringsliv og besøkende. For å oppnå dette må det arbeides målrettet, tverrfaglig og helhetlig. Kommunens demografiske utvikling, med behov for økt tilflytting av yngre barnefamilier er en viktig utfordring. Likeledes næringslivets muligheter for vekst gjennom nyetableringer og utvikling av eksisterende virksomheter. Arbeidet med rullering av kommuneplanens arealdel, med tilrettelegging for boligbygging og næringsutvikling, blir et svært viktig virkemiddel i dette arbeidet. Lykkes kommunen med økt tilflytting, er dette en viktig driver for utvikling av flere lokale arbeidsplasser, flere handels- og tjenestetilbud og i sum en mer attraktiv kommune.

Hvaler hele året

Hvaler som rekreasjonsområde og Nasjonalparkkommune representerer en viktig verdi og strategisk fortrinn i utviklingen av Hvalersamfunnet under målområdet «Økonomisk Bærekraft». Kommunens reiselivsstrategi, «Hvaler Hele Året», bygger opp under samfunnsplanen med sin målsetting og tiltak knyttet til Hvaler som turistkommune - og det potensial og betydning hytteeiere, reiselivet og reiselivsrelatert næringsliv har for den lokale verdiskapingen i kommunen. Her er arbeidet godt i gang gjennom status som Nasjonalparkkommune og et eget Destinasjonsråd som leder og koordinerer arbeidet. Kommunen samhandler i rådet med Visit Fredrikstad og Hvaler, Hvaler hytteforening, Hvaler næringsforening, Hvaler kulturvernforening, Ytre Hvaler Nasjonalpark og Oslofjorden friluftsråd. Mer bransjeuavhengig arbeider Hvaler Næringsforening godt og har gjennom søknader til tidligere Viken fylkeskommune fått tilført midler som gir større kapasitet og aktivitet. Foreningens medlemstall øker år for år, og foreningens «mantra» om mer samarbeid i næringslivet gir resultater. Kommunen følger her opp handlingsplanen gjennom faste møter med foreningen der både ordfører og rådmann deltar.

Fiskeri og blå næring

Mer bekymringsfull er utviklingen i en annen viktig næring for kommunen, fiskeriet. Forurensingen i Oslofjorden har medført restriksjoner knyttet til bl.a. kvoter for rekefisket, og næringen opplever å ikke bli hørt med tanke på metoder for måling av bestand og det arbeid som har pågått over flere år innenfor næringen med utvikling av mer skånsomme trålmetoder og utstyr. Det blir viktig at kommunen følger opp dette og gir den støtte som er mulig i forhold til å påvirke krevende rammebetingelser knyttet til regelverk og forvaltning, men også det videregående utdanningstilbud innenfor fiske og fangst som er lagt til Utgårdskilen.

Samtidig med dette er det en positiv utvikling knyttet til høsting av nye arter fra havet. Høsting av Stillehavspøsters, økt fangst og foredling av krabbe, høsting av tang og tare med mere gir spennende muligheter for fremtiden, men er fortsatt i en beskjeden målestokk målt opp mot arbeidsplasser. Kommunens tradisjonelle fiskerinæring rekefisket med tilhørende industri i land er fortsatt bærebjelken og betydelig i lokal målestokk målt opp mot omsetning og arbeidsplasser.

Mulighetsrom i årene fremover

I et utviklingsperspektiv bør Hvaler ha gode muligheter de kommende årene. Kommunen ligger svært sentralt til i forhold til store befolkningsområder, har flotte og etterspurte naturverdier, nasjonalpark med besøkssentre, gode skoler og barnehager og et godt kulturtilbud. Arealknapphet og andre voksesmerter i byene styrker mulighetsrommet for nye innbyggere og (småskala)næring. Det vil kreve at kommunen har en offensiv holdning gjennom fokus på realisering av kommuneplanens samfunnsdel innenfor utvalgte områder, og ikke minst (som nevnt innledningsvis) på kort sikt en rullering av dagens arealdel der det legges godt til rette for nye boliger og utviklingsmuligheter for eksisterende og nytt næringsliv. En styrke i kommende arbeid med arealdelen relatert til næringsutvikling er det gode samarbeid som er etablert mellom kommunen og næringsforeningen. Også Destinasjonsrådet blir viktig i dette arbeidet, slik at det kan tilrettelegges i større grad for eksisterende og nye reiselivsbedrifter i kommunen. Videre også det regionale samarbeidet viktig. Hvaler har sterk støtte i satsingen på «blå næring» gjennom Søndre Viken IPR og arbeidet med regional næringsutvikling. Blå nærings behov og vekstmuligheter må vektlegges i kommunens disponering av arealer, og her er Borg Havn IKS en viktig samarbeidspartner for kommunen som havneselskap og myndighet.

Kommunikasjon

Nyttig og målrettet kommunikasjon er helt avgjørende for god samhandling, både internt og mellom kommunen og eksterne målgrupper, som innbyggere og næringsliv, hytteeiere og besøkende. Troverdighet og tilgjengelighet er suksessfaktorer for å kunne nå gjennom med viktige budskap i en tid der samfunnet flommer over av informasjon og der det blir stadig mer utfordrende å skille mellom sant og usant.

Vedtatt kommunikasjonsstrategi legger føringer for kommunikasjonsarbeidet framover. For at kommunens nettsider skal fungere som navet i kommunens kommunikasjon med samfunnet, må innholdet være relevant og holdes løpende oppdatert. Kravene til universell utforming må ivaretas. Derfor har Hvaler kommune et mål om å etablere nye og mer moderne nettsider i løpet av 2025. Kommunens tilstedeværelse på sosiale medier skal i enda større grad rettes mot Facebook, som allerede er en viktig elektronisk kanal for enkel og løpende dialog med innbyggerne. Gjennom egne godt etablerte kommunikasjonskanaler, kan kommunen i større grad bidra med fakta, profilere egne saker og bidra til god dialog. På denne måten vil kommunens omdømme bli styrket.

Kommunikasjonen fra kommunen skal være lett tilgjengelig og forståelig for alle. Vi skal tilstrebe klart språk, også i saksbehandlingen og politiske dokumenter. Internkommunikasjonen skal forbedres ved en strategisk gjennomgang av hvilke kanaler som skal brukes til hva. På denne måten blir det enda enklere for de ansatte å samarbeide og jobbe mer effektivt. Med omforente budskap kan alle ansatte være gode ambassadører og bidra til at Hvaler kommune framstår som en attraktiv og god arbeidsplass.

En mer digital kommune

Den digitale transformasjonen foregår i høyt tempo. Robotisering og kunstig intelligens tas i bruk i stadig større utstrekning. Innbyggere, næringsliv og andre forventer at det offentlige henger med på utviklingen og tar i bruk tidsriktige løsninger for kommunikasjon og tjenesteleveranse, det være seg enkle selvbetjeningsløsninger til mer omfattende og kritiske løsninger, som for eksempel trygghets- og overvåkingsteknologi innen helse og friskliv. Ansatte i kommunene har også forventninger til effektive digitale verktøy med mulighet for å jobbe tverrfaglig og sømløst internt og eksternt.

Digitalisering i Hvaler kommune baserer seg på de nasjonale føringene i strategien «En digital offentlig sektor», som er en felles strategi for både kommunal sektor og staten. I tillegg har Hvaler kommune en digitaliseringsstrategi som ble vedtatt i 2019. Felles for de begge er ambisjonen om at innbyggere, bedrifter og ansatte skal få tilgang på enkle, brukervennlige og sikre digitale tjenester.

Med begrensede ressurser til å drive strategisk utviklingsarbeid er vi avhengig av tett og godt samarbeid med Fredrikstad kommune som drifter og utvikler majoriteten av våre IT-løsninger. Som en liten kommune kan ikke Hvaler være ledende på utvikling av nye digitale løsninger, men ved å bygge kompetanse og systemforståelse kan gode beslutninger tas på vegne av kommunen. Økt bruk av nasjonale fellesløsninger vil derfor være et satsningsområde i tiden fremover.

Å etterspørre høy digital kompetanse i rekrutteringsprosesser, samt jobbe systematisk med å heve den digitale kompetansen er avgjørende for å lykkes med omstillingen. I tillegg og kanskje viktigst, er forståelsen for at implementering av ny teknologi krever kompetanse i tjenestedesign og prosessledelse og høy grad av brukerinvolvering. Nye måter å jobbe på fører ofte til organisatoriske endringer og omstillinger for ansatte og sluttbrukere. Digitalisering skal bidra til å gjøre hverdagen lettere både for ansatte og innbyggere. De som ikke behersker teknologien skal få tilbud om opplæring, assistanse eller tilbys en alternativ løsning.

Personvern og informasjonssikkerhet skal være en integrert del av utviklingen og bruken av IKT. Den enkelte innbygger skal i størst mulig grad ha råderett over egne personopplysninger. For å ivareta informasjonssikkerheten er det lovpålagt for alle kommuner å ha personvernombud. For Hvaler ivaretas denne rollen av en ressurs i Fredrikstad kommune. Bevisstgjøring og opplæring reduserer risikoen for og konsekvensene av hendelser. Alle nyansatte databrukere i Hvaler kommune skal gjennomføre obligatorisk introduksjonskurs og kurs i personvern.

Hvaler kommune ligger helt i front i landet når det gjelder digitale styringsystemer innenfor vann- og avløpssektoren. Det gjøres en betydelig innstas for økt digitalisering av tjenester innenfor helse og friskliv for lettere å kunne møte eldrebølgen frem mot 2040. Trygghetsalarm, e-lås og medisindispensere er allerede en del av hverdagen til stadig flere innbyggere. I tiden fremover vil digital hjemmeoppfølging være et satsningsområde. I sentral stab forsetter arbeidet med å digitalisere eiendomsarkivet. Elektronisk postjournal og innsynsløsning er etablert og målet om et heldigitalt arkiv nærmer seg. Hvaler er en foregangskommune når det gjelder å ta i bruk digitale verktøy i undervisningen. Elevene lærer å mestre teknologien for å innhente informasjon og kunnskap, samtidig som de lærer nettvett og kildekritikk.

Samarbeid med andre kommuner

Regionsamarbeidet gjennom Søndre Østfold Interkommunale Politiske Råd gir Hvaler kommunen mulighet for å løfte frem politiske saker som er viktig for Hvaler og vår region.

Hvaler kommune samarbeider med Fredrikstad kommune innenfor både helse og friskliv, oppvekst og kultur, tekniske tjenester samt administrative støttefunksjoner hvor kommunen kjøper tjenester. I tillegg deltar Hvaler kommune i Smartkom-samarbeidet sammen med 6 andre små kommuner i tidligere Østfold fylke (Råde, Våler, Skiptvet, Rakkestad, Marker og Aremark). Tjenestesamarbeidet gir Hvaler kommune muligheter for å hente ideer og inspirasjon fra andre kommuner som bidra til å løse oppgaver på en mer ressurseffektiv måte og med bedre kvalitet enn kommunen ville klart på egenhånd. I tillegg gir det kommunen muligheter for å delta i utviklingsarbeid på flere områder som kommunen selv ikke ville hatt muligheter for å gjennomføre alene. Eksterne utviklingsmidler forutsetter dessuten ofte at kommunen inngår i et utviklingsfelleskap med andre kommuner. Et eksempel på det er prosessveilederutdanningen som ble gjennomført i 2023-2024 med bistand fra Høgskolen Innlandet og hovedsakelig finansiert med eksterne midler. Målsettingen var å heve prosessveilederkompetansen i hver kommune, kunne bistå hverandre i ulike prosesser og samtidig få en læringsoverføring kommuner imellom.

Miljø og klima

Sandbakken miljøstasjon med solcellepanel og vindmølle

Hvaler kommune skal arbeide for å oppfylle FNs bærekraftsmål. Miljø og klima er ett av satsingsområdene i samfunnsplanen. Det skal arbeides med å følge opp strategier og tiltak fra kommunens klima- og energiplan. Kommunen deltar i regionale fora som Klima Østfold, som er et nettverksamarbeid mellom 12 Østfoldkommuner, Østfold fylkeskommune og Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus om innsatsen for å begrense klimaendringene. Gjennom Klima Østfold jobbes det for å gjennomføre tiltak, bevisstgjøre, engasjere og tilrettelegge slik at alle kan bidra – det offentlige så vel som næringsliv og innbyggere.

Gjennom Klima Østfold er det fokus på gratis energikalkulator for boliger, enøk-kvelder med råd om energiomlegging i boliger, elsykler til utlån, felles avtale for innkjøp av ladestolper for elbil, gradvis utfasing av fossil oljefyring i kommunale bygg, energianalyse av kommunale bygg for å redusere energibruk og kostnader, uttesting og innkjøp av elbiler, uttesting av fossilfrie maskiner i kommunale etater, kursing om energieffektive og klimasmarte tiltak for bønder og biogass. Det skal satses mer på et fungerende marked for biogass, større produksjon og større muligheter for fylling med biogass.

I februar 2022 ble kommunedelplan for naturmangfold vedtatt. Det skal arbeides for å følge opp handlingsplanen. Det er imidlertid utfordrende å avsette tilstrekkelig med tid og ressurser til å følge opp ambisjonene i disse planene.

Regjeringen vedtok i 2021 en femårig tiltaksplan for å bedre tilstanden for miljø og friluftsliv i Oslofjorden. Tiltaksplanen inneholder 63 tekniske tiltak, og 19 tiltak som skal gi mer kunnskap om fjordens tilstand og hvordan tilstanden kan bedres. Her bidrar alle enheter inn med ulike tiltak.

Det vil være viktig å vurdere nye byggeprosjekter i forhold til nasjonale forventninger til energieffektivitet og omstilling til et klimarobust lavutslippssamfunn. Kommunen skal legge til rette for en helhetlig samfunns- og arealplanlegging som bidrar til at innsatsen for klima og miljø ses i sammenheng og på tvers av sektorene. Det skal videre arbeides for å minimere arealtapet av natur og sikres en helhetlig forvaltning av vannressursene. I nasjonale forventninger til kommunene påpekes at god planlegging kan bidra til å

legge til rette for energisparing, energieffektivisering, mer fleksibel energibruk og økt elektrifisering med fornybar kraft, blant annet i bygg-, anleggs- og eiendomssektoren og transportsektoren. Det understrekes videre at det samtidig er viktig å bygge for framtiden, blant annet ved å ta høyde for at person- og varetransporten i stadig større grad benytter nullutslippsteknologi, sikre tilstrekkelig ladeinfrastruktur og legge til rette for mer effektiv og fleksibel energibruk for å dempe behovet for nettutbygging og ny kraftproduksjon. Det tilhører Regjeringens forventninger at omstillingen til lavutslippssamfunnet og bidrag til oppnåelse av klima- og miljømålene prioriteres gjennom arealplanlegging som reduserer utslipp, arealbeslag og transportbehov. I tillegg oppfordrer Regjeringen kommunene til å legge til rette for energieffektivisering og fleksibel energibruk i næringsliv, husholdninger og offentlige bygg. Kommunen skal jobbe for å være arealeffektiv, fortette i eksisterende tettsteder samt være arealnøytral. God arealforvaltning blir således en viktig oppgave framover for også å nå klimamålene.

Gjennom medlemskap i og vertskap for Skjærgårdstjenesten tar kommunen en aktiv rolle i kampen mot plast i havet. Det er for øvrig et løpende samarbeid med Borg Havn IKS om klima- og miljøtiltak i havnene under paraplyen «Grønn Havn» - utviklet i samarbeid med Orust kommune og Interreg prosjektet «ESBØ - Miljø og klima».

Organisasjon og HR

Sykefraværsutvikling i % (registrert i GAT):

Sykefravær	2022	2023	2024 (tom. oktober)
Korttids / egenmeldt	4,05	3,15	2,63
Langtids / legemeldt	5,40	5,43	4,62
Totalt:	9,44	8,58	7,25

Arbeidsgiverstrategiens styrende hovedprioriteringer for å realisere mål innenfor HR-området:

1. Rekruttere og beholde – Vi tiltrekker oss gode kandidater og beholder verdifulle medarbeidere
2. Kompetanse – Vi ivaretar morgendagens kompetansebehov
3. Utvikling og endringsdyktighet – en fleksibel og innovativ organisasjon
4. Ledelse - Tydelig og godt lederskap

Rekruttere og beholde

For å sikre at kommunen tiltrekker, rekrutterer og beholder nok, dyktige og kvalifiserte medarbeidere i alle sektorer må Hvaler kommune være en attraktiv arbeidsgiver. Dette er et kontinuerlig arbeid som også vil ha prioritet neste år.

Kommunen må kunne tilby konkurransedyktig lønns- og arbeidsvilkår for å tiltrekke seg og beholde ansatte.

En særskilt innsats for å styrke arbeidet med å redusere sykefraværet ble igangsatt i 2024 og vil fortsatt ha høy prioritet fremover. Det er budsjettetert med midler til dette arbeidet i årene 2024-2026 for å kunne se virkningen av tiltak over tid.

Godt arbeidsmiljø er viktig for en enhver organisasjon med egne ansatte. Kommunen gjennomførte i 2024 en arbeidsmiljøundersøkelse. Det vil bli vurdert om denne undersøkelsen skal gjennomføres årlig for å ta " t e m p e n " på Medarbeiderundersøkelsen 10-faktor gjennomføres annet hvert år og skal således gjennomføres i 2025.

Ønsket om å utvikle en livsfaseorientert personalpolitikk skal utforskes med sammen de ansattes organisasjoner.

Kompetanse

For å sikre at ansatte har den nødvendige kompetansen for å møte dagens og fremtidens utfordringer, samt fremme kontinuerlig faglig utvikling finnes det i dag teknologi som gir muligheter for å påse at ansatte har nødvendig kompetanse og gi tilgang til ny kompetanse. Det er samtidig viktig for kommunen å tiltrekke seg ansatte som evner å utnytte de fordeler som ny teknologi gir.

Lederes bevissthet om kompetanseforvaltning, blant annet ved analyser av kompetansebehov, bør vektlegges for å bidra til de ansattes faglige utvikling og rekruttering av nytilsatte med riktig kompetanse. Arbeidsplassen må utnyttes som læringsarena for å utvikle ansatte, for eksempel ved at det legges til rette for å kunne ta fagbrev på jobb, likeledes som rekruttering av lærlinger til kommunen må prioriteres. For å få ansatte til å stå lenger i jobb er det viktig å sikre livslang læring for både yngre og eldre medarbeidere.

Utvikling og endringsdyktighet

Et godt samarbeid og tillit mellom ledelsen og de ansattes organisasjoner er viktig for å legge til rette for gode endringsprosesser. For å sikre tilgang på kompetanse og utvikling er det viktig å legge til rette for og oppfordre til tverrfaglig samarbeid i kommunen, samt følge opp samarbeidet med andre kommuner i Smartkom.

Nasjonale prognoser tilser knapphet på arbeidskraft i årene fremover, særlig innenfor omsorgsyrkene. Det er viktig at kommunen har mulighet for å delta i programmer, gjerne i regi av KS eller andre organisasjoner, som utforsker alternative måter for oppgaveløsning og organisering for å møte denne utfordringen.

Ledelse

Ledere som behersker arbeidsgiverrollen, har gode forutsetninger for å løse sine samfunnsoppdrag. Hvaler kommune skal ha ledere som er kompetente og tydelige i arbeidsgiverrollen. I perioden 2024-2026 vil det særlig bli satset på å tilføre kunnskap ved bruk av ekstern kompetanse som kan bidra til å redusere et for høyt sykefravær.

Lederavtalene som verktøy skal videreutvikles. Innføring av nye og videreutvikling av eksisterende digitale verktøy vil gi ledere bedre verktøy for god virksomhetsstyring.

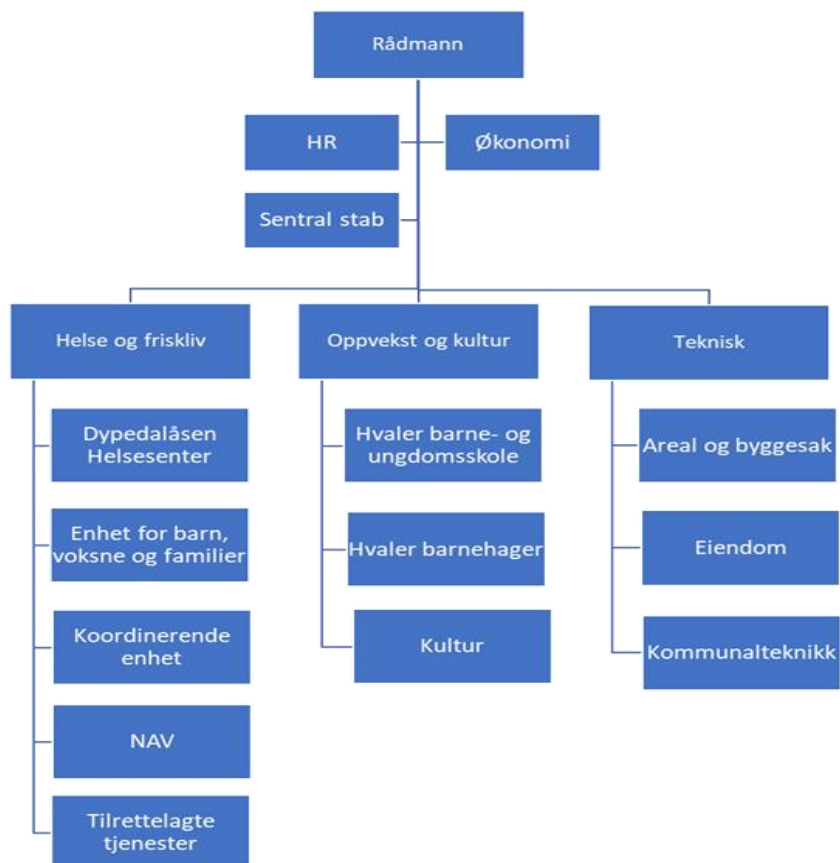
Overordnede utfordringer og muligheter

Et høyt sykefravær er ressurskrevende for samfunnet som helhet, både rent økonomisk, men kan også utgjøre en arbeidsmiljøbelastning for de kollegaene som står i jobb. Det arbeides tett med ledere når det gjelder å følge opp langtidssykemeldte og med IA-arbeid for å få folk inn i passende arbeid når ansatte ikke lenger kan stå i den stillingen de har.

Det oppleves tidvis utfordringer med rekruttering av forskjellige kategorier ansatte og lærlinger, men type kompetanse kan variere over tid.

Det jobbes kontinuerlig i samarbeid med de hovedtillitsvalgte for å utvikle og iverksette bedre styringsverktøy og rutiner innenfor HR-området.

Hvaler kommunes organisasjon

Vårstemning på Storesand

Økonomiske utfordringer for budsjette

Kommunenes inntektssystem

Kommunenes og fylkeskommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør om lag 55 % av kommunesektorens samlede inntekter. Dette er inntekter som kommunene og fylkeskommunene kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler. Det overordnede formålet med inntektssystemet er å jevne ut de økonomiske forutsetningene for at kommuner og fylkeskommuner over hele landet skal kunne gi et mest mulig likeverdig tjenestetilbud. De øvrige inntektene består av eiendomsskatt, øremerkede tilskudd, gebyrer og momskompensasjon.

Inntektssystemet består av skatteinntekter med inntektsutjevning og rammetilskudd med utgiftsutjevning. Gjennom ordningen med utgiftsutjevning skal kommunene i teorien få full kompensasjon for ufrivillige forskjeller i utgiftsbehovet. For skatteinntekter får kommunene kun delvis kompensasjon for inntektsforskjeller gjennom inntektsutjevningen. Gjennom utjevningsordningen i inntektssystemet skal kommunene settes i stand til å kunne gi et mest mulig likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne uavhengig av bosted i landet.

Sett bort i fra eiendomsskatten bestemmes nivået på kommunenes inntekter i realiteten gjennom statsbudsjettet. Systemet med inntektsutjevning mellom «rike» og «fattige» kommuner innebærer dessuten at inntektsnivået for de fleste av landets kommuner langt på vei er gitt på kort og mellomlang sikt og at nasjonal skatteinngang har større betydning for skatteinntektene enn kommunens egen skatteinngang. Særlig gjelder dette for kommuner med inntekter under 90 % av landsgjennomsnittet per innbygger. For kommuner som Hvaler med inntekter over 90 % av landsgjennomsnittet, har egen skatteinngang noe større betydning. Kommuner med egen skatteinngang over 100 % av landsgjennomsnittet har over mange år måtte gi fra seg 60 øre av hver krone i skatt over 100 % av landsgjennomsnittet, mens kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet har blitt kompensert for 62 % av differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet.

Fra 2025 blir den såkalte symmetriske inntektsutjevningen av skatteinntekter økt fra 60 til 62 % og videre til 64 % i 2026. Det betyr at Hvaler kommune, som har skatteinntekter over landsgjennomsnittet per innbygger, må gi fra seg 62 øre for hver krone kommunen har i skatteinntekter utover landsgjennomsnittet. Dette er isolert sett negativt for alle kommuner med skatteinntekter over gjennomsnittet.

En merkbar og varig økning i kommunens skatteinntekter i forhold til resten av landet kan bare oppnås dersom gjennomsnittlig betalt skatt på personlig inntekt og formue fra hver enkelt innbygger øker mer enn landsgjennomsnittet. I praksis forutsetter det normalt at en vesentlig del av befolkningen i kommunen over tid har høyere lønnsvekst enn gjennomsnittet for landet, alternativt at kommunen tiltrekker seg noen innbyggere som betaler betydelig mer i skatt enn gjennomsnittet. Å planlegge for en vekst i skatteinntektene utover landsgjennomsnittet er derfor ikke et realistisk svar på de utfordringer kommunen står overfor i planperioden.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten økes med 0,5 mill. kr til kr 58,5 mill. kr i 2025. Videre forventes en gradvis økning til kr 59 mill. kr i 2028. Økningen gjelder nye boliger/fritidsboliger og tilbygg m.m. Det er ikke budsjettert med eiendomsskatt på næringseiendommer i planperioden.

Retaksering av alle eiendommer i Hvaler kommune som danner grunnlag for beregning og fakturering av eiendomsskatt for perioden 2024-2034 er ferdig. Klagebehandlingen har startet og det kom inn 757 klager i 2024, av disse er nå 320 ferdigbehandlet.

Eiendomsskattekontoret mistet flere saksbehandlere i 2024. Pr i dag er det 1 årsverk som arbeider med eiendomsskattespørsmål. Fra 2025 styrkes bemanningen.

Kommunen forventer ytterligere klager i 2025. Eiendomsskattekontoret jobber parallelt med klagebehandling, også med å få taksert flere nye boliger/fritidsboliger, tilbygg m.m. gjeldende fra 2025.

Startlån

Et startlån er et statlig boliglån som har svært gunstig rente og gis til økonomisk vanskeligstilte som ikke får vanlig boliglån i banken. Ordningen fungerer slik at kommunen tar opp Startlån i Husbanken og saksbehandler og tildeler lån fra disse midlene til søkere med bosted i kommunen som oppfyller kriteriene.

Denne høsten inviterer Husbanken alle kommuner til en forsøksordning med startlån rettet mot førstegangsetablerere. Målet er å gjøre det lettere for personer som har langvarige utfordringer med å få boliglån i banken, å komme seg inn på boligmarkedet. Kriteriene er her litt annerledes enn for de ordinære startlånene.

Kommunens utlånsportefølje av startlån utgjør nå ca. 108 mill. kr. Økt rente kan gi større betalingsutfordringer for låntaker og dermed større risiko for kommunen som långiver. Det er verdt å merke seg at kommunen har tapsrisikoen for de første 25 prosent av gjenstående hovedstol samt forfalte renter og omkostninger før salg av boligen. Det betyr at kommunen i mange tilfeller må dekke mesteparten av tapet.

Foreslått låneopptak for 2025 er kr 12 mill. Kr. I tillegg har kommunen søkt om ekstra midler på 12 mill. kr for å være med i en forsøksordning rettet mot førstegangsetablerere.

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2025 og det økonomiske opplegget for kommunesektoren

Kommunesektorens inntekter i 2024

I saldert budsjett for 2024 ble det lagt opp til en realvekst i frie inntekter på 6,4 mrd. kroner regnet fra inntektsnivået i revidert nasjonalbudsjett for 2023. I anslag på regnskap for 2023, ble det tatt hensyn til økning i skatteanslag i 2023 knyttet til inntekt og formue på om lag 4,1 mrd. kroner, som gir vekst på 2,2 mrd. kroner.

I Meld. St. 2 (2023-2024) Revidert nasjonalbudsjett 2024 var realveksten i de frie inntektene til kommunesektoren i 2024 regnet til -1,0 mrd. kroner. Inntektsutviklingen i 2024 må ses i sammenheng med merskatteveksten knyttet til inntekt og formue mot slutten av 2023 på om lag 3 mrd. kroner.

Realveksten i de frie inntektene er nå beregnet til henholdsvis -4 mrd. kroner. Dette kommer av at skatteinntektene til kommunesektoren i 2024 ligger an til å bli 2,5 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett for 2024. Samtidig er kostnadsveksten for 2024 justert opp fra 4,3 % i revidert

nasjonalbudsjett 2024 til 4,4 %. Dette trekker isolert sett inntektsveksten i 2024 ned med 0,5 mrd. kroner.

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2025

I kommuneproposisjonen la regjeringen opp til en realvekst i kommunesektoren sine frie inntekter på 6,4 mrd. kroner. Det var lagt opp til at kommunene skulle få 5,0 mrd. kroner av den samlede veksten i frie inntekter, mens fylkeskommunene skulle få 1,4 mrd. kroner. Videre ble det varslet at dersom anslag for kostnadene til demografi og pensjon skulle bli vesentlig høyere enn lagt til grunn i kommuneproposisjonen for 2025, kunne forslaget til vekst i frie inntekter i statsbudsjettet for 2025 bli annerledes.

I kommunesektoren sine samlede demografikostnader ble det anslått en vekst på 4,3 mrd. kroner (i 2024-kroner). Av dette var 3,6 mrd. kroner knyttet til tjenester som blir finansiert av de frie inntektene, tilsvarende 3,7 mrd. kroner (2025-kroner), fordelt med 2,5 mrd. kroner på kommunene og 1,2 mrd. kroner på fylkeskommunene. Når det gjaldt kommunesektoren sine samlede pensjonskostnader ble det anslått en vekst på om lag 0,2 mrd. kroner utover anslått lønnsvekst i 2025. Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) oppdaterte anslaget for demografikostnader i juni 2024. Det nye anslaget er uendret sammenliknet med kommuneproposisjonen for 2025. Departementet utarbeidet i august 2024 nytt anslag for veksten i kommunesektoren sine pensjonskostnader basert på oppdaterte tall fra pensjonsleverandørene. Anslaget viser en negativ vekst utover anslått lønnsvekst på om lag 0,5 mrd. kroner. Det er 0,7 mrd. kroner lavere enn anslått i kommuneproposisjonen for 2025. Anslaget inkluderer ikke effekten av ny offentlig AFP som blir innført fra 1. januar 2025. Ny offentlig AFP vil inngå i pensjonspremiene som kommunesektoren skal betale i 2025.

I september 2024 fikk departementet informasjon som indikerer at effekten av ny offentlig AFP på pensjonskostnadene vil bli betydelig. Informasjonen kom for sent til å kunne bli innarbeidet i budsjettall, samtidig som det var usikkerhet rundt grunnlaget for beregning av kostnadene. Departementet har i rundskriv om beregningsforutsetninger for pensjonskostnadene for regnskapsår 2025 av 10.09.2024 fastsatt at ny offentlig AFP inntil videre ikke skal inkluderes i kommunesektoren sine pensjonskostnader for 2025. Departementet har i rundskrivet uttrykt at de vil komme tilbake til implementeringstidspunktet for ny offentlig AFP. Regjeringen vil i revidert nasjonalbudsjett for 2025 komme tilbake med oppdatert anslag for merkostnadene til pensjon inkludert effekten av ny offentlig AFP. Regjeringen vil samtidig sikre at kommunesektoren kan innarbeide ny offentlig AFP i sine pensjonskostnader i 2025.

Andre forutsetninger for handlingsplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025

I løpet av årene 2021 og 2022 bidro et positivt netto driftsresultat til at disposisjonsfondet økte fra 28 til 48 mill. kroner. Uten dette resultatet hadde Hvaler kommune vært tvunget til å redusere sine tjenester i kommende økonomiplanperiode i større grad enn det nå legges opp til. Tjenestetilbudet i 2025 vil bli videreført innenfor det som oppleves som trange rammer, men med noe lavere risiko i budsjettet enn i 2024. Det er budsjettert med 1,1 mill. kroner i bruk av disposisjonsfondet for betaling av pliktig egenkapitalinnskudd i KLP for å balanse driftsbudsjettet.

Lønnsveksten i 2024 ble beregnet til 5,2 %. For 2025 forventer regjeringen en lønnsvekst på 4,5 % og en prisvekst på 3,5 %. Lønns- og prisvekst blir langt på vei kompensert gjennom vekst i skatt og rammetilskudd samt egenbetalinger. En betydelig inntektspost som ikke påvirkes automatisk er eiendomsskatten.

Sterkt press på tjenestene innenfor Tjenesteområde helse og friskliv

Den demografiske utviklingen viser at gruppen eldre over 67 år vil øke betydelig i årene fremover. Innen utgangen av 2030 antas antall eldre over 80 år å dobles. Dette vil medføre en sterk vekst i utgifter for Tjenesteområde helse og friskliv innen sykehjem, hjemmetjenester og andre omsorgstjenester. I hele Kommune-Norge har utviklingen gått i retning av at det blir vanskeligere å få plass på sykehjem og at flere relativt dårlig fungerende eldre må bo hjemme lenger enn tidligere. Dette vil påvirke ressursbruken innenfor eldreomsorgen når det gjelder eldreomsorgens andel av kommunens samlede utgifter. Samtidig vil det kunne bli en dreining av ressursbruken mot at eldre må bo hjemme lenger enn tidligere. Dette påvirker i første rekke utgiftene til drift, men også ytterligere investeringer da antall sykehjemsplasser kommunen rår over i dag allerede er fullt belagt. Det er derfor avsatt 14 mill. kr (ekskl. tilskudd fra Husbanken) i investeringsbudsjettet for byggetrinn 2 med 7 nye sykehjemsplasser på Dypedalåsen.

Analysen viser også at kommunes kostnader knyttet til ressurskrevende tjenester vil øke framover basert på kjente brukere. Analyser av fremtidig behov for pleiere og boenheter baseres på en kraftig vekst i antall brukere frem mot 2030. Kapasiteten er fullt utnyttet i dag. Prosjekt for bygging av ytterligere boenheter er under planlegging. Behovet for antall plasser er uendret, mens antall tyngre brukere kan bli noe lavere. Det vil bli utredet ulike tomtealternativer med sikte på behandling av en sak om valg av tomt i kommunestyret i løpet av 2025.

Andre tjenester har en vekst i sine utgifter hovedsakelig som følge av økte lovkrav, for eksempel barns rettigheter knyttet til skolegang, men ingen av de andre områdene har en tilsvarende sterk underliggende vekst i etterspørselen av tjenester som helse og friskliv.

Samarbeid med Fredrikstad kommune

Hvaler kommune samarbeider med Fredrikstad på en rekke områder og kjøper tjenester for nærmere 30 mill. kroner i året. Disse tjenestene omfatter blant annet legevaktordningen, KAD (kommunal akutt døgndrift), miljørettet helsevern vann, avløp, renovasjon, IT, regnskap, lønn, innkjøp, fakturering og inkasso. Avtalene er for Hvaler kommune en driftseffektiv måte å løse oppgaver på som i mange tilfeller ville vært vanskelig og ikke minst kostbart for Hvaler kommune å løse selv.

Slike avtaler gir imidlertid langsiktig bindinger for kommunen og gjør at mulighetsrommet for å justere utgiftene i en periode blir mer begrenset. Fredrikstad er i en prosess hvor kommunen har behov for å redusere sine utgifter vesentlig. Hvaler kommune opplever at dette har skapt et økt fokus rundt økonomien i de samarbeidsavtalene som kommunen har med Fredrikstad.

Selvkost og avsetning til bundne fond

For årsbudsjettet 2025 økes gebyrene innenfor noen av selvkostområdene. Både det faste årsgebyret og de variable satsene innenfor vann og avløp holdes på samme nivå som for 2024. Det er et lovkrav at overskudd innen selvkostområdet skal avsettes til fond. Avsetninger til fond må benyttes innen en periode på 5 år. Kravet er at inntektene over tid ikke kan overstige utgiftene ved tjenestene. I 2021 ble tidligere positive fond fullt benyttet, og for året som helhet gikk selvkostområdet med underskudd, som i realiteten måtte dekkes av disposisjonsfondet. I 2022 gikk selvkostområdene igjen med underskudd som følge av økte strøm- og rentekostnader. Kombinasjonen av tidligere års underskudd på selvkostområdet og økte strøm- og rentekostnader gjorde det nødvendig å øke gebyrene kraftig i både 2023 og 2024. Nå sees effekten av disse gebyrøkningene innenfor vann og avløp. Gebyrene for vann og avløp er derfor videreført på samme nominelle nivå som i 2024, mens avfallsgebyret øker noe. Siden staten legger opp til av merverdiavgiften på disse tjenestene skal reduseres fra 25 til 15 % betyr det i realiteten en nedgang i gebyrene både nominelt og reelt. Tidligere underskudd innenfor vann og avløp vil langt på vei være dekket inn i løpet av 2024 og forventes dekket fullt ut i løpet av 2025. Innenfor plan og byggesak er det fortsatt behov for å øke gebyrene noe for å nærme seg selvkost.

Pensjonsjustering, premiefond og premieavvik

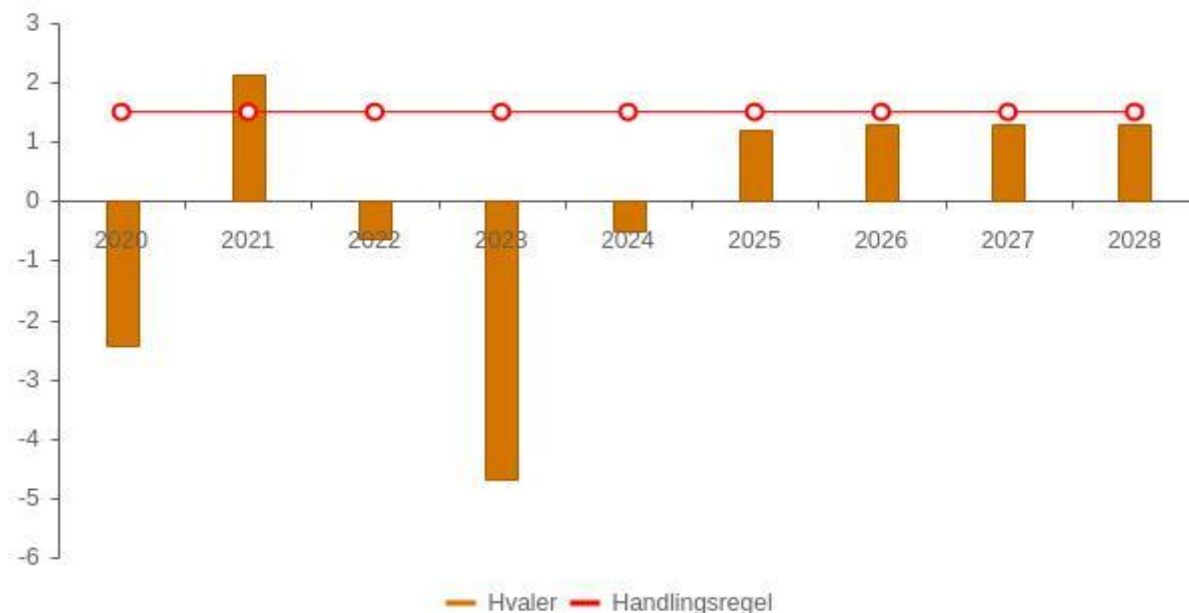
Hvaler kommune har et premiefond i KLP ved utgangen av 2024 på ca. 57 mill. kroner. Et premiefond er et fond for tilbakeførte premier og overskudd. Midler på premiefond kan bare brukes til fremtidig premiebetaling. Etter tilføring av avkastning for 2023 var premiefondet på rundt 82 mill. kroner. For å bedre kommunens egen likviditet, er premiefondet i 2024 belastet med ca. 25 mill. kroner, som er hele reguleringspremien for 2024 og pensjonsfakturaen for 4. termin. Det legges opp til å belaste premiefondet i 2025 med ca. 30 mill. kroner for å bedre likviditeten ytterligere. Ved utgangen av 2025 forventes premiefondet å utgjøre et sted mellom 30 og 35 mill. kroner avhengig av avkastningen i 2024.

Premiefondet forvaltes av KLP med en garanti på minimum avkastning. Gjennom 2023 og 2024 har kommunen hatt en stor økning av pensjonskostnadene og det forventes ytterligere vekst i 2025. Endelig beregning og ny prognose for 2025 vil først foreligge i januar 2025.

Utvikling i måltall

Det er i økonomiplanen ikke gjort endringer i de vedtatte finansielle måltallene for økonomiforvaltningen i Hvaler kommune, men det er behov for å gjøre justeringer i måltallene slik at de i større grad uttrykker en langsiktig ambisjon det skal styres mot enn at måltallene fremstår som en ren tilpasning til kommunens faktiske økonomiske situasjon her og nå. I løpet av 2025 vil det bli fremmet en sak om justering av måltallene med sikte på at måltallene i større grad skal være uttrykk for et langsiktig styringsmål for kommunen.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

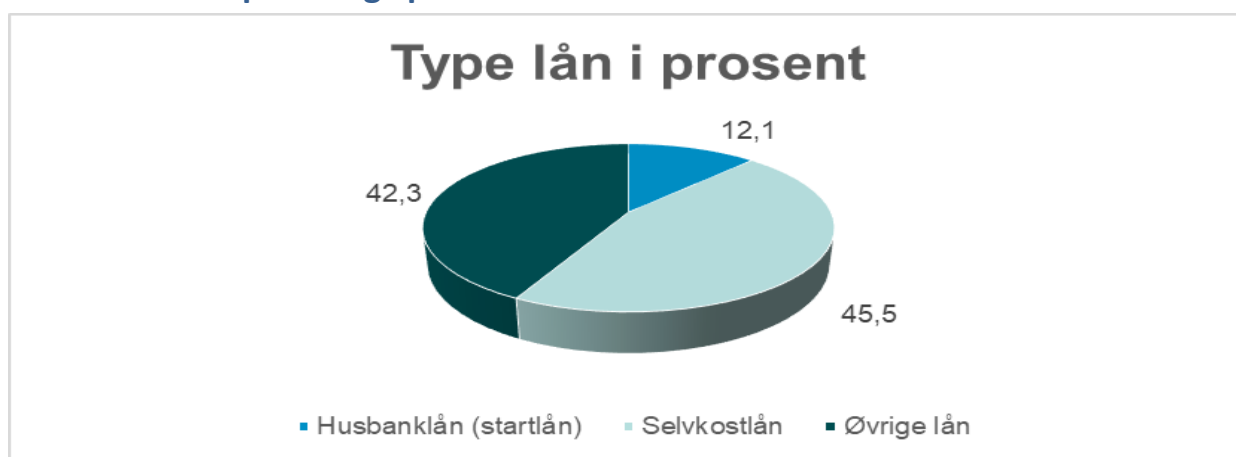

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hvaler	-2,4 %	2,1 %	-0,6 %	-4,7 %	-0,5 %	1,2 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %
Handlingsregel	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %

Netto driftsresultat er forskjellen mellom alle inntekter og utgifter inklusiv finans og viser hva kommunen sitter igjen med til disposisjon på løpende drift. Netto driftsresultat kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk, og gir dermed en indikasjon på kommunens økonomiske handlefrihet. Et positivt netto driftsresultat bidrar også til å styrke kommunens likviditet. Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) anbefaler et netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene på 1,75 % for kommunene.

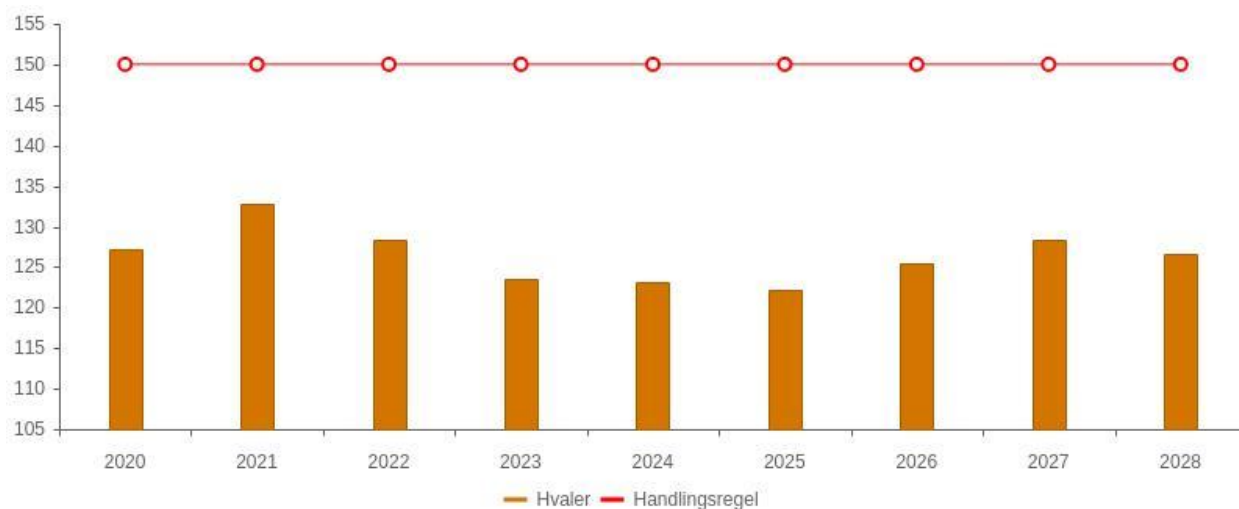
Vedtatt måltall for Hvaler kommune på 1,5 prosent vil være vanskelig å nå på kort sikt med dagens forutsetninger. Foreslått årsbudsjett for 2025 gir et netto driftsresultat (korrigert for selvkost) på minus 1,1 mill. kroner. For øvrige år i planperioden er netto driftsresultat budsjettet i null.

Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter

Netto renteeksponering gir en indikasjon på hvor mye av kommunens renteeksponerte gjeld som er igjen etter at rentekompensasjon og rentebærende likviditet er trukket fra, målt i forhold til driftsinntektene. Renteeksponert gjeld er altså den delen av kommunen samlede lånegjeld som ikke har en tilsvarende inntektsside. I 2024 utgjør denne ca. 42 %. Dersom rente-eksponeringen er 40 % av driftsinntektene vil en rentenedgang på 1 % bidra til å frigjøre om lag 4 mill. kr av kommunens inntekter som kan brukes til andre gode formål.

Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter

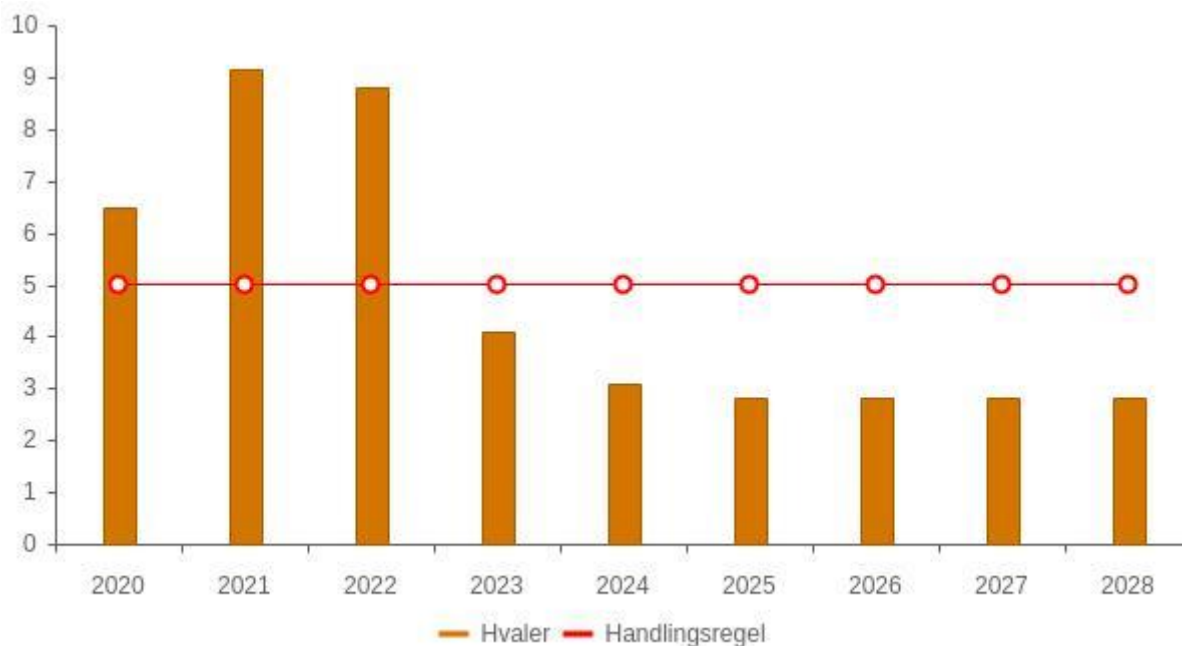

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hvaler	127,2 %	132,9 %	128,3 %	123,6 %	123,1 %	122,2 %	125,4 %	128,3 %	126,6 %
Handlingsregel	150,0 %	150,0 %	150,0 %	150,0 %	150,0 %	150,0 %	150,0 %	150,0 %	150,0 %

I kommuneproposisjonen ble langsiktig gjeld (fratrasket pensjonsforpliktelser) i prosent av driftsinntektene omtalt som ett av nøkkeltallene for å vurdere den økonomiske situasjonen i kommunene på. Langsiktig gjeld (fratrasket pensjonsforpliktelser) er gjeld som er tatt opp til investeringer i bygg, anlegg og andre varige driftsmidler og gir uttrykk for kommunens utestående brutto låneopptak. Lånegjeld må betjenes av kommunens inntekter og utviklingen i denne lånegjelden påvirker kommunens fremtidige handlingsrom.

Kommunestyret har tidligere vedtatt et måltall for netto lånegjeld som andel av brutto driftsinntekter på 150 %. Måltallet videreføres i planperioden og kommunens andel ligger rundt 130 % og måltallet er dermed oppfylt.

Fri egenkapital drift (disposisjonsfond) i prosent av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hvaler	6,5 %	9,1 %	8,8 %	4,1 %	3,1 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %
Handlingsregel	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %

Kommunestyret har tidligere vedtatt at disposisjonsfondet skal utgjør minst 5 % av kommunens samlede driftsinntekter. Fondet utgjør per 19,7 mill. kroner ved inngangen til 2025. Budsjettet for 2025 tilsier at fondet vil bli redusert med 1,1 mill. kr til 18,6 mill. kr, som utgjør ca. 2,8 % av brutto driftsinntekter. Budsjettet viser ingen endringer i disposisjonsfondet gjennom planperioden. Dette er lite realistisk, men et resultat av de forutsetninger som ligger til grunn for inntekter og utgifter for hvert år i økonomiplanperioden. Endringer i forutsetningene vil ganske sikkert bidra til reduksjon eller vekst i disposisjonsfondet gjennom planperioden.

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering av drifts- eller investeringsutgifter. Regnskapsmessig mer- eller mindreforbruk er bunnløst i kommuneregnskapet. Den består av årets netto driftsresultat tillagt årets bruk av fond, fratrukket årets avsetninger til fond og overføringer fra drift til investering. Nøkkeltallet sier noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har for sin løpende drift og som egenkapital i investeringer. Det har de senere årene vært lagt til grunn at disposisjonsfondet minimum bør utgjøre 5 % av brutto driftsinntekter.

Forutsetninger for økonomiplanperioden 2025-2028

Ved utarbeidelse av økonomiplanen for 2025-2028 er hovedfokus rettet mot årsbudsjettet for 2025 siden det er kun det første året i planperioden kommunestyret fatter et bindende vedtak. De øvrige årene er å anse som et langtidsbudsjett. For årene i 2026-2028 er følgende forutsetninger lagt til grunn:

Tallene er ikke inflasjonsjustert verken på inntekts- eller utgiftssiden. Det forutsetter at utgiftsøkningen i tjenesteområdene som følge av lønns- og prisvekst langt på vei vil balanseres mot en tilsvarende økning i frie inntekter. Eiendomsskatten er et unntak fra dette, i den forstand at en økning her krever et særskilt

Økonomiplan for 2025-2028

vedtak i kommunestyret. Inntektene fra eiendomsskatt er i perioden kun økt med forventet vekst i nye boliger/fritidsboliger eller tilbygg m.m. på eksisterende.

Ved inngangen til 2024 hadde selvkostområdene et fremførbart underskudd på 11 mill. kroner som har vært belastet disposisjonsfondet i perioden 2021 og 2022. Dette "lånet" fra disposisjonsfondet fra selvkostområdet forventes å bli fullt tilbakebetalt i løpet av 2025. Overskudd i selvkostregnskapet vil etter dette bli avsatt til bundne fond.

Hovedtallene i budsjettforslaget

Tabellen nedenfor viser utfordringsbilde i perioden 2025 – 2028. Tabellen viser forventet utvikling i driftsinntekter og driftsutgifter med hvilken konsekvens dette har på kommunens disposisjonsfond.

(1000 kr)	2025	2026	2027	2028
Rammetilskudd	-152 207	-155 571	-155 571	-155 571
Skatteinntekter	-211 031	-206 685	-206 685	-206 685
Eiendomsskatt	-58 500	-58 600	-58 800	-59 000
Driftsinntekter	-421 738	-420 856	-421 056	-421 256
Politisk styring	3 636	3 636	3 636	3 636
Lederstøtte og stab	41 301	41 301	41 301	41 301
Oppvekst og kultur	115 275	115 275	115 275	115 275
Teknisk	13 085	13 085	13 085	13 085
Helse og friskliv	199 014	199 014	199 014	199 014
Finans	5 072	4 990	5 190	5 390
Driftsutgifter	377 383	377 301	377 501	377 701
Renteinntekter	-7 000	-6 000	-6 000	-6 000
Utbytte	-450	-450	-450	-450
Renteutgifter	37 900	35 000	35 000	35 000
Avdrag på lån	47 000	47 000	47 000	47 000
Netto driftsresultat	-7 776	-8 876	-8 876	-8 876
Bruk av disposisjonsfond	-1 100	0	0	0
Avsetning bundne fond	7 776	7 776	7 776	7 776
IB disposisjonsfond	19 700	18 600	18 600	18 600
UB disposisjonsfond	18 600	18 600	18 600	18 600

Økonomisk utvikling i planperioden

Beløp i 1000

	Budsjett 2024	Økonomiplan			
		2025	2026	2027	2028
Sum inntekter	-634 878	-660 378	-659 578	-659 578	-659 578
Sum utgifter	617 130	634 352	634 352	634 352	634 352
Brutto resultat	-17 748	-26 026	-25 226	-25 226	-25 226
Netto finansutgifter og inntekter	77 660	77 250	75 350	75 350	75 350
Motpost avskrivninger	-57 000	-59 000	-59 000	-59 000	-59 000
Netto resultat	2 912	-7 776	-8 876	-8 876	-8 876
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-2 912	7 776	8 876	8 876	8 876
Årsresultat	0	-0	-0	0	-0
Netto resultat i prosent av sum inntekter	-0,5 %	1,2 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %

I n v e s t e r i n g e r i ø k o n o m i p l a n e n

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Investeringer i varige driftsmidler	74 732	77 544	79 195	35 380
Tilskudd til andres investeringer	500	700	600	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 100	1 100	1 100	1 100
Sum finansieringsbehov	76 332	79 344	80 895	36 480
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 506	-5 688	-5 838	-1 625
Tilskudd fra andre	0	-4 900	-8 000	0
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-71 726	-68 756	-67 057	-34 855
Videreutlån	12 000	12 000	12 000	12 000
Bruk av lån til videreutlån	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Avdrag på lån til videreutlån	7 500	7 500	7 500	7 500
Mottatte avdrag på videreutlån	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Overføring fra drift	-1 100	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum finansiering	-76 332	-79 344	-80 895	-36 480
Sum finansieringsbehov	76 332	79 344	80 895	36 480
Sum finansiering	-76 332	-79 344	-80 895	-36 480
Udekket finansiering	0	0	0	0

K o m m u n e n s t j e n e s t e o m r å d e r

L e d e r s t ø t t e o g s t a b

Beskrivelse av dagens virksomhet

Lederstøtte og stab

Tjenesteområdet består av sentrale støtte- og fellesfunksjoner som økonomi, HR, næring og sentral stab som omfatter arkiv, politisk sekretariat, kommunikasjon, servicetorg og digitalisering. Til sammen utgjør tjenesteområdet 24 årsverk fordelt på 33 ansatte inkludert rådmannen som øverste administrative leder, lærlinger, tillitsvalgte og verneombud.

Økonomi

Avdelingen har de siste årene i økende grad fokusert på virksomhetsstyring og innføring av løpende prognoser som styringsverktøy. Ved bruk av budsjett- og prognoseverktøyet Framsikt leveres løpende årsprognoser fra alle enhetene for tidlig å kunne identifisere mulig avvik og gjennomføre tiltak raskt. Kommunens økonomiske utfordringer krever både et kortsiktig og langsiktig fokus på god virksomhetsstyring. God virksomhetsstyring krever løpende dialog og samarbeid med alle enheter og en erkjennelse blant alle med budsjettansvar at vedtatte budsjetttrammer skal holdes og et eventuelt forventet merforbruk minimeres så langt råd er.

Gode styrings- og informasjonssystemer er vesentlig for god styring. I 2025 skal Hvaler kommune sammen med Fredrikstad kommune ut på anbud for å velge nytt økonomisystem. I tillegg skal sentralbordløsning og telefoniløsning ut på felles anbud i regi av Anska (Anskaffelser i Akershus, Buskerud og Østfold).

Økonomiavdelingen har i dag erfarne og meget kompetente medarbeidere. Dog er det et faktum at tre av fem medarbeidere har passert 60 år og avdelingen må løpende vurdere hvordan kompetanse opprettholdes og videreføres utover planperioden. Ny økonomisjef er tilsatt fra 5. august 2024 og ny økonomicontroller, som vil ha ansvar for kommunens regnskap, er tilsatt og begynner 9. desember. Onboarding og kompetanseoverføring og -oppbygging vil stå sentralt i tiden fremover.

Sentral stab

Sentral stab består av 8 årsverk fordelt på 10 ansatte. Enheten ivaretar i hovedsak oppgaver innenfor arkiv, servicetorg, politisk sekretariat, kommunikasjon, tjenesteutvikling og digitalisering. Videre ligger ansvaret for kvalitetssystemet, valg, visler og saksbehandling av salgs- og skjenkebevillinger til enheten. Sentral stab skal bidra med kompetanse og være en støttefunksjon for tjenesteområdene, ivareta lovpålagte oppgaver, samt være pådriver og støtte ut til virksomhetene slik at kommunen når sine strategiske målsettinger. Budsjettet for sentral stab brukes i hovedsak til dekning av lønnsutgifter. Andre driftsutgifter er på et minimum.

Arkivtjenesten utgjør 1,8 årsverk og ivaretar daglig drift, brukerstøtte, opplæring og videreutvikling av tjenesten. Prosjektet «Digitalisering av det gamle eiendomsarkivet» vil fortsette i 2025/2026. Arbeidet utføres av Arkiv Øst. Mye er ferdig, men arbeidet er omfattende og tidkrevende. Samarbeidet med Arkiv Øst fungerer godt og etterspurt materiale som ikke er digitalisert blir fortløpende skannet inn og sendt innbygger eller hytteeier digitalt. Som en del av prosjektet har kommunen i samarbeid med Fredrikstad gått til innkjøp av en frittstående arkivkjerne fra Documaster. Det betyr at kommunen nå kan bevare det digitaliserte eiendomsarkivet i henhold til norsk standard (Noark5). I perioden vil det bli utarbeidet en plan for integrasjoner fra flere fagsystemer til arkivkjernen. Geric, pasientjournalssystemet til helse- og

friskliv, vil bli prioritert i første omgang. Fagleder for arkiv sluttet i september 2024. Nyansatt fagleder vil være på plass i begynnelsen av januar 2025. Det må påregnes noe tid før det kan tas full effekt ut av stillingen.

Etter flere år uten en særskilt ressurs innenfor kommunikasjon og digitalisering har vi nå fått en kompetent medarbeider på plass. Det viktigste framover er å sørge for oppdatert informasjon på våre nettsider, økt bruk av sosiale medier og bedre interne kommunikasjonsverktøy.

Politisk sekretariat utgjør ett årsverk og ivaretar sekretærfunksjonen for de fleste politiske og administrative utvalg, tilrettelegger for valser og har ansvaret for valg. Mens klagesakene knyttet til eiendomsskatt behandles, vil denne stillingen også ivareta sekretærfunksjonen for skattetakstnemda og overskattetakstnemda. Dette arbeidet forventes avsluttet høsten 2025. Arbeidsmengden utløser mye overtid og høy totalbelastning, som igjen gjør tjenesten sårbar. For å redusere sårbarhet og sikre stabil drift burde kapasiteten vært utvidet med 0,5 årsverk.

Servicetorget har en koordinerende og samlende funksjon som bidrar til å gi innbyggere, hytteeiere og besøkende veiledning og informasjon om det offentlige og kommunale tjenestetilbudet. Servicetorget avlaster generelt store deler av organisasjonen gjennom blant annet å svare på spørsmål som omhandler enkel byggesaksbehandling, fakturaspørsmål, eiendomsskatt, vaksinerings m.m. I tillegg utsteder servicetorget adgangskort, ledsagerbevis og HC-kort og er en betydelig ressurs i beredskapssituasjoner. Fokusområder i perioden vil være optimalisering av telefonitjenesten og samtidig bidra til å videreutvikle Hvaler kommunes nettside slik at våre innbyggere raskt kan få svar på sine spørsmål og betjene seg selv. En del av Hvaler kommunes innbyggere har lav digital kompetanse og trenger bistand til å bli selvhjulpne. I samarbeid med NAV skal vi bidra til å heve denne gruppens kompetanse, eventuelt tilrettelegge for alternative løsninger der det er påkrevd. Tjenesten utgjør 1,5 årsverk.

Hvaler kommune er i samarbeid med Fredrikstad i prosess for anskaffelse av nytt kvalitetssystem. Etter gjentatte forsinkelser er leverandør valgt og innfasing av nytt system vil foregå i første halvdel av 2025.

Sentral stab har erfarne og kompetente medarbeiderne, men høy alderssammensetning og flere små stillinger gjør at det blir viktig i tiden fremover å sikre at kompetansen opprettholdes og videreføres. Ansettelse i fulle stillinger bør prioriteres for å sikre mindre fragmentering av oppgaver og bedre kontinuitet. Leder for sentral stab har vært sykemeldt siden høsten 2022. Prosess- og innovasjonsrådgiver har fungert som kst. stabssjef siden mars 2023. Det er ikke satt inn vikar i nevnte stilling i perioden. Før bemanningssituasjonen er avklart, vil det i hovedsak være fokus på daglig drift, lovpålagte oppgaver, og oppfølging av pågående prosjekter.

HR

HR-funksjonen i kommunen spiller en viktig rolle i å sikre at organisasjonen har de menneskelige ressursene som er nødvendige for å levere tjenester av høy kvalitet til innbyggerne. HR skal være en operativ og strategisk partner for ledelsen, samarbeidspartner for de ansattes tillitsvalgte og vernetjenesten, samt en støtte for de ansatte i alle spørsmål knyttet til ansettelsesforhold, kompetanseutvikling, arbeidsmiljø, sykefraværsoppfølging og personalpolitikk. HR har to hele årsverk.

Økonomiplan for 2025-2028

Driftsbudsjett

Beløp i 1000

Fordeling på enhet (netto driftsrammer)

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rådmann	10 951	9 832	10 190	10 190	10 190	10 190
Økonomi	16 126	16 571	13 855	13 855	13 855	13 855
HR	6 826	6 316	5 849	5 849	5 849	5 849
Sentral stab	7 071	7 529	11 408	11 408	11 408	11 408
Sum	40 973	40 248	41 301	41 301	41 301	41 301

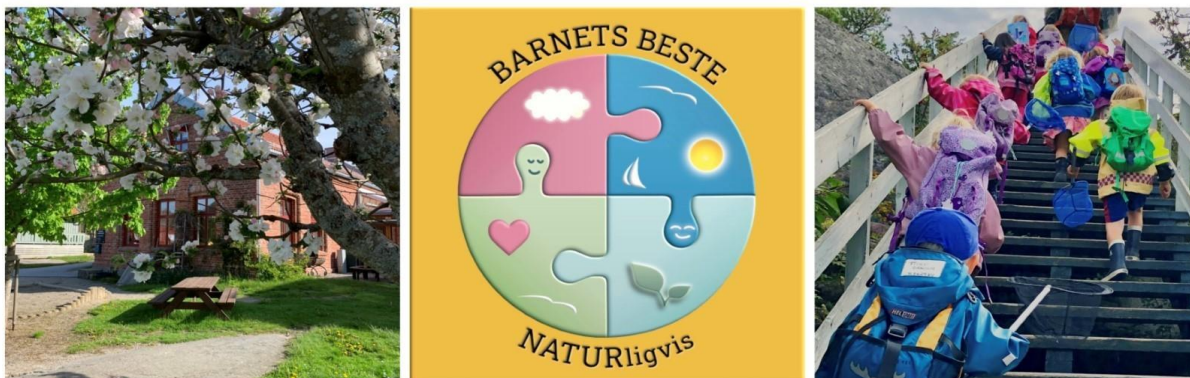
Beløp i 1000

Fordeling på hovedart

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter						
Lønn	22 822	21 440	20 939	20 939	20 939	20 939
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	10 821	6 636	7 624	7 624	7 624	7 624
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	5 889	8 810	8 870	8 870	8 870	8 870
Overføringsutgifter	9 771	7 862	9 698	9 698	9 698	9 698
Finansutgifter	289	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	49 592	44 748	47 131	47 131	47 131	47 131
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-614	-630	-780	-780	-780	-780
Refusjoner	-5 642	-3 130	-4 850	-4 850	-4 850	-4 850
Overføringsinntekter	-1 423	-600	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-939	-140	-200	-200	-200	-200
Sum Driftsinntekter	-8 619	-4 500	-5 830	-5 830	-5 830	-5 830
Sum	40 973	40 248	41 301	41 301	41 301	41 301

Oppvekst og kultur

Beskrivelse av dagens virksomhet

Generelt om tjenesteområdet

Tjenesteområdet består av tre enheter; Hvaler barne- og ungdomsskole, de kommunale barnehagene (Asmaløy, Brekke og Hauge) og enhet for kultur, fritid og besøkssenter. Barnehage og skole yter i hovedsak tjenester til barn og unge i alderen 0-16 år, mens enhet Kultur favner bredere og gir tilbud til hele Hvalers befolkning på mange områder. Kommunen er i tillegg lokal barnehagemyndighet innenfor området med oppgaver som økonomiske tilskudd til private barnehager, ulike beregninger og moderasjonsordninger, mens resten av barnehagemyndighetsoppgavene knyttet til veiledning og tilsyn fra 01.06.2024 gjennomføres av Fredrikstad kommune gjennom et vertskommunesamarbeid. Tjenesteområde oppvekst og kultur ledes av kommunalsjefen og 3 enhetsledere, og har ca. 114 årsverk og 136 ansatte.

De største økonomiske postene innenfor tjenesteområdet er knyttet til drift av de tre ulike enhetene, driftstilskudd til privat barnehage, utgifter til skoleskyss, kjøp av skole- og barnehageplasser utenfor kommunen, voksenopplæring og kjøp av Pedagogisk-Psykologisk tjenester (PPT) fra Fredrikstad kommune.

Administrasjon oppvekst

Budsjettet for administrasjon oppvekst inneholder i all hovedsak kjøp av lovpålagte tjenester og opprettholder tjenestene på dagens nivå.

Utgifter til skoleskyss, kjøp av Pedagogisk-Psykologisk tjeneste (PPT), grunnskoleopplæring for voksne og driftstilskudd til den private barnehagen er beregnet videreført på samme nivå som i 2024. Det er en reduksjon i kjøp av skoleplasser i andre kommuner knyttet til fosterhjemsplasserte barn, men det er en økning i utgifter knyttet til kjøp av barnehageplasser. Her er det opp til foreldrene selv hvilken kommune de velger å ha barnehageplass i, men det er bostedskommunen som må refundere driftstilskudd pr barn. Dette innebærer alltid usikkerhet knyttet til hvor store utgiftene til denne posten vil være. Ved utgangen av barnehageåret 2023/2024 var det 8 barn som hadde barnehageplass i andre kommuner, seks i Fredrikstad og to i Sarpsborg.

Endring i barnevernlovgivningen og innføringen av oppvekstreformen hvor kommunene er pålagt et større fokus på tverrfaglig samarbeid for forebygging av atferdsvansker, krever blant annet at det utarbeides en plan for dette arbeidet og at kommunen pålegges tiltak på området. Planen er noe forsinket, men vil bli politisk behandlet i løpet av første halvår 2025. I forbindelse med implementering av plan og tiltak er det lagt inn i budsjettet en 20 % ressurs til dette arbeidet fra skole- og barnehagestart 2025. Utgiftene innenfor administrasjon oppvekst er ellers basert på eksisterende elev- og barnetall og ulike vedtak pr. 01.09.2024 og tar ikke høyde for eventuelle økninger ut over dette.

Barnehagene i Hvaler

Enheten omfatter de 3 kommunale barnehagene og ledes av enhetsleder. Dette inkluderer også spesialpedagogisk fagteam for barnehage som har ansvaret for oppfølging og gjennomføring av tiltak rundt alle barn med særskilte behov i både de kommunale og den private barnehagen. Enheten består totalt av 34 årsverk og 36 ansatte. Høsten 2024 er det ca. 144 barn i barnehagene i Hvaler (ca. 101 i de kommunale/ca. 43 i den private) og 94,9 % av bosatte barn på Hvaler går i barnehage i Hvaler. Hvaler kommune har full barnehagedekning, ledig kapasitet, og det tildeles løpende opptak til barnehageplass gjennom året.

Innarbeidet i budsjettet er opprettholdelse av nåværende barnehagestruktur, bemanning i tråd med nasjonale bemannings- og pedagognormer og gjeldende moderasjonsordninger for søsken og foreldrebetaling.

Videreføring av felles sommerbarnehage ligger også inne som et bemanningsbesparende og kvalitetshevende tiltak for sommeren 2025, og gjør at barnehagene kan ha åpent i juli. Innarbeidet er også videreføring av organisering og servering av varmmat i samarbeid med kjøkkenet på Dypedal med samme omfang som i dag. Budsjetttrammen til barnehagene er økt fra 2024 for å møte bemannings- og pedagognorm (Brekke, Hauge og Asmaløy) og økende behov for spesialpedagogisk oppfølging av barn. Budsjettforslaget tar høyde for inndekking av reduksjon i inntekter, da makspris på foreldrebetaling i barnehager nasjonalt ble satt ned med 1000 kr i måneden pr barn fra 01.08.2024.

Hvaler barne- og ungdomsskole

Hvaler barne- og ungdomsskole organiserer all lovpålagt rett til offentlig grunnskoleundervisning for barn og unge i Hvaler kommune. Skolen ivaretar på samme måte retten til offentlig grunnskole for barn fra andre kommuner som bor i foster- eller beredskapshjem i Hvaler kommune. Skolen har ansvar for organisering av ordinær undervisning og spesialundervisning, og organiserer også kommunens tilbud om skolefritidsordning (SFO). Hvaler kommune har ikke tilgang til spesialskoleplasser og skolen må selv ivareta elever som har behov for spesialtilpasset skoletilbud.

Skolen er organisert som en teambasert 1-10 skole, ligger på Asmaløy og ledes av enhetsleder/rektor, assisterende rektor og avdelingsleder for SFO (inspektør). I skoleåret 2024/2025 har skolen ca. 410 elever og 79 ansatte fordelt på 70 årsverk. SFO har ca. 100 brukere, der flest benytter en ettermiddagsplass. Fra 01.08.2024 innførte regjeringen rett til 12 timers gratis SFO pr. uke for alle første- til tredjeklassinger. Dette har medført at så å si samtlige første- til tredjeklassinger på Hvaler i dag benytter SFO. Cirka 30 elever har valgt et plassalternativ som er helt gratis.

Antall årsverk ved skolen ble redusert med ca. 6 fra høsten 2024, som er en betydelig bemanningsreduksjon. Dette var en tilpasning av tjenestetilbudet til elevgrunnlaget og ikke en nedskalering av kvaliteten på tilbudet. Budsjettet ivaretar lovpålagte oppgaver på samme nivå som i 2024. Totalbelastningen på den enkelte medarbeider øker med færre ansatte, for eksempel knyttet til særskilt elevoppfølging, oppdekking av fravær og inspeksjoner. Skolen har mange avvik knyttet til vold og trusler, og det er viktig med nok ansattressurser for å sikre et forsvarlig skolemiljø for alle elever og et forsvarlig arbeidsmiljø for de ansatte. Høy nok voksendekning er avgjørende for å sikre oppfølging av ressurskrevende enkeltelever og trygge ansatte i krevende situasjoner.

Budsjettet tar høyde for noe vikarbruk og innkjøp av nødvendig skolemateriell på samme nivå som i 2024. Budsjettet ivaretar kompensasjon for moderasjonsordninger for foreldrebetaling og søskenmoderasjon på SFO for 1. - 4. trinn, gratis 12 t/uke ved SFO for 1. til 3. klassinger og gratis SFO for elever på 5. - 7. trinn med særskilte behov.

Det er sannsynlig at skolen må vurdere å kutte i tilbudet av varmmat til SFO. Organisering av dette tilbudet krever mer enn den halve stillingen som er i bruk på kjøkkenet på Dypedal, samt at vi ser at populariteten blant elevene er synkende. Innenfor budsjetttrammene skal skolen også legge til rette for å styrke arbeidet med praktisk undervisning i skolehage, skolekantine og etter hvert verksted.

Enhet kultur, fritid og besøkssenter

Frivillighet og kulturtilbud er en viktig bærebjelke i lokalsamfunnet. Her skapes tilhørighet, identitet og opplevelser. Enhet kultur, fritid og besøkssenter sine oppgaver spenner vidt, fra de mest tradisjonelle kulturtilbudene rettet mot barn og unge, til besøkssenter og mer kommersielle og turistrettede tjenester.

Enheten organiserer og drifter blant annet Kornmagasinet kulturhus, nasjonalparkens besøkssentre på Storesand og Skjærhalden, friluftsområder, Hvaler biblioteket, Hvalerhallen med Hvaler fritidsklubb, Hvaler kulturskole, kultursal Asmaløy, kulturhus Floren, nærmiljøanlegg Floren, samt samordning av kultur og idrett inkludert drift og utleie. Enhet kultur, fritid og besøkssenter har 9 årsverk og 20 ansatte.

Enheten jobber bevisst for å skape tilbud i samfunnet for hele befolkningen. I den kommende planperioden vil det bli viktig å fortsette dette arbeidet. Utvikling av kulturkvelder som et samlingspunkt og tilbud til befolkningen er prioritert og videreføres.

Tilbud gjennom Den kulturelle spaserstokken videreføres i nært samarbeid med helseområdet og frivilligheten i kommunen. I tillegg arrangeres også Hvalertalentet, en kulturkveld av og med den voksne befolkningen. Dette ble en stor suksess i 2023 og videreføres i 2025. Her kan alle våre kreative øyboere vise seg frem.

Videreutvikling av tilbud i egen regi, eller i samarbeid med andre er viktig. Hvaler vinterfestival, Hvaler strikkefestival, 17. mai, Hvalerprisen, Akerøydagen, TalentfestiHvaler/UKM, Festival Ung i Hvaler, Eplefestivalen og julemarked er eksempler på arrangementer som engasjerer og gir gode opplevelser for mange i ulike aldersgrupper. Videreføring av disse er lagt inn i budsjetttrammen. Utvikling av kultursal Asmaløy, Hvalerhallen, kulturhus Floren og Kornmagasinet kulturhus som arenaer for mange ulike tilbud prioriteres.

Utvikling av samarbeidet med frivilligheten videreføres. Nettverksmøter og tilretteleggingsoppgaver for å støtte opp under frivillighet og det frivillige arbeidet er en prioritert oppgave for enheten. Det samme gjelder for kulturaktører og kulturnæringer som er med på å gi en bredde i tilbudene. Enheten vil jobbe for å utvikle samarbeidsavtaler og ha god dialog og samhandling med andre gjennom året. Sambruk av felles lokaler, personale og det store kontaktnettet som er etablert er en stor suksessfaktor. Resultatet er blant annet at Turistkontoret om sommeren, og informasjonskontor/kulturkontor gjennom året driftes som et resultat av å se turistvertskap, besøkssentrene og kulturkontor som en helhet. Gjennom dette tilbudet opplever enheten et stadig økende besøk, ikke bare om sommeren, men gjennom hele året. Dette er positivt og en viktig faktor for videre samfunns-, nærings- og kulturutvikling i tiden fremover.

Innarbeidet i budsjettet ligger også en videreføring av fritidsklubbtilbudet på hverdager, mulighet for redusert foreldrebetaling for ulike idrettsaktiviteter/fritidstilbud og kulturskole for barn og unge, drift av BUA Hvaler (i samarbeid med Lions), drift av Besøkssenter Storesand med områdene rundt, samt opprettholdelse av ferieklubbtillbud til barn og unge i deler av skolens sommerferie. Kulturskoletilbudet ligger inne med en reduksjon i bemanning på ca. 10 % og med lite midler til drift og utvikling.

Driftsutgiftene på alle områder er tatt ned til et absolutt minimum for å kunne videreføre tilsvarende aktivitetsnivå i 2025 som i 2024. Søkbare midler til økonomisk kompensasjon for lag og foreninger til støtte for betaling av kommunale avgifter (f.eks. gebyrer i forbindelse med byggesøknader), ble ikke videreført i budsjettet for 2024 og er heller ikke prioritert i budsjettet for 2025.

Besøkssenter Ytre Hvaler nasjonalpark

Ytre Hvaler nasjonalpark er viktig i utviklingen av Hvalersamfunnet. Besøkssenter Skjærhalden og Besøkssenter Storesand er viktige aktører i arbeidet med å fremme informasjon og opplevelser knyttet til nasjonalparken. Hvaler kommune ble offisielt godkjent som nasjonalparkkommune av Miljødirektoratet i 2023, og besøkssentrene er viktige fyrtårn i dette arbeidet. Besøkssentrene har fokus på å spre informasjon, skape engasjement og bevissthet om Ytre Hvaler nasjonalpark. Dette gjøres gjennom ulike aktiviteter i løpet av året. Et stort fokus på formidling til skolebarn i alle aldre er en viktig oppgave. Deltakelse i flere prosjekt gir midler og oppgaver. Frisk Oslofjord er ett eksempel på dette og gir Hvaler kommune besøk av mange elever fra store deler av Østfold. Miljødirektoratet stiller strenge krav til autorisasjon av besøkssentrene, og det er viktig at kommunen følger opp kravene for å ta vare på og beholde de unike mulighetene som ligger i nasjonalparken. Besøkssentrene er i tillegg også besøkssenter for Fredrikstad kommune og Østfold fylke.

Miljødirektoratet gjennomfører høsten 2024 en re-autorisasjon av Ytre Hvaler nasjonalparks besøksentre og det er lagt opp til at sentrene godkjennes i budsjettforslaget. Det har tidligere vært fremmet skepsis fra miljødirektoratet knyttet til besøksenterets (Skjærhalden sentrum) beliggenhet og universelle tilgjengelighet noe som det er gjort tiltak knyttet til med ny heis og påbegynt endring av det lille torget/inngangspartiet til besøksenteret i 2024.

I den forbindelse er også utviklingen av prosjekt Kollen som utsiktspunkt en viktig faktor. Her er det startet et viktig arbeid i 2024 og midler fra Sparebankstiftelsen DNB er bevilget. Som et ledd i arbeidet er det I tiden fremover viktig at Hvaler kommune har fokus på å jobbe videre med kriteriene til en nasjonalparkkommune og ser på hvilke muligheter som ligger i dette. Et viktig element er at nasjonalparken framsnakkes og synliggjøres i alt kommunalt planarbeid. Et velkommen-skilt ved fastlandsveien og ved rådhuset er på plass og synliggjør denne statusen for våre besøkende. Som nasjonalparkkommune vil både kommunen, næringslivet og samfunnsutviklingen kunne utnytte merkevaren og sammen løfte nasjonalpark, verneverdier, reiseliv og turisme til fordel for kommunen. Vårt nye destinasjonsråd er en viktig faktor i dette arbeidet og er i godt driv med en handlingsplan for å realisere innfallsporter, skilter og tilrettelegging. Midler til både ferdigstilling og realisering av disse ligger inne i foreslått investeringsbudsjett.

Utfordringer og strategi

Hvaler kommunes strategiske tenkning er

forankret i FNs bærekraftsmål og i kommuneplanens samfunnsdel. Tjenesteområdet skal blant annet arbeide for at Hvalersamfunnet har inkluderende og trygge oppvekstmiljøer med leke- og læringsarenaer som fremmer sosial kompetanse, mestring, tilhørighet og god helse.

God utdanning kan skje på mange arenaer; i barnehage, skole, voksenopplæring, kulturskolen, idrettslag og på kulturarenaer.

En god oppvekst og utdanning skal fremme barn, unge og voksnes kunnskapsutvikling, ferdigheter og holdninger, slik at de opplever å mestre eget liv og utvikler kompetanse til å delta i arbeidsliv, samfunn og være en del av et fellesskap. Målet er at de ulike kommunale leke-, lærings- og kulturarenaer til sammen skal bidra til å motvirke utenforskap, fremme tilhørighet, engasjement og medborgerskap ved at barn og unge opplever å ha et positivt nærmiljø hvor de selv ønsker å delta og bidra. Hvaler kommune skal legge til rette for at alle barn og unge har mulighet til å delta på minst en fritidsaktivitet. Hvaler kommune skal ha en bærekraftig barnehagestruktur tilpasset befolkningsveksten i kommunen, ha fokus på nærhet til tjenestene og sikre effektiv drift. Hvaler kommune skal tilby kvalitativt gode barnehager til alle, med fokus på inkludering, trygghet, utvikling og læring. Barnehagene skal ha felles verdigrunnlag, felles visjon og arbeide med å skape en felles Hvaleridentitet, men skal samtidig opprettholde hvert sitt særpreg.

Hvalerskolen skal jobbe for å tilby opplæring av høy kvalitet. Vår visjon er å skape en skole der alle opplever inkludering og mestring når vi samarbeider om å løse ulike utfordringer. Barna skal få et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring og rustes til å mestre livene sine på lang sikt.

Det tilbys et samlet skole-, kultur- og idrettstilbud for Hvalerelevene som gir mulighet for sosialt samvær for alle i tilknytning til skoledagen. Elevene skal være stolte av seg selv og sin identitet og møte andre mennesker med respekt. Det samarbeides med lokale bedrifter, primærnæring og organisasjoner, og skolen har faste ekskursjoner til sentrale attraksjoner og naturområder, slik at elevene blir kjent med kommunens historie og nåtid.

Hvalerskolen søker praksis som øker elevenes læringsutbytte og bedrer deres resultater, uavhengig om praksisen er digital eller analog. Skolen er leksebevisst og følger prinsippene i "Vurdering for læring" slik at elevene opplever en variert skolehverdag, der de er aktive deltakere i sin egen læring.

Skolen samarbeider med kulturavdeling og barnehagene og tilbyr mat til elevene gjennom skolekantine, på SFO og i overgangen til idrett- og kulturtilbud. Skolen samarbeider også med Ungt entreprenørskap og gir mulighet for å starte elevbedrifter. Det tilbys valgfag og tilvalgsfag som gir elevene rom for kreativ utfoldelse og en praktisk skolehverdag. Det er etablert skolehage og i samarbeid med kommunen i 2023, samt at det er bevilget midler fore realisering av et enkelt verksted i 2025 for å øke muligheten for praktisk arbeid i skolen.

Skolen vil samarbeide med besøkssenteret for nasjonalparken, Skjærgårdstjenesten og Sandbakken miljøstasjon, slik at elevene skal bli kjent med klima- og miljøutfordringer i sitt nærmiljø. Det tilbys alternative opplæringsarenaer for elever som har behov for en spesialtilpasset skolehverdag.

Hvaler kommune har, som resten av landet, opplevd en synkende trend knyttet til fødsels- og barnetall. Tallene har stabilisert seg de siste 3-4 årene med rundt 30 nye verdensborgere pr år og rundt 150 barn totalt i barnehagene. Bemanningen i de kommunale barnehagene har blitt redusert de siste årene for å imøtekomme synkende barnetall, mens den i 2025 må økes noe igjen for å møte pedagog- og bemanningsnorm knyttet til at en større andel av barna dette barnehageåret går i kommunale barnehager.

Vedtak om løpende barnehageopptak igjennom året oppleves som et gode for barnefamilier, men kan også medføre skjulte ekstrakostnader. Barnehageåret planlegges med bemanning i forhold til normer og regelverk basert på antall barn etter hovedopptak. Barn innsøkt i løpet av året vil kunne medføre en økning i bemanning dersom pedagog-/bemanningsnorm overskrides.

Regjeringen har de siste to årene redusert foreldrebetalingen i barnehage og gjør det igjen fra august 2024. Reduksjonen i inntekter blir kompensert gjennom rammetilskuddet fra staten, men oppleves ikke fullfinansiert fra kommunenes side. I all hovedsak vil alle reduksjoner i egenbetalinger føre til at kommunen må bruke mer av rammefinansieringen på barnehage, som igjen vil kunne føre til økte driftstilskudd til den private barnehagen, da de skal kunne drifte på like vilkår. Foreløpige beregninger viser at driftstilskudd for 2024 vil ligge på samme nivå som i 2023.

Skolen har i noen år samarbeidet med kjøkkentjenesten på Dypedal for å kunne servere varmmat på SFO. Skolen erkjenner at dette tilbudet bør nedskaleres når ressursene ikke strekker til og populariteten av tilbudet synker. Skolen har selv startet kantinedrift som elevbedrift og selger mat til 5. til 10. trinn 5 dager i uka. Skolen har foreløpig budsjettert med samme drift som i 2024. Driftsnivået ellers er basert på ordinær undervisning i tråd med gruppedelingstall i opplæringsloven, samt oppfylging av krav om tidlig innsats, tilpasset undervisning, undervisning i grunnleggende norsk og spesialundervisning. Over 90 % av skolens

Økonomiplan for 2025-2028

budsjett er knyttet til bemanning og ytterligere budsjettreduksjoner vil gå utover lovpålagt tilbud. Det er minimalt med midler til å kjøpe inn fysiske lærebøker. 1 lærebok pr trinn koster totalt ca. kr 250 000.

SFO driftes i tråd med nasjonale retningslinjer og rammeplanen som ble innført 2021. Vedtektene for SFO i Hvaler kommune ble revidert våren 2024 med innføring av lokal forskrift om SFO i juni 2024. Det er i forslag til gebyrregulativ for 2025 lagt opp til en økning på de ulike tilbudene i tråd med forventet lønns- og prisvekst.

Det er før oppstart høsten 2024 kuttet i fagarbeiderstillinger og andre støttefunksjoner, noe som medfører strammere rammer for å følge opp elever som strever på ulike måter. Skolen blir mer og mer rettighetsstyrt på individnivå. Det finnes så og si kun ekstra ressurser til de som har vedtak knyttet til individuell oppfølging og få ressurser tilgjengelige til å jobbe forebyggende. Det er et stort behov for å ha miljøarbeidere og pedagoger knyttet til generelt elevarbeid, med mulighet for omdisponering der behovet er størst.

Skolen ser en økning i ressurskrevende elever i form av blant annet økt grad av utagering mot både medelever og voksne. Alle barn har rett til et trygt og godt barnehage- og skolemiljø hjemlet i opplæringsloven, og skolene ser i større grad enn tidligere behov for tettere oppfølging og oppbemanning for å sikre både elever og de ansattes arbeidsmiljø i pedagogiske og sosiale settinger i skolehverdagen.

Det er ikke lagt inn dekning for nye vedtak om spesialundervisning. En økning i spesialpedagogiske vedtak vil kunne medføre ytterligere ressurser til både pedagog, assistent- og fagarbeidertimer, som ikke er lagt inn i budsjetttrammen for 2025. Dette utgjør alltid en risiko, spesielt i en liten kommune. En ny elev med omfattende ressursbehov utgjør en høy andel av budsjettet.

Oppfølging av innmeldte skolemiljø saker i forhold til Opplæringslovens § 12 (tidligere § 9-A) krever store tidsressurser. Skolen er i behov av en ressurs som kunne spesialisere seg på slik oppfølging innenfor alle delområdene og avlaste skoleledelsen. I større kommuner finnes det som regel et eget ressursteam og/eller egne kommunale ombud. I Hvaler kommune vil det bety mye å ha en dedikert 50 %-stilling som koordinator for skolemiljø saker. Dette burde fortrinnsvis være en person med utdanning som pedagog,

Økonomiplan for 2025-2028

sosionom, barnevernspedagog eller lignende som kan veilede andre ansatte, men også følge opp barna/familiene og dokumentasjonskravene i skolemiljø saker.

Kommunen leverer gode kulturtilbud til både barn, unge og voksne på Hvaler, og opplever at samarbeidet er godt mellom ulike aktører innen fritid og idrett i Hvalersamfunnet. For kulturskolens del er det fortsatt noe overkapasitet på enkelte tilbud. Innarbeidet i budsjettforslaget er derfor en reduksjon av personalressursen i kulturskolen på ca. 10 %.

For å kunne gi gode kulturtilbud er det behov for rammer som kan gi utvikling og kreativitet. Dette gjelder i hovedsak tilbudene som har behov for forbruksvarer som kulturskole og fritidsklubb. I foreslått budsjetttramme er det i svært begrenset grad funnet rom for midler til aktivitetsutstyr for noen av disse områdene. Tilskuddsmidler til kultur er redusert i årets budsjett. Det er ikke lagt inn ytterligere midler til tilfeldige søknader, slik det ble gjort for inneværende år. Faste tilskudd til eksterne er ikke justert for lønns- og prisvekst. Det er heller ikke lagt inn økte rammer for tilskudd til Kystmuseet eller Frøkengården utover det som ligger i budsjett fra tidligere.

Driftsbudsjett

Fordeling på enhet (netto driftsrammer)

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Enhet kultur og fritid	8 220	7 919	7 958	7 958	7 958	7 958
Kommunalsjef Oppvekst	21 173	24 063	24 514	24 514	24 514	24 514
Hvaler barne- og ungdomsskole	59 205	57 104	58 534	58 534	58 534	58 534
Barnehage	20 608	19 732	24 270	24 270	24 270	24 270
Sum	109 206	108 817	115 275	115 275	115 275	115 275

Fordeling på hovedart

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter						
Lønn	101 511	95 227	98 210	98 210	98 210	98 210
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	14 966	12 374	13 741	13 741	13 741	13 741
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	17 383	18 741	17 996	17 996	17 996	17 996
Overføringsutgifter	2 971	2 083	2 258	2 258	2 258	2 258
Finansutgifter	575	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	137 405	128 426	132 205	132 205	132 205	132 205
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-8 071	-6 996	-5 838	-5 838	-5 838	-5 838
Refusjoner	-11 872	-8 991	-7 896	-7 896	-7 896	-7 896
Overføringsinntekter	-5 260	-3 623	-3 195	-3 195	-3 195	-3 195
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 996	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-28 199	-19 610	-16 929	-16 929	-16 929	-16 929
Sum	109 206	108 817	115 275	115 275	115 275	115 275

Kommentar til innmeldte investeringsbehov for tjenesteområdet

Innkjøp og utskiftning av skolens digitale enheter

Alt digitalt utstyr foreldes og må byttes ut over tid. Skolen har 475 digitale enheter og beregner behov for utskifting hvert 4. år. (ca. 1/4 av enhetene hvert år). Svært mange av våre pedagogiske ressurser er digitale, og det er nødvendig med kontinuerlig vedlikehold av enheter, skjermer og trådløse sendere. Kutt i vedlikeholdet vil forringe skolens arbeid betraktelig. Enheter elever bruker utsettes for stor slitasje og enhetene ansatte bruker må oppdateres i samsvar med kravene fra arbeidsfeltet. For budsjettåret 2025 anslår administrasjonen et budsjettbehov på kr 600 000.

Utstyr skole

Skolen driver en arbeidsplass der nær 500 mennesker oppholder seg daglig. Skolen har små investeringsbehov etter nybygg i 2021 og reovering av ungdomsskoledelen i 2019. Samtidig vil en arbeidsplass av vår størrelse og bruk oppleve slitasje og hærverk som medfører behov for vedlikehold og oppgraderinger. Ved etablering av Hvaler barne- og ungdomsskole i 2021 ble det gjennomført høy grad av gjenbruk av inventar og utstyr. Det er kontinuerlig behov for innkjøp av stoler, pulter, oppbevaring osv. Et moderat investeringsbudsjett sikrer at skolen vedlikeholdes over tid. For 2025 er det budsjettet med kr 200 000 til dette formålet.

Oppgradering av naturfagsrom i tråd med ny læreplan om praktisk naturfag

Skolen har et undervisningsrom som ikke er renovert siste 20 år. Naturfagsrommet i Hvalerhallen er ikke oppgradert i tråd med ny læreplan og det kan ikke gjennomføres undervisning slik det er krav om etter ny læreplan basert på Kunnskapsløftet 2020 (LK20) for 5. til 10. trinn. Eksamensformen i naturfag er endret fra 2023 til en muntlig-praktisk eksamen. Elevene skal trenes i praktisk utforskning av celler, energi, teknologiske systemer og kjemiske forbindelser. Det er behov for å oppgradere undervisningsflaten med forskningsstasjoner tilpasset elevene. For 2025 er det budsjettet med kr 500 000 til dette formålet.

Inngjerding for sikker oppbevaring av hengere, scene og div. utstyr

Det er lite lagringsplass i enheten og det har tidligere år vært fremmet investeringsforslag knyttet til behov for bygging av en garasje til oppbevaring av diverse utstyr som kultur disponerer. I påvente av hva som skjer med Floren-området, er det budsjettet med kr 300 000 til en midlertidig løsning for oppbevaring i form av et inngjerdet område utenfor kulturhus Floren til plassering av scenehenger/andre hengere og annet utstyr som kan lagres utendørs.

Styrking av Hvaler som reiselivsdestinasjon (besøksmål) med tilrettelegging av innfallsporier, skilting langs fylkesveien, destinasjonsråd, torget m.m.

I tråd med føringene knyttet til Hvaler som reiselivsdestinasjon/reiselivsstrategien «Hvaler Hele Året», forpliktelser som Nasjonalparkkommune, Ytre Hvaler nasjonalpark (YHNP) besøkscenter og Nasjonalparkens nye besøksstrategi, er det behov for midler knyttet til oppgradering og nye informasjonstavler ved innfallsporene, ny innfallsport og rasteplass ved Økholmen, skilting langs

fylkesveien med mere. Dette er oppstart i en lengre prosess beskrevet i rapporten fra Destinasjonsrådet om Innfallsporter det er i budsjettet for 2025 avsatt kr 600 000 til dette formålet, med økning fra 2026.

Tilrettelegge Kollen som utsiktspunkt, som en del av Besøkssenter Ytre Hvaler nasjonalpark.

Investeringstiltaket hører til nasjonalparkens besøkssenter på Skjærhalden. Prosjektet vil gi mulighet for realisering av Kollen som et utsiktspunkt ut over nasjonalparken, og vil være et viktig element i å øke besøkssenterets og nasjonalparkens attraktivitet og opplæringspotensiale, samt gi universell tilgang til Kollen. Det kommunale bidraget til finansieringen vil utgjøre 1,4 mill. kr for å kunne utløse større tilskudd fra stiftelser, tilskuddsordninger og offentlige myndigheter. Prosjektet er allerede innvilget delfinansiering fra sparebankstiftelsen, med krever kommunal egenfinansiering.

Investeringsmidler knyttet til utvikling av ulike nærmiljøtiltak på Åttekanten/Hauge

Her er det innarbeidet kr 600 000 i økonomiplanen (2026), da eiendomsforhold og planer for videre utvikling av området ikke er avklart.

Montering av ny grillhytte på Asmaløy

Det har vist seg å bli et for omfattende arbeid å montere grillhytte på dugnad, som opprinnelig planlagt. Oppsettingen krever bl.a. spesialkjøretøy og verktøy for å få den fraktet på plass på ny tomt. Midler til selve grillhytta ble innvilget som investering i 2022/2023, og hytta er innkjøpt (ligger lagret). Det er avsatt kr 200 000 til montering av grillhytta på ny plass i 2025.

Nytt huskestativ på Hauge barnehage

Det gamle huskestativet fikk mangler i forbindelse med kontroll, var ikke i tråd med HMS og er dermed fjernet. Hauge barnehage mangler derfor lekestativ/lekehus og har behov for å anskaffe nytt. Nytt huskestativ er budsjettet i 2025 med kr 200 000.

Styringssystem "meråpent" bibliotek

Styringssystemet knyttet til meråpent-bibliotek har store deler av høsten 2024 vært ute av drift. Selskapet som drifter løsningen har feilsøkt i flere perioder og konkludert med at systemet er for gammelt og må byttes ut. Kostnadene for utskifting av systemet, inklusive frakt, montering og installasjon er beregnet til 150 000.- og er lagt inn i budsjettet.

T e k n i s k

Beskrivelse av dagens virksomhet

Enhet areal og byggesak

Enheten består av 14 ansatte (12 årsverk) inkludert enhetsleder, hvorav 2 på plan/regulering, 7 på byggesak/tilsyn/ulovlighetsoppfølging samt landbruk, 2 på geodata og 1 på naturforvaltning. Det er 2 vakante stillinger innenfor fagområde byggesak/ulovlighetsoppfølging/tilsyn. Disse er valgt holdt vakante inntil videre av hensyn til kommuneøkonomien.

Det er nå to av byggesaksbehandlerne som jobber 50 % med ulovlighetsoppfølging slik at vi har en full stilling på dette. Det er imidlertid behov for å avsette ytterligere ressurser til ulovlighetsoppfølging dersom kommunen skal ha mulighet for å følge opp dette tid- og ressurskrevende arbeidet tilfredsstillende. Det er både nødvendig og ønskelig å øke innsatsen innenfor ulovlighetsoppfølging. Det er utarbeidet en tilsyns- og ulovlighetsstrategi, som er under oppfølging og i henhold til de mål som er satt. I likhet med ulovlighetsoppfølging har også kommunen en lovpålagt plikt til å føre tilsyn i byggesaker. Det rapporteres årlig på dette arbeidet.

Kommuneplanleggerne skal arbeide på tvers i organisasjonen og rapporterer til enhetsleder. Det planfaglige ansvaret innbefatter saksbehandling av reguleringsplaner, areal- og samfunnsplanlegging, veiledning og informasjon samt bidrag med prosesskompetanse inn i ulike områdeplaner, strategier, og sektor-/temaplaner. Innenfor naturforvaltning har enheten overtatt kommunens ansvar for klimaarbeid. Videre påhviler det naturforvaltning bl.a. ansvar for viltforvaltning, verneskogsarbeid, motorisert ferdsel i utmark, oppfølging av arbeid med tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord, kartlegging og tilrettelegging av kyststier og samarbeid om forvaltningsplan for statlig sikrede friluftsområder. Oppgaver innen skogforvaltning/hogst og miljørettet helsevern ivaretas av Fredrikstad kommune etter avtale, men det er nå besluttet at vi skal hente skogforvaltningen hjem til Hvaler for å få økt kontroll med og innsikt i egen ressursforvaltning. Innenfor landbruksforvaltningen generelt har enheten bl.a. ansvar for tilskuddsordninger i landbruket, smilmidler, fokus på etablering og reetablering av kantsoner langs bekker og vurdering av omdisponering av arealer etter jordloven. Innenfor geodata er det gjort et stort arbeid i forhold til å systematisere og organisere fagområdet samt innhente et stort etterslep etter tiden med ubesatte stillinger. Geodata har den siste tiden fokusert på opprydning og retting av en matrikkel som er ufullstendig. Videre har vi også innenfor geodata hentet hjem oppgaver som har vært utført av Fredrikstad kommune, blant annet i forhold til fullstendig matrikkelføring av bygningsmasse.

Enhet kommunalteknikk

Enheten består av tradisjonelle kommunaltekniske tjenester som er vann, avløp, renovasjon, vei, parkering, gatelys, park- og friluftsområder. I tillegg har enheten ansvar for Skjærgårdstjenesten og Hvaler bredbånd. Enheten har 27 ansatte/årsverk. Enheten har også delegert kontaktansvaret for kommunens brannvesen, som er organisert i Fredrikstad brannvesen samt beredskapsarbeidet.

O m r å d e n e v a n n , a v l ø p , h u s h o l d n i n g s r e n o v a s j o n , s l

Skjærgårdstjenestens utgifter dekkes i sin helhet fra Oslofjordens Friluftsråd/Miljødirektoratet.

Enhet eiendom

Enheten er kommunens grunneier, byggherre, eiendomsutvikler og eiendomsforvalter. Her forvaltes kommunens boliger og formålsbygg. Utbyggingsprosjekter ledes herfra. Enheten er organisert i to driftsavdelinger; renhold og vedlikehold med drift av tekniske anlegg. Enheten har 22 årsverk fordelt på 23 ansatte.

Som eier og forvalter av kommunens boliger og formålsbygg, er tjenesteområdet en viktig bidragsyter i innbyggernes opplevde tjenestekvalitet.

Kommunen har fortsatt betydelig utgifter knyttet til drift av to gamle skoler – Floren og Åttekanten. Skolebygget på Floren er for tiden fullt utnyttet. Norskopplæring av Ukrainere krever lokaler og de har etablert seg der. Selv om dette er en midlertidig etablering, er det usikkert hvor lenge kommunen har behov for dette tilbudet. Hjelpemiddelsentralen har flyttet fra Skogstunet og er også midlertidig stasjonert her. Kontorbrakkene på Sandbakken er fjernet i forbindelse med bygging av nytt servicebygg. Derfor har renovasjon/vei, bredbånd samt drift og vedlikehold midlertidig base/kontor i det gamle skolebygget. De tekniske kontorene på Floren vil sannsynligvis ha flyttet til nye kontorer i 2. etasje på ny brannstasjon i løpet av 2. tertial 2025. Så lenge byggene på Åttekanten fortsatt er kommunens ansvar krever disse fortsatt noe oppfølging og det påløper driftskostnader.

Utredning av solcellepark på Hvalerhallen var tenkt gjort i 2023. Dette er skjøvet ut i tid og det må nå sees i sammenheng med rehabilitering av taket. Rehabilitering er ikke en hastesak og etablering av solcellepark krever store investeringer. Nyansatt elektro-/ENØK-kompetanse vil få ansvar for å følge opp dette prosjektet i 2025..

Rørføringen til tørrsprinkelanlegget på Dypedalåsen har korrodert og må byttes ut så fort som mulig. Videre er det fremmet behov for å bygge flere sykehjemsplasser, og det er gjort forberedelser for at dette skulle kunne realiseres allerede i 2024. Prosjektet har dradd ut i tid i påvente av en løsning med Stiftelsen Dypedalåsen som formell grunneier.

Det nye service- og administrasjonsbygget på Sandbakken er under oppføring. Brannstasjon og garderober i 1. etasje var ferdig og tatt i bruk i oktober 2024.

Høye energipriser i 2022 og 2023 ga behov for å fokusere på energieffektiviseringstiltak for alle kommunale bygg og anlegg. Selv om strømprisene har sunket noe siste året vil dette arbeidet intensiveres ytterligere i 2025. Enhet Kommunalteknikk har ansvaret for gatelys og pumpestasjoner, mens Enhet Eiendom belastes alle øvrige strømutgifter i størrelsesorden 3,8 millioner kWh. Det er behov for mer kapasitet og kompetanse for å øke innsatsen med energisparing og overgang til grønnere løsninger. En slik satsing vil være utgift til inntekts ervervelse.

Vi har ca. 50 kommunale boliger hvor Enhet eiendom har ansvar for avtaler med leieboerne, samt vedlikehold og rehabilitering. Noen av leietakerne har store utfordringer hvilket kan resultere i hard bruk. Boligene er ikke tilrettelagt for dette, og det krever til tider store ressurser for å opprettholde i en akseptabel boligstandard. Planlegging av nye boliger er foreslått i 2025 med mulighet for bygging i 2026.

Stram økonomi krever kutt i driftsbudsjettene. Dette vil berøre drift, vedlikehold og renhold. Vikarbruk i renholdstjenesten vil begrenses ytterligere og dette vil merkes ute på formålsbyggene.

Enheten har ingen vaktordning i liket med VA-vakt, brannvakt og brøytevakt og ved kraftig snøfall og holkeføre, kan det forventes natt- eller helgearbeid. Snørydding eller strøing foran kommunens formålsbygg kan man forvente startes opp ved arbeidshagens start kl. 07:00.

Utfordringer og strategi

Areal og byggesak

Kommunens vann og avløpsnett trenger økt kapasitet. Flere steder i kommunen er kapasiteten sprengt, og nye utbyggingsprosjekter stilt i bero i påvente av videre utbygging av nettet. Tidligere utbygging av drikkevannsnettet til kommunen møter ikke helt dagens strenge krav til slukkevannskapasitet. Kapasiteten møter derfor ikke de mål og strategier vi har i kommuneplanens samfunnsdel om vekst i bosetting samt flere lokale arbeidsplasser.

Samfunnsdelen og planstrategien vil gi føringer for fremtiden, men også synliggjøre behovet for nye temaplaner og andre planprosesser. Kommunal planstrategi er under behandling og vil bli fremmet til politisk behandling etter årsskifte. Planstrategien viser at kommunen har svært mange planer som trenger revidering. Samtidig har kommunen svært begrenset plankapasitet. Dette gjør det nødvendig med en hard prioritering av hvilke planer som skal rulleres og hvilke nye som skal utarbeides i løpet av de kommende fire årene. Kommunens økonomiske situasjon vil kreve enda større fokus på effektiv drift, prioritering og god samhandling vertikalt og horisontalt for at alle gode krefter skal dra i samme retning i utviklingen av kommunen.

Kommunestyret vedtok ny samfunnsdel til kommuneplanen første kvartal i 2021. Kommunedelplan for naturmangfold, kommunens klima- og energiplan, kulturminneplan, næringsstrategi, og strategi for ladeinfrastruktur legger føringer for hvordan tjenesteområdet skal prioritere satsinger og ressurser. Kommunedelplan for Skjærhalden er under sluttbehandling og vil legge et godt grunnlag for videreutvikling av kommunesenteret. Det er sterkt ønskelig å legge til rette for et levende sentrum der folk jobber, bor, trives og ferdes. Skjærhaldenplanen følger opp prioriteringene i samfunnsdelen og fokuserer på bærekraftsprinsippene som skal gi oss en sosialt, økologisk og økonomisk bærekraftig fremtid. Et viktig fokus fremover blir å rullere kommuneplanens arealdel, som er det viktigste styringsgrunnlaget kommunen har i forhold til ressursgrunnlag og en hensiktsmessig arealforvaltning.

Med begrensede personalressurser innenfor hvert fagområde er kommunen sårbar. Det er derfor viktig for måloppnåelsen å rekruttere, utvikle og beholde fagkompetanse innenfor en stram økonomi.

Det er positivt at vi nå har to kommuneplanleggere slik at man oppnår et tospann som kan løfte hverandre i det øyemed å kunne oppfylle kommunens viktige planleggingsrolle på en tilfredsstillende måte. I tillegg til arbeid med kommunens egne planer jobbes det fortløpende med en rekke pågående private reguleringsplaner. Det er høy planaktivitet flere steder i kommunen, både i forhold til bolig- og næringsutvikling.

Kommunen skal være transparent og jobbe etter offentlighetslovens prinsipper. Det er i så måte et særlig stort behov for å tilby en åpen innsynsløsning på kommunens hjemmesider. Enheten har offentlighetens interesse og det høye trykket av innsynsbejæringer er unødig ressurskrevende. Digitalisering av arkivet er også helt nødvendig for å lette jobben med å yte god service til befolkningen. Byggesaksarkivet er under digitalisering og det er ønskelig å også få digitalisert det eldre plansaksarkivet, som er viktig dokumentasjon når man utreder sakshistorikk, eksempelvis i ulovlighetssaker.

Økonomiplan for 2025-2028

Når det gjelder landbruk og naturforvaltning har det vært kommunens ønske at disse fagområdene ble styrket. Fra 2023 ble naturforvaltning og landbruk splittet i en 100 % stilling og en 30 % stilling. Landbruk ble økt til 40 % i 2024. Fra 2026 er det ønskelig å styrke landbruk ytterligere slik at landbruk inkluderer både jordbruk og skogbruk. Det er også aktuelt å legge konsesjonsbehandling inn under landbruk slik at naturforvaltning avlastes og følgelig styrkes.

Enhet for areal og byggesak har de siste årene vært preget av oppbygging, onboarding nytilsatte og opplæring. Det har vært og er fremdeles svært tid- og ressurskrevende å rekruttere og integrere nyansatte i en enhet som har manglet ressurser innenfor samtlige fagområder. Enheten er nå velfungerende med svært kompetente medarbeidere, men det understrekes at det er mange og utfordrende oppgaver i enheten.

Skjærhalden sentrum

De siste årene har ikke tjenestene innenfor Enhet areal og byggesak vært fullt ut finansiert ved gebyrinntekter i henhold til selvkostprinsippet, da flere myndighetsoppgaver hos byggesaksenheten ikke kan inngå i selvkost. Dette gjelder blant annet den utstrakte veiledningsplikten enheten har. Arbeidet med egne planer, naturforvaltning og landbruk er videre noe som ikke inngår i selvkost. Areal og byggesak er nå fullt bemannet, men har en del ansatte som jobber deltid i tillegg til at det har vært noen langdissykemeldinger innenfor enheten som har økt belastningen på tilgjengelige ressurser. Det forventes likevel at produksjonen vil øke utover i 2025 og at det gradvis kan bli mulig å oppnå full økonomisk dekning for selvkostbaserte tjenester.

Kommunalteknikk

Tjenesteområdet søker å i størst mulig grad å drive de kommunale tjenestene fremtidsrettet og effektivt. For vann og avløp er utfordringene stor usikkerhet og store utgiftsøkninger til avløpsrensing hos FREVAR og transport av vann og avløp i Fredrikstad kommunes ledningsnett. For FRAVAR blir Hvaler kommune ansett som næring og kommunen betaler derfor et påslag på selvkost på 20 %. På grunn av mange nye kunder på vann og avløp, samt nye krav til slukkevann, er det begrenset leveringskapasitet av vann og avløp på eget ledningsnett i enkelte områder av kommunen. Det er lagt opp til at arbeidet med utbygging av ledningsnett fortsette for å klare levering av vann og nye avløpsledninger og pumpestasjoner for transport av avløp. Dette er investeringer som er helt nødvendig og som haster å få gjennomført, dersom nye boligområder og næringer skal etableres. For å nå målene om lavere næringsutslipp til Oslofjorden, må vi styrke kapasiteten på ledningsnettet til FREVAR samt å hindre innlekking av fremmedvann.

Arbeidet med prosjektet Smart Vann vil fortsette for å sikre rask deteksjon av lekkasjer på kommunens vann nettverk, som igjen fører til reduserte driftsutgifter og dermed lavere vekst i gebyrene for innbyggere og næringsliv. Utbygging av fibernettet gjør det mulig å implementere nye tjenester hos innbyggerne.

Homlungen fyr med Lauer i bakgrunnen

Kommunen er medeier i Østfold Avfallssortering IKS (ØAS), som planlegger å etablere nytt ettersorteringsanlegg for restavfall for kommunene Fredrikstad, Sarpsborg, Halden, Rakkestad og Hvaler, samt det interkommunale selskapet MOVAR (Mosse-regionen) på Viken Park lokalisert på østsiden av

Glomma mellom Fredrikstad og Sarpsborg. Dette skal etter planen stå ferdig i 2026/2027. Når anlegget er operativt, vil kommunen ha mulighet for å nå gjenbruksmålene for avfall.

Tjenesten har stort fokus på små og store "hverdagsinnovasjoner", som kan gjøre tjenestene bedre og mer effektive. Gjennom god, tverrfaglig planlegging, godt samarbeid og gevinstrealisering er målet å øke kommunens handlingsrom og innbyggernes opplevde kvalitet, samtidig som de politiske ambisjonene og føringene nedfelt i samfunnsdelen kan nås.

Det er mye å hente på samarbeide med andre samfunnsaktører som Borg havn, andre kommuner, frivillighet og næringsliv. Tjenesten vil også øke fokus på å hente inn midler fra statlige støtteordninger og prosjektmidler for å bedre handlingsrommet der det er mulig.

For å nå bærekraftmålene med hensyn på renovasjon, tas det sikte på å holde åpent 24/7 for kunder på Sandbakken. Dette krever ny teknologi som vil bli innført så snart det er mulig innenfor gjeldende rammer. Det vil være nødvendig med god kommunikasjon med våre kunder for at sorteringskravene nås. Også her er ny teknologi avgjørende. Kravet til gjenvinning av 4 avfallsfraksjoner, vil utfordre logistikken for tømming og da spesielt i ferieperioden. Det utfordringer med dagens fergetilbud: Målet er at dette skal løses før sesongen 2025.

De kommunale veiene trenger mye vedlikehold og reasfalteringer fremover. På noen strekninger må vi også utføre standardheving da trafikkbildet er vesentlig endret fra den tid veien ble anlagt.

Eiendom

Som eier og forvalter av kommunens boliger og formålsbygg, er tjenesteområdet en viktig bidragsyter i innbyggernes opplevde tjenestekvalitet. Ombygging av ungdomsskolen og bygging av ny barneskole med varmepumpeteknologi er ferdig. Driftsoptimalisering av skolen og idrettshallkomplekset vil være prioritert i årene som kommer. Rehabilitering av det gamle administrasjonsbygget er ferdig og det planlegges nå en verkstedsgarasje der det kan drives praktisk undervisning med bilpleie o.l.

Forprosjekt for solcellepark på Hvalerhallen utredes i 2025 og vil bli presentert kommunestyret før ev. realisering i 2026. Høye energipriser gir behov for å gjøre energieffektiviseringstiltak for alle kommunale bygg og anlegg. Sentralisering av ansvaret for strømbudsjettene, som ble gjort i 2023, til enhetene eiendom og kommunalteknikk styrker fokuset på dette fagfeltet.

I de fleste norske kommuner er bygningsvedlikehold en salderingspost i budsjettet og har vært det i flere 10-år. Etterslepet i bygningsvedlikehold både nasjonalt og lokalt er derfor betydelig. For Hvaler kommune er etterslepet anslått til ca. 30 mill. kr.

Nettverkssamarbeid med de andre kommunene i regionen er en døråpner for nye fokusområder. Arealeffektivisering viser seg å gi bevissthet på hvilke arealer enhetene legger beslag på, muligheter for sambruk osv. Reduksjon i arealbruk viser seg å gi store miljømessige og økonomiske uttelling.

Driftsbudsjett

Beløp i 1000

Fordeling på enhet (netto driftsrammer)

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kommunalsjef Teknisk	472	1 000	500	500	500	500
Areal og byggesak	7 718	5 030	5 494	5 494	5 494	5 494
Kommunal teknikk	-611	-19 643	-4 084	-4 084	-4 084	-4 084
Eiendom	15 029	12 998	11 175	11 175	11 175	11 175
Sum	22 608	-616	13 085	13 085	13 085	13 085

Beløp i 1000

Fordeling på hovedart

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter						
Lønn	53 198	48 892	50 126	50 126	50 126	50 126
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	34 652	36 849	33 470	33 470	33 470	33 470
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	18 128	19 157	22 152	22 152	22 152	22 152
Overføringsutgifter	7 134	3 182	825	825	825	825
Finansutgifter	31 731	37 463	40 758	40 758	40 758	40 758
Sum Driftsutgifter	144 843	145 543	147 331	147 331	147 331	147 331
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-108 964	-140 509	-129 214	-129 214	-129 214	-129 214
Refusjoner	-12 287	-5 429	-4 832	-4 832	-4 832	-4 832
Overføringsinntekter	-314	-220	-200	-200	-200	-200
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-670	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-122 235	-146 158	-134 246	-134 246	-134 246	-134 246
Sum	22 608	-616	13 085	13 085	13 085	13 085

H e l s e s o l g i v r i

Beskrivelse av dagens virksomhet

Tjenesteområde helse og friskliv omfatter en rekke ulike tjenester rettet mot innbyggere i alle aldersgrupper. Tjenesteområdet består samlet sett av 204 årsverk og 371 ansatte, som i tillegg til ordinært ansatte også inkluderer oppdragstakere, besøks-/avlastningshjem og innbyggere som mottar introduksjons- eller kvalifikasjonsstønning i 2025. Tallet på reel ansatt i tjenesteområdet er derfor noe lavere, rett i overkant av 300.

Pr 01.06.2024 ser organisasjonen innenfor Tjenesteområde helse og friskliv slik ut:

Enhet for barn, voksne og familier (EBVF)

Enheten består av mobilt team (rus og psykisk helse), helsevern for barn og unge og barnevernstjenesten. Totalt har enheten 23,8 årsverk. Det er 63 ansatte som inkluderer ulike oppdragstakere som støttekontakter, fosterhjem, tilsynsførere og besøks hjem. Det jobber i dag en psykologspesialist og en psykolog i enheten. Psykologspesialisten er spesialist i klinisk voksenpsykologi, og psykologen går et utdanningsløp for å bli spesialist i psykoterapi. Psykologene skal bidra til å øke den psykologfaglige kompetansen i kommunen. Psykologene skal jobbe på systemnivå med kompetanseheving og tjenesteutvikling, men en liten andel av arbeidstiden skal også gå til terapiforløp via Mobilt team sine brukere.

Mobilt team

Mobilt team er samlokalisert med barneverntjenesten på Herredshuset og har for 2025 budsjettert med 11,73 årsverk. Det er 38 ansatte som inkluderer oppdragstakere.

Mobilt team har ansvar for følgende tjenester:

- Ivareta hjemmeboende innbyggere som er i behov av støtte/behandling/opplæring for sin psykiske helse
- Ivareta innbyggere med behov for kartlegging/veiledning/samtaler/behandling for lettere til moderate psykiske utfordringer
- Ivareta innbyggere med rusutfordringer
- Ivareta hjemmeboende innbyggere med ulike funksjonsnedsettelse
- Ivareta innbyggere med behov av støttekontakt
- Nasjonalt forløp barnevern – Utrede og kartlegge behov for psykisk helsehjelp

- Følge opp mindreårige flyktninger som har flyttet ut av bofelleskap
- Følge opp kommunale tiltak etter lov om barneverntjenesten
- Tilsynsførere i fosterhjem

Mobilt team samarbeider med spesialisthelsetjenesten, NAV, fastlege og andre instanser både i og utenfor kommunen. Kommunens tildelingsteam gir Mobilt team oppdrag gjennom enten vedtaksbaserte tjenester eller tildelingsbrev om støttesamtaler. Utover dette mottar Mobilt team oppdrag fra den kommunale barnevernstjenesten, samt gjennom henvendelser til Mobilt teams egen lavterskeltelefon på mandager og torsdager fra kl. 09:30 – 11:30.

Helsevern for barn og unge

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten er lokalisert på Hvaler barne- og ungdomsskole og ved helsestasjonens lokaler på Dypedalåsen. For 2024 er det budsjettert med 3,50 årsverk ved tjenesten:

- Helsestasjonen: 0,90 årsverk
- Jordmortjenesten: 0,25 årsverk
- Helsesykepleier barne- og ungdomsskolen: 1,45 årsverk
- Barneskolen og barnehagene: 0,6 årsverk (prosjektstilling)
- Fagansvarlig helsevern for barn og unge: 0,3 årsverk

Fra oktober 2021 har enheten hatt ansatt en sykepleier med videreutdanning i spesialpedagogikk i 60 % prosjektstilling. Den ansatte styrker skolehelsetjenesten (barneskolen) og samarbeidet med barnehagene. Det betyr at det enten er helsesykepleier eller sykepleier med spesialpedagogikk til stede ved bartrinnet på skolen alle dager i uken.

Det er usikkert om dette prosjektet videreføres etter 2024. Mister vi denne ressursen vil det bety ingen tilstedeværelse i barnehagene, og at helsesykepleier er til stede på barneskoletrinnene tre dager i uken.

Målet fremover vil være å fortsette å arbeide målrettet mot våre barn og familier i henhold til lovverket for helsestasjonen og skolehelsetjenesten. Helsevern for barn og unge har fokus på å videreutvikle samarbeidet med andre faggrupper i kommunen til beste for barn og familier.

Barnevernstjenesten

Barnevernstjenesten har i 2024 5 årsverk. I tillegg har barnevernstjenesten 12 oppdragstagere, som står i et kontraktfestet arbeidsforhold til barneverntjenesten, knyttet til fosterhjem, besøkshjem og støttekontakter. 4 årsverk er direkte knyttet til saksbehandlingsoppgaver etter lov om barneverntjenester, mens 1 årsverk er satt av til lederoppgaver.

Barnevernstjenesten påser at kommunens lovpålagte plikt med å føre tilsyn i alle kommunens beredskaps- og fosterhjem følges opp. Antallet slike hjem i kommunen varierer et sted mellom 15 til 20.

Barnevernstjenesten tilbud overfor familier innebærer etter loven rett hjelp til riktig tid. Tiltakene bør være bygd opp utfra en evidens- og kunnskapsbasert praksis.

I 2024/2025 deltar barnevernstjenesten i et landsomfattende egentilsyn med undersøkelsesarbeid som vil rette søkelyset mot styring, ledelse og forbedringsarbeid.

Samarbeidet med SMART kommunene vil bli opprettholdt med hjelp av midler fra statsforvalteren. I 2024/2025 deltar alle smart-kommunen i et prosjekt sammen med KS for bedre styring, effektivisering og heving av kvaliteten i barnevernsarbeidet.

Enhet tilrettelagte tjenester

Enhet tilrettelagte tjenester gir tjenester ut ifra Lov om helse- og omsorgstjenester til brukere med behov for døgnbaserte bo- eller avlastningstjenester.

Hovedoppgavene til enheten er:

- Å gi bistand og opplæring til stell og egenomsorg, praktiske gjøremål i hjemmet og i tilknytning til husholdningen
- Å sikre at den enkelte tjenestemottaker får ivaretatt sine hjelpebehov i tråd med aktuelle lover, forskrifter, interne kvalitetsrutiner og retningslinjer
- Å bidra til å koordinere ulike tjenester rundt den enkelte tjenestemottaker slik at tjenesten er mest mulig helhetlig
- Å sikre at den enkelte får kvalifisert og nødvendig hjelp etter individuelle behov
- Å gi avlastning til personer og familier med særlig tyngende omsorgsarbeid for barn, unge og voksne.

Enheten er organisert med enhetsleder og assisterende enhetsleder som overordnet ledelse. Videre er det en avdelingsleder som har bo-veiledning og avlastning på Østerhaug og en avdelingsleder som har Skogstunet, Oladammen og Furumoen.

I august 2024 etablerte enheten også et tjenestetilbud på Furumoen til brukere som har behov for døgnkontinuerlige tjenester. 4 av 8 omsorgsboliger på Furumoen ble overført til enheten. Hensikten er å kunne ivareta tjenestebehovet til brukere som har et stort bistandsbehov så effektivt og raskt som mulig da kommunen er i mangel av boliger som er tilpasset denne brukergruppen.

Enhet tilrettelagte tjenester drifter disse 4 stedene:

- **Østerhaug**
Totalt 10 boliger/leiligheter pluss en visningsleilighet som er gjort om til permanent bolig. Videre er det 5 avlastningsenheter/rom i tilknytning til fellesrom med stue og kjøkken. Årsverk: 33,42 og 3,5 administrasjon, inkludert 0,5 merkantil – til sammen 36,92 årsverk.
- **Skogstunet**
5 boliger og 1 akuttbolig, som NAV er ansvarlig for. Det er også en personalbase tilknyttet boligene.
Årsverk: 10,16.
- **Oladammen**
5 boliger, som noen er selveier og noen er kommunalt eide leiligheter. I tillegg til dette er det også en personalbase.
Årsverk: 8,79 og 1 administrasjon – til sammen 9,79 årsverk.
- **Furumoen**
8 leiligheter totalt, men enheten disponerer 4 (1 leilighet til personalbase og 3 leiligheter).
Årsverk: 7,5.

For 2025 er det budsjettet med 64,4 årsverk, som betyr ca. 105 fast ansatte når alle stillingene er besatt. Per dags dato er det noe ledighet på Skogstunet, Oladammen og Furumoen. Det jobbes kontinuerlig med å ansette rett fagkompetanse i stillinger ved boligene. At det er høyere antall ansatte enn årsverk har sammenheng med nødvendigheten av deltidsstillinger for å få dekket behovet i forhold til grunnbemanningen knyttet til heldøgns- og helårsdrift. I tillegg kommer tilkallingsvikarer for å dekke fravær.

Enhetens kjerneoppgaver er bo-veiledning i form av praktisk bistand og opplæring for brukere som er i behov av døgnbaserte tjenester og avlastning i institusjon til barn, unge og voksne. Enheten gir tjenester til mennesker med ulike utviklingshemninger og mennesker med ulike utfordringer innenfor psykisk helse og eventuelt rus.

Hovedmålet for enheten er at brukerne skal få bistand og tilrettelegging for å kunne leve et godt liv ut ifra egne forutsetninger og premisser.

Det er stort fokus på godt miljøarbeid i forhold til den enkelte bruker og det er derfor viktig med godt samspill og god samhandling mellom brukere og personell. Med målrettet miljøarbeid tilrettelegges og struktureres hverdagen til brukerne individuelt for den enkelte bruker, slik at de skal få oppleve mest mulig forutsigbarhet og medbestemmelse i dere liv. Viktig at den enkelte skal oppleve høy livskvalitet og trives med deres hverdag.

NAV

Enheten har for 2025 budsjettet med 7,4 årsverk. Disse er fordelt på 8 kommunalt ansatte. I tillegg er det også to statlig ansatte ved enheten. Lønn og andre utgifter ved kommunalt ansatt NAV-leder deles 50/50 mellom stat og kommune. I tillegg kommer 3 personer (pensjonister) på rammeavtale på flyktningeområdet. Vi har også en prosjektstilling på 100 % finansiert av Statsforvalter frem til 31.08.2025.

Flyktingetjenesten består av 1 veileder i 40 % stilling, to timelærere i til sammen 80 % stilling (rammeavtale på timer), en koordinator i 50 % stilling (rammeavtale) og en fagansvarlig saksbehandler for flyktingetjenesten i 70 % stilling. NAV Hvaler har ansvaret for norskopplæringen i introduksjonsprogrammet og samler 20-25 voksne flyktninger til undervisning 3 dager i uka. Flyktingetjenesten har sin base i lokalene på tidligere Floren skole. Mandager og tirsdager er flyktingene ute i språkpraksis i ulike bedrifter i Hvaler kommune. Flyktingene får tett og god oppfølging. Det gir mer tilhørighet å ha all opplæring i egen kommune.

Enheten har to arbeidsledere på Skogstunet, en på sykkelverkstedet og en på snekkerverkstedet. I 2025 vil vi også ha tilgang på et rammeverksted i de samme lokalene. Disse verkstedene benyttes som arena for praktisering av aktivitetsplikten som følger av vedtak om sosialhjelp og som arbeidspraksis for flyktninger og sykmeldte. Sykkelverkstedet har avtale om service på "Ø-sy k l e n e", o g h a r samarbeid med Kulturkontoret. Snekkerverkstedet produserer alt fra fuglebrett til torgboder og små hus til pumpestasjoner.

Øvrige ansatte har kontor på rådhuset og driver med oppfølging og saksbehandling. Målet er flest mulig i arbeid, tett oppfølging av de sykmeldte og andre tiltak for å redusere utenforskap.

Samfunnsoppdraget til NAV er å bidra til at færrest mulig står utenfor arbeidslivet, mobilisere arbeidskraft i et arbeidsliv i omstilling, sørge for at innbyggerne får de pengene de har krav på og finne gode løsninger sammen med de som trenger det mest.

NAV Hvaler har en egne veiledere som jobber med de under 30 år og kontoret har ungdom i fokus. NAV Hvaler ønsker å bidra til sosial mobilitet og å bryte sosial arv. I 2024 og 2025 har vi prosjektet " F a m i l i e o p p f ø l g i n g " , s o m g å r u t p å å f ø l g e t e t t

NAV Hvaler har et viktig verktøy i arbeidet med å skaffe jobb til de som i utgangspunktet er et stykke unna en ordinær jobb. Vår jobbspesialist i 100 % stilling er en del av IPS Fredrikstad-Hvaler. IPS står på «Individual placement and support», som går ut på tett oppfølging av personer som får arbeid hos en arbeidsgiver. Det utpekes en fast kontaktperson for arbeidsgiver, som gjør det mulig å tilrettelegge for muligheter og forebygge for utfordringer. Det er en forskningsbasert metodikk som ligger til grunn for dette opplegget, og en del av strategien er at jobbspesialisten har en portefølje som er begrenset til kun 20 personer for å kunne sikre nok tid til hver enkelt.

Enheten har en egen veileder som følger opp alle sykmeldte som er ansatt i Hvaler kommune, uavhengig av om de bor i en annen kommune. På denne måten har lederne færre å forholde seg til i sykmeldingsperioder og kortere vei til NAV.

NAV Hvaler hører til bo- og arbeidsmarkedsområde Nedre Viken. Det betyr at vi sammen med kontorene i Fredrikstad, Sarpsborg, Rakkestad og Halden har en del samarbeid både på leder- og medarbeidernivå. I tillegg er kontoret med i et læringsnettverk for de mindre kontorene slik at vi får et robust faglig nettverk å spille på.

NAV Hvaler har faste dialogarenaer på Teams med kommunale samarbeidspartnere som Enhet for barn, familier og voksne – barneverntjenesten, helsesykepleier, frivilligkoordinator og mobilt team.

Koordinerende enhet

Koordinerende enhet har for 2025 budsjettert med 11,80 årsverk. Det er totalt 19 ansatte når også oppdragstakere inkluderes. Hjelpemiddellageret holder til på Skjærhalden, mens resten av enheten er lokalisert på Dypedalåsen.

Kommunen skal ha en koordinerende enhet for habilitering- og rehabiliteringsvirksomhet, jf. Lov om helse og omsorgstjenester. Denne enheten skal ha overordnet ansvar for arbeidet med individuell plan, og for oppnevning, opplæring og veiledning av koordinator og barnekoordinator. Koordinerende enhet skal bidra til å sikre helhetlige og koordinerte tilbud til pasienter og brukere med behov for tjenester fra flere fagområder, nivåer og sektorer. Dette omfatter samarbeid internt i kommunen, med fastleger, andre sektorer og spesialisthelsetjenesten.

Det varierer hvordan kommuner har lovkravet om koordinerende enhet og i hvilken grad enheten er synlig og aktiv i kommunens tjenestetilbud. I tillegg til at Koordinerende enhet ivaretar funksjonen «koordinerende enhet» i Hvaler kommune, er følgende tjenester organisert inn under enheten:

- Tildelingskontor (tildeling av helse- og omsorgstjenester)
- Ergoterapi, fysioterapi og hverdagsrehabilitering
- Hjelpemidler
- Frivillighetskoordinator/Hvaler Frivilligsentral
- Barnekoordinator
- Startlån
- SLT-koordinator
- Radikaliseringkontakt

Tildelingskontoret har ansvar for at brukers behov blir grundig utredet, at bruker gis mulighet for medvirkning, at rettsikkerheten for øvrig ivaretas og at saksbehandlingen ivaretar grunnleggende personvern hensyn. Disse hensynene skal tildelingskontoret balansere mot hensynet til en effektiv forvaltning og riktig bruk av kommunens ressurser. Grunnleggende i tildelingskontorets saksbehandling og tjenestetildeling er forsvarlighetskravet. Tildelingskontoret består av tre spesialkonsulenter i 100 % stilling. Tildelingskontorets mål er å sikre at bruker mottar riktige tjeneste til rett tid og i tilstrekkelig omfang.

Tildelingskontoret legger i sitt arbeid stor vekt på brukermedvirkning. Det er et krav etter pasient- og brukerrettighetsloven at brukeren skal kunne medvirke ved utformingen av tjenestetilbudet. Tildelingskontoret er derfor opptatt av å sikre god dialog med bruker og pårørende om hvordan tjenestetilbudet bør utformes. Fordi forbudet mot usaklig forskjellsbehandling innebærer at like saker skal behandles likt, har tildelingskontoret utarbeidet kriterier for de ulike tjenestene kommunen tilbyr. Dette for å sikre at det i størst mulig grad er forutsigbart for brukere, saksbehandlere og andre tjenesteytere hvilke tjenester et behov vil utløse. Saksbehandlingen skal være saklig og objektiv.

Oversikt over tjenester som tildeles av tildelingskontoret:

- Institusjonsplass og omsorgsbolig med heldøgns bemanning
- langtidsopphold i sykehjem
- korttidsopphold i sykehjem
- ROP boliger (Skogstunet)
- bofellesskap for personer med funksjonsnedsettelse og/eller psykiske lidelser (Oladammen bofellesskap, Furumoen og Østerhaug)
- private enetiltak
- Hjemmebaserte tjenester
- helsetjenester i hjemmet; hjemmesykepleie, psykisk helsetjeneste og rusmestringstjeneste
- personlig assistanse; praktisk bistand og praktisk bistand opplæring, støttekontakt og brukerstyrt personlig assistanse
- dagaktivitetstilbud
- mestringstjeneste; hverdagsrehabilitering og støttesamtaler
- matombringing
- velferdsteknologi
- digital trygghetsalarm
- lokaliseringsteknologi
- pårørendestøtte
- avlastningstiltak; kan gis i og utenfor institusjon og være både døgn og timebasert.
- omsorgsstønning
- opplæring og veiledning
- Boliger
- omsorgsbolig uten bemanning
- kommunal utleiebolig for vanskeligstilte
- Koordinator/barnekoordinator

Frivillighetssentralen driftes av en frivillighetskoordinator i 100 % stilling. Frivillighetsentralen har tjenester og tilbud ut ifra bruker/innbygger perspektivet hvor frivillighet og kommunen ses i sammenheng.

Frivillighetsentralen skal være en mangfoldig, lokal møteplass, bygget på frivillighetens premisser og tilpasset lokale forutsetninger og behov ønsker. Den skal stimulere til frivillig innsats og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor. Samtidig skal den bidra til kompetanse, læring og inkludering til befolkningen og gi folk i alle aldre anledning til å møtes, engasjere seg og være en del av et fellesskap.

Hjelpemiddellageret yter tjenester til mennesker med ulike funksjonsnedsettelser uavhengig av alder og arena. Hjelpemidler skal være til hjelp til den enkelte for å klare seg i arbeid, bolig, fritid og aktiviteter. Det kan også gis tolketjenester til døve.

Hjelpemidler skal inngå som del av en helhetlig plan innen rehabilitering, habilitering mm, og bidra til å:

- bedre funksjonsevnen.
- øke selvhjulpenheten.
- lette pleien av funksjonshemmede

Hjelpemiddellageret driftes av to teknikere i 100 % stilling.

Ergoterapi, fysioterapi og hverdagsrehabilitering gir helse- og omsorgstjenester innen rehabilitering, habilitering og tilrettelegging. Teamet består av fysioterapeuter (175 %), ergoterapeut (100 %) og helsefagarbeider med videreutdanning innen rehabilitering (80 %). Det gis målrettet individuell oppfølging både ved korttidsavdeling sykehjem, i brukers eget hjem og på helsestasjon. Videre tilbys lavterskel gruppetilbud for ulike aldersgrupper fra 0 – seniorer.

Barnekoordinator skal sørge for at barnet, ungdommen og familien får nødvendig informasjon og helhetlig veiledning om helse- og omsorgstjenestetilbudet og andre velferdstjenester. Dette gjelder alle nivåer og sektorer som barnekoordinator har grunn til å tro at de kan ha krav på. Barnekoordinatorfunksjonen i koordinerende enhet ivaretas av en fysioterapeut i 25 % stilling og er lokalisert på Dypedalåsen.

Dypedalåsen Helsesenter

Helsesenteret på Dypedalåsen har sitt hovedvirke i idylliske omgivelser på Spjærøy. Her tilbys det flere samlokaliserte tjenester: Legetjenester, sykehjem, dagsenter, kjøkkentjenester og hjemmebaserte tjenester. Området byr også på andre tilbud og tjenester, slik at ulike tjenester kan dra veksel på hverandre. Blant annet helsestasjon, frivillighetssentral, fysio-/ergoterapi, hverdagsrehabilitering og kommunens tjenestetildeling.

Enheten har et bredt fag- og funksjonsområde med egen drift, som også gir gode rammer for å dra nytte av hverandre. Lederfellesskap, samlokalisering med Koordinerende enhet og felles sykepleiefaglig team bidrar til helhetlige løsninger. Sykepleiefaglig team består av demens-, kreft-, AKS- og fagsykepleiere som driver faglig kvalitets-, utviklings- og opplæringsarbeid i tillegg til praktisk arbeid i tjenestene.

Flere av tjenestene på Dypedalåsen har vært gjennom en omorganisering hvor flere tjenester er samlet under én enhetsleder. Ny organisasjon ble satt i drift fra 01.06.2024. Organisatorisk består enheten nå av enhetsleder og fem avdelingsledere med ansvar for følgende funksjoner og tjenester:

Legetjeneste

Det er to legesentre i Hvaler kommune lokalisert på hhv. Skjærhalden og Dypedalåsen. Legesenteret ved Dypedalåsen er nylig oppgradert med nytt utstyr, fasader og romløsninger, og fremstår nå med økt kapasitet og personalressurser for å håndtere økende behov og etterspørsel. Som utdanningsvirksomhet gjennomføres det ALIS-løp på egne leger (Almenlege i spesialisering) i tillegg til en LIS1-stilling.

Legevaktstjenester og øyeblikkelig hjelp-døgnplass driftes i form av interkommunalt samarbeid med Fredrikstad kommune som vertskommune. Vårt fastlegefelleskap består av fire kommunalt ansatte leger som også ivaretar kommunale oppgaver, blant annet inn mot sykehjem, helsestasjon/ skolehelsetjeneste og legevaksarbeid. I tillegg har kommunen per i dag to privatpraktiserende fastleger. For å kunne imøtekomme utvikling og etterspørsel framover, er vi i prosess med sikte på oppjustering av listekapasitet samt overtakelse av pasientliste fra privatpraktiserende lege. Målsettingen er å kunne tilby ytterligere styrking av legetjenestene for kommunens innbyggere i 2025.

Hjemmebaserte tjenester

Tjenesten omfatter hjemmesykepleie og praktisk bistand i hjemmet. De ansatte i hjemmetjenesten består i hovedsak av sykepleiere og helsefagarbeidere i tillegg til ett fåtall pleiemedhjelpere. Våre hjemmebaserte tjenester leverer vedtaksfestet helsehjelp for hjemmeboende. Tjenesten ivaretar også dagtilbud i hjemmet, samt enkelte andre støttetjenester som matombringning og praktisk bistand. Hjemmetjenesten har en viktig funksjon som samhandler mot tjenestetildeling, spesialisthelsetjenesten, fastlege, sykehjem, samt brukere og pårørende. Tjenesten har fokus på nye verktøy og metoder for å kunne imøtekomme økende behovene for våre tjenester. Dette omfatter implementering av velferdsteknologi som elektroniske medisindispensere, trygghetsalarmer, digital hjemmeoppfølging. På tampen av 2024 ble det tatt i bruk elektronisk ruteplanlegging for optimalisering av arbeids- og kjørelister.

Sykehjem

De ansatte ved sykehjemmet består av fagpersonell, sykehjemsleger, sykepleiere, vernepleiere, helsefagarbeidere og studenter i helsefaglige løp, samt miljøarbeider. Korttidsavdelingen er nylig skilt ut som egen avdeling i sykehjemmet. Dette for å sikre kontinuitet, faglighet og en mer behovsrettet tilnærming til pasienter ved avdelingene. Ved utskillelse har vi fokus på å kontinuere samhandling og fellesskap der dette oppleves å gi felles gevinst.

Korttidsavdeling

Avdelingen har åtte rom og ivaretar ett bredt spekter av behov for helsehjelp – alt fra avlastning til mer avansert medisinsk behandling og også palliasjon. Behovet for faglig kompetanse og kompetanseutvikling er stort. Korttidsavdelingen er ofte en "mellomstasjon" mellom å være hjemmeboende og beboer på sykehjemmet. Vi ønsker å legge til rette for kontinuitet og en mer helhetlig og sømløs tjeneste ved at personellet i noe grad kan følge en pasient mellom ulike omsorgsnivåer i kommunen. Dette perspektivet er noe av bakgrunnen for pågående prosess med utvikling av et felles natt-team i enheten. Natt-teamet vil i fellesskap gi tjenester til både hjemmeboende og brukere av sykehjems plasser. Organisering av natt-team fra korttidsavdelingen vil være operativ på nyåret 2025.

Belegget på korttidsavdelingen kan variere, og ved perioder med ekstra kapasitet har avdelingen derfor hatt mulighet for å leie ut plasser til omliggende kommuner uten at dette går på bekostning av tilbudet til egne innbyggere. Ordningen kan gi inntekter også i lavaktivitetsperioder.

Langtidsavdeling

Det er 29 langtids plasser ved sykehjemmet fordelt på to fløyer med somatiske langtids pasienter og en egen skjermet post for pasienter med hovedvekt på kognitive svekkelser. Etterspørselen for sykehjems plasser har foreløpig ikke bydd på store utfordringer og lengre ventetid, men pågangen er noe

økende. De som får plass, er gjerne dårligere nå enn for relativt få år tilbake. Med dagens utvikling i antall pleietrengende eldre, vil det være behov for utbygging av kapasiteten til å ivareta flere brukere med behov for døgnkontinuerlig tilsyn.

Ikke-medisinske tjenester

Kjøkkentjenester

Kjøkkentjenesten tilbereder, klargjør og leverer mat til sykehjemmets avdelinger daglig gjennom hele året. På hverdager drifter vi også kantine som er åpen for alle brukere av området, gjester og ansatte. I tillegg produseres middag til hjemmeboende med vedtaksfestet behov. Kjøkkenet produserer også varm mat til SFO og kommunale barnehager, med servering for SFO på Hvaler barne- og ungdomsskole tre dager i uken. Vi disponerer egen varebil og kjøkkenpersonalet står selv for transporten.

Dagsenter

Dagsenteret har 1,1 årsverk fordelt på to ansatte. Presset på denne type tilbudet er i kraftig vekst. Økningen av demente brukere og brukere med tyngre pleiebehov er en utpeker seg i denne gruppe.

Støttefunksjoner

Enheten har en stor ansattgruppe og har gjennom lengre tid hatt utfordringer med effektiv håndtering av enkelte administrative oppgaver. Merkantilfunksjonen ved avdelingen bistår ledere med arbeidstidsplanlegging og bestilling/ kontering, samt med diverse rutinepreget og forefallende kontorarbeid. Avdelingen bistår også enheten i HR-saker og budsjettutarbeidelse/-oppfølging.

Budsjett og tjenester under kommunalsjefen for helse og friskliv

Innenfor Tjenesteområde helse og frisklivs ansvarsområde ligger også overordnede utgifter både med hensyn til kjøp av tjenester og administrasjonskostnader. For 2025 omhandler dette utgifter knyttet til enkelttjenester hvor Hvaler kommune samarbeider med andre kommuner. For 2025 er det budsjettet med driftstilskudd til fysioterapeut, kjøp av miljørettet helsevern i Fredrikstad og kjøp av krise- og incestsentertjenester sammen med Fredrikstad. Videre ligger det også lønnsmidler til administrativ ledelse og ansatte innenfor velferdsteknologi som jobber opp mot flere enheter.

Utfordringer og strategi

Kommunens forventede utgifter og inntekter for 2025 og fremover utløser behov for å redusere driftsutgifter der hvor det er mulig. Dette gjelder også for helse og friskliv. Dette skjer samtidig som vi opplever ett stadig økende press på rettighetsbaserte tjenester både innenfor helsetjenester til eldre, mennesker med funksjonsnedsettelse og rus/psykiatri.

Sammenliknet med budsjettet for 2024, er budsjett for 2025 av tilnærmet samme ramme. Med tanke på lønns- og prisvekst innebærer dette en reduksjon i tilgjengelige midler sammenliknet med 2024. Reduksjonen har først og fremst sammenheng med lavere budsjetterte utgifter med tanke på ressurskrevende tjenester, samt endringer i den statlige refusjonsordningen som medfører at refusjonsinntektene på denne type tjeneleveranse er noe høyere.

Samtidig er det foretatt betydelige reduksjoner ved samtlige enheter på utgiftsposter som ikke umiddelbart utfordrer tjenester som kommunen er forpliktet å levere ved lov eller forskrift. De største kjente enkeltpostene innenfor helse og friskliv i 2025 er, som i tidligere år, knyttet til lovpålagte tjenester eller tjenester som utløser omfattende ressurser utfra krav om forsvarlighet. Selv om budsjettet er stramt, er det samtidig realistisk og ansett tilstrekkelig for det behovet for tjenester som er kjent i dag. Tjenestebehov utover dette vil kunne gi budsjettutfordringer gjennom året.

Rett bruk av kompetanse, tidlig forebyggende innsats og bruk av digitale hjelpemidler hos alle som ønsker det vil være noen av flere tiltak som vil kunne styrke kommunens evne til å levere forsvarlige helsetjenester fremover. Omfanget av digitale løsninger øker og gjøres tilgjengelig i stadig større grad både for hjemmeboende og for tjenesteapparatet vårt. Det gjelder både i tilknytning til omsorgsinstitusjoner, som hjelpemidler i tjenesteytingen og verktøy for optimal utnyttelse av ressursene. Kommunene tilbys fortløpende nye løsninger som gir nye muligheter i tjenestene.

Dette forutsetter at det må gjøres gode vurderinger knyttet til hvilke digitale løsninger som velges, og at det samtidig gjøres løpende vurderinger av mulige gevinster i form av økt tjenestekvalitet eller mer effektive tjenester. Hvaler kommune har over flere år delfinansiert aktiviteten innen velferdsteknologi ved investeringsmidler knyttet til konkrete prosjekter, senest implementeringen av digital hjemmeoppfølging (DHO) i 2024. I budsjettet for 2025 er lønn og driftsmidler knyttet til velferdsteknologi (1,9 årsverk) innarbeidet i driftsbudsjettet. Oppgavene vil også bli flere for å styrke vår evne til å følge opp våre e-helseløsninger tettere med tanke på implementering og løpende gevinstidentifisering. Dette vil innebære en navnendring fra velferdsteknologi til E-Helse.

For 2025 er det innarbeidet ett årsverk ergoterapeut i 100 % stilling. Kommunen har i dag 1 ergoterapeut. Behovet er stort og tjenesten er sårbar. Stillingen er lagt til Koordinerende enhet. Dette gjøres for å kunne imøtekomme behovet til en aldrende befolkning som skal bo hjemme i egen bolig lengst mulig. Det er også tenkt at deler av stillingen (20-30 %) skal benyttes til å jobbe forebyggende mot kommunens egne ansatte i belastningsutsatt arbeid (sykehjem/hjemmetjeneste), som et tiltak for å redusere sykefraværet blant ansatte. Kommunen har et reelt behov for flere leger i kommunen for både kommunale oppgaver, og for å gi innbyggere et tilbud om fastlege i egen kommune, samt mulighet til å bytte. Dette har de ikke i dag, og det er en rettighet innbyggere har i eget lovverk. Derfor er det i budsjett for 2025 innarbeidet midler til en kommunal lege fra 01.03.2025.

Den demografiske utfordringen medfører press på helsetjenestene, og «eldrekrise» er blitt ett kjent nasjonalt begrep. Hvaler kommune jobber for å realisere en utvidelse av kapasiteten på heldøgns omsorgsplasser på Dypedalåsen. Dette er helt nødvendig, gitt den demografiske utviklingen i årene fremover. Samtidig er det ikke realistisk å tenke at man kan produsere sykehjems plasser til alle de, som bare noen år siden fikk tildelt dette. Eldre med omsorgsbehov må i dag bo hjemme lengre enn tidligere. Denne utviklingen forventes å fortsette. Kommunen må derfor jobbe strategisk for å balansere tilgjengelig kvalifisert arbeidskraft mellom institusjoner og hjemmebaserte tjenester. Det blir derfor av stor viktighet å sikre optimal utnyttelse av hjemmetjenesten og andre hjemmebaserte tjenester som alternativ til heldøgns omsorgsplass. I Hvaler kommune leveres praktisk bistand i dag av hjemmetjenesten. Dette er en tjeneste som ikke krever formell medisinsk kompetanse, og som i fremtiden bør vurderes organisert på en måte som ikke belaster hjemmetjenestens kjernetjeneste/-kompetanse.

Tjenesteområde helse og friskliv har økende utfordringer knyttet til lokaliteter som kan ivareta de tjenester som kommunen i dag leverer. Hvaler Frivilligsentral (inkludert matsentralen) har de siste to årene blitt driftet fra lokaler i knyttet til omsorgsboligene på Dypedalåsen. Etableringen der hadde allerede den gang utgangspunkt i mangel på annen lokasjon. I dag har økt bemanningsbehov i tilknytning omsorgsboligene innenfor samme areal skapt utfordringer som gjør at det er behov for å se etter alternative løsninger for frivillighetsentral/matsentral. Det er ikke funnet varige og gode løsninger for dette i lokaler som kommunen disponerer i dag. Utbygging av Floren-området kan åpne muligheter for å gi en bedre og mer varig løsning på de utfordringer denne tjenesten har i dag.

Enhet for barn, voksne og familier

Budsjettet for 2025 bygger på nåværende bemanningsplan og gjeldende vedtak. Budsjettet inneholder risiko med hensyn til nye brukere ved barnevernstjenesten og mobilt team. Særlig kostnadskrevende tiltak ved barnevernstjenesten vil kunne være omfattende hjelpetiltak eller plasseringer. Mobilt team (rus og

psykisk helse samt tjenester for funksjonshemmede) har begrenset kapasitet til nye saker med dagens bemanning.

Generelt i hele enheten er det satt av lite midler til kompetanseheving. Dette er utfordrende i forhold til alle myndighetskrav og faglige utfordringer tjenestene står i. Mobilt team er i behov av kompetanseheving da brukerne av tjenesten har mange ulike behov som favner mange fagområder.

Det er utfordrende å rekruttere besøkshjem og støttekontakter til brukere med vedtak. Det har vært annonsert ved flere anledninger, men det er få eller ingen søkere.

Tilrettelagte tjenester

Budsjettet som foreligger for 2025 ivaretar den driften enheten på dette tidspunktet er kjent med. I løpet av 2024 har bruker blitt flyttet fra privat til kommunalt tiltak og enheten har bygd opp tjenester for noen brukere på Furumoen. Disse endringene er det tatt høyde for i budsjettet. Videre så har det blitt lagt opp til å redusere tjenester inn mot et annet tiltak, dette er det knyttet usikkerhet til om er mulig å gjennomføre som planlagt.

Budsjettet har ikke rom for økt behov for tjenester til brukerne vi allerede bistår eller nye som enheten ikke kjenner har krav på lovpålagte tjenester. Driften av Furumoen medfører risiko i den forstand at brukernes bistandsbehov øker, som igjen utløse behov for økt bemanning.

Utfordringer enheten står ovenfor

- Rekruttere og beholde vernepleiere/sykepleiere
- Rekruttere fagpersoner – primært helsefagarbeidere i deltidstillinger og helgestillinger
- Har rett kompetanse tilgjengelig til enhver tid
- Nok tilgjengelige tilkallingsvikarer på alle fire tjenestestedene
- Tilstrekkelig bemanning til å jobbe forebyggende for å unngå/reduserer utfordrende atferd
- Tidlig intervensjon, slik at den enkelte bruker kan gjøres mest mulig selvstendig
- Det å lære brukerne "å leve livet"
- Det er kommunens ansvar å gi dem gode opplevelser og la de få «utforske» hva livet innebærer, ut ifra den enkeltes ønsker, ressurser og premisser. Dette kan være utfordrende med den bemanningsfaktoren som enheten har på de forskjellige stedene i dag, spesielt på Østerhaug
- Perioder med høyt sykefravær påvirker kontinuiteten i tjenestene til den enkelte bruker og det medfører mer "slitasje" på de som er på jobb
- Brukere som medfører høyrisiko, påvirker de ansattes arbeidshverdag og nærmiljø der de bor. Det er utfordrende å få laget gode beredskapsplaner i samarbeid med fastlege, spesialisthelsetjenesten og politiet som er funksjonelle i akutt situasjoner
- Det er forventet at kommunen skal håndtere brukere som blir mer og mer psykisk syke uten at kommunen har de virkemidlene som man er i behov av for å håndtere de utfordringene det medfører. Videre så har rådgivere lagt inn på saker av de psykiatriske avdelingene på Kalnes blitt høyere

NAV

Renteutvikling, priser på strøm og mat, pris- og lønnsvekst generelt og arbeidsledighet er faktorer som har betydning for familieøkonomi og arbeidsmarked og som igjen virker inn på kommunale utgifter til sosialhjelp. Det er usikkert i hvilken grad dette vil påvirke Hvaler, og på hvilket tidspunkt effekten eventuelt slår inn. I 2023 og 2024 har mange kommuner fått en vekst i utgifter til sosialhjelp med ca. 25 %. På Hvaler har ikke disse utgiftene økt i samme grad, men det er en del usikkerhet knyttet til utgiftsnivået i 2025.

Det å koble ledige jobber med den kompetansen som besittes blant arbeidssøkerne på Hvaler er krevende. NAV-kontoret skal mobilisere arbeidskraft i et arbeidsliv i omstilling, og bevege arbeidskraft dit behovet er. NAV Hvaler skal synliggjøre og realisere ressursene hos dem som har utfordringer med å få eller beholde arbeid. Kontoret skal prioritere stabil tilknytning til arbeid fremfor raskeste vei til jobb, bortsett fra ukrainerne som skal raskest mulig ut i jobb. Sammen med utdanningssektoren og arbeidsgiverne bidrar NAV Hvaler til kvalifisert arbeidskraft. Arbeidsgiverne er de viktigste medspillere for å få folk i jobb og arbeidsplassen er den viktigste arenaen for oppfølging.

NAV Hvaler har som mål å jobbe forebyggende. I 2024 fikk vi prosjektmidler fra Statsforvalteren som gir oss midler til en 100 % stilling fram til og med 31.08.2025. Prosjektet heter «Familieoppfølging» og går ut på tett oppfølging av familier der én eller begge av foreldrene har ytelse fra NAV. Det følges en strategi som kan redusere faren for utenforskap gjennom å bidra til økt sosial mobilitet og bryte sosial arv.

Krigen i Ukraina med tilhørende flyktingestrøm til Europa vil fortsatt kunne påvirke behovet for ressurser til bosetting, kvalifisering og inkludering gjennom året. Dersom antallet flyktninger til kommunen i 2025 skulle medføre behov for økte ressurser, vil finansieringen primært skje gjennom statlige tilskudd, som følger de som bosettes i kommunen, i tillegg til å bruk av fond avsatt til formålet.

Utgiftene til kvalifikasjonsprogrammet (KVP) holdes på noenlunde samme nivå i 2025 som i 2024. Dette området er også en utfordring å budsjettere, da kvalifiseringsstønad er en ytelse som i større grad skal vurderes som alternativ til sosialhjelp. Det er et press fra sentrale myndigheter at bruken av dette programmet skal være økende.

Det er et press for å få flyktningene ut i arbeid så raskt som mulig, og en økt arbeidsretting av opplæringen. På Hvaler gjør vi grep på dette området gjennom å ha kombinerte løp med norskopplæring lokalt på Floren tre dager i uka, og språkpraksis hos lokale arbeidsgivere to dager i uka. Vi vil også nyttiggjøre oss av særskilte tiltak for ukrainske flyktninger gjennom tiltaksbudsjettet fra den statlige delen av NAV. På Skogstunet har NAV Hvaler sin Jobbmatch-avdeling som brukes som praksissted for både flyktninger og andre. Enheten har både sykkelverksted og snekkerverksted og fra 2025 vil det også være et rammeverksted. Dette gir gode muligheter for å kombinere språkopplæring med praktisk arbeid, og i 2024 har det vært en bedre utnyttelse av disse lokalene enn i 2023. Erfaringene er at det er språkkunnskapene som er det største hinderet for å komme i jobb. Hvaler næringsforening er en viktig samarbeidspartner, og understøtter en helhetlig lokal strategi som skal bidra til at flest mulig blir selvhjulpne etter bosetting.

Koordinerende enhet

Enheten er kjent med brukere som vil kunne ha behov og rettighet til tilbud som innebærer daglig oppfølging. I samarbeid med utøvende tjenester planlegges det for å kunne ivareta dette i størst mulig grad i egen organisasjon. Det er noe usikkerhet knyttet til om behovene hos de aktuelle innbyggerne vil bli utløst før kommunen er i stand til å tilby disse tjenestene selv.

Kommunen har begrenset med omsorgsboliger og sykehjemmet har heller ikke fått flere rom siden forrige planperiode. Antall innbyggere som får en demensdiagnose øker. Dette er også i tråd med tallene fra aldring og helse og demenskartet. Befolkningen i Hvaler er eldre enn gjennomsnittet i Norge og har derfor også en høyere andel med demens. Ifølge tall fra aldring og helse har kommunen i dag 105 innbyggere med en demensdiagnose. Prognose for antall personer med demens i 2030 er 193.

Med dette som utgangspunkt er det grunn til å anta at kommunen i årene som kommer kan være i behov av en forsterket avdeling med bedre muligheter for skjerming for å motvirke unødvendig uro hos pasienten. Dette har ikke Hvaler kommune i dag og derfor må slike plasser kjøpes utenfor kommunen. Det vil også være behov for ett større og mer differensiert tilbud til hjemmeboende med demens og deres pårørende i årene fremover. Dette vil kunne omfatte økt dagtilbud for den demente og avlastningstiltak for pårørende.

Dypedalsåsen Helsesenter

Hjemmetjenesten og sykehjemmet har hatt høye utgifter til innleie av vikarer grunnet sykefravær, ferieavvikling og underbemanning. Noe av bruken kan tilskrives at kommunen i 2024 unnlot å benytte fordyrende vikarbyråer ved ferieavviklingen. Samtidig har det vært stort behov for innleie av vikarer på grunn av flere ressurskrevende brukere i tjenesten. Ett tiltak som har blitt gjennomført for å redusere sårbarhet er utarbeidelse av ny grunnturnus, som i større grad enn tidligere hensyntar kompetanse- og personalbehov basert på oppdatert bemanningsplan. Det er forventet at bemanningsbehovet vil øke i takt med økende etterspørsel etter lovpålagte tjenester. Særlig gjelder dette hjemmeboende med tyngre hjelpebehov og kognitive utfordringer. Med økning i yngre og mer fysisk aktive demente utfordres også dagens rammer for driften. Dette må møtes med tiltak for bosetting, muligheter for skjerming, personalressurser og kompetanseheving.

Rekruttering av tilstrekkelig fagpersonell er en kontinuerlig utfordring. Legetjenesten har blitt styrket den senere tid med økt antall leger og helsesekretærer, noe som reduserer sårbarheten og fordyrende innleie av vikarer ved fravær. For sykehjem og hjemmetjenesten oppleves en økende pågang i forespørsler fra helsepersonell som ønsker å jobbe ved Dypedalsåsen. Dette er gledelig. Samtidig er det særlig helgene som er sårbare i forhold til kompetanse og oppdekking ved fravær. Et mulig tiltak kan være å se på løsninger med økt helgebelastning i turnus, eksempelvis ved økt bruk av langvakter. Et annet tiltak er kompetanseheving for helsefagarbeidere, noe som kan bidra til å frigjøre sykepleierressurser til mer spesialiserte oppgaver.

Driftsbudsjett

Beløp i 1000

Fordeling på enhet (netto driftsrammer)

	Regnskap		Budsjett		Økonomiplan	
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Dypedalåsen Helsesenter	98 907	80 360	85 248	85 248	85 248	85 248
Kommunalsjef Helse og Friskliv	4 077	7 839	6 315	6 315	6 315	6 315
Enhet for barn, voksne og familier	29 277	27 806	30 275	30 275	30 275	30 275
Tilrettelagte tjenester	49 377	54 567	52 983	52 983	52 983	52 983
NAV	7 424	7 437	8 152	8 152	8 152	8 152
Koordinerende enhet	16 414	15 799	16 040	16 040	16 040	16 040
Sum	205 986	193 809	199 014	199 014	199 014	199 014

Økonomiplan for 2025-2028

Beløp i 1000

Fordeling på hovedart

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter						
Lønn	186 869	174 220	194 978	194 978	194 978	194 978
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	19 195	14 612	19 782	19 782	19 782	19 782
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	60 544	62 777	48 078	48 078	48 078	48 078
Overføringsutgifter	14 204	10 513	12 008	12 008	12 008	12 008
Finansutgifter	16	207	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	280 828	262 329	274 846	274 846	274 846	274 846
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-9 832	-10 252	-10 070	-10 070	-10 070	-10 070
Refusjoner	-45 739	-40 782	-48 189	-48 189	-48 189	-48 189
Overføringsinntekter	-17 903	-17 486	-17 573	-17 573	-17 573	-17 573
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 367	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-74 842	-68 520	-75 832	-75 832	-75 832	-75 832
Sum	205 986	193 809	199 014	199 014	199 014	199 014

Kommentar til innmeldte investeringsbehov for tjenesteområdet

Kjøp av fastlegeliste

Kommunen har avtale om kjøp av fastlegeliste på tidspunktet nåværende eier av den konkrete listen velger å gå av med pensjon. Det er tatt høyde for dette i 2025 med forbehold om at aktuell lege velger å fortsette sin praksis også inn i 2026.

Oppgradering av datautstyr, dokumentasjonsverktøy, pasientvarslingsanlegg

Investeringene omfatter oppgraderinger av styringsverktøy og journalfunksjoner, samt kostnader ved skysetting av pasientvarslingssystemet ved sykehjemmet.

Forprosjekt relokalisering av hjelpemiddellageret

Kommunens hjelpemiddellager er i dag midlertidig lokalisert til tidligere Floren skole. Det er behov for å styrke kapasiteten for hjelpemidler i fremtiden. Dette må sees i sammenheng med den demografiske utviklingen i kommunen med et økende antall eldre. Det er ingen mulighet for tilfredsstillende rengjøring av hjelpemidler mellom utlån på nåværende lokasjon. Denne tjenesten må derfor kjøpes eksternt. Forprosjektet har til hensikt å utrede følgende alternativer:

1. Sette opp et bygg på ca. 300 m² fordelt på lager, verksted, skitten sone, vaske rom (med mulighet til å spyle, vaskemaskin til rullestoler osv.), kontorer (til velferdsteknologi, ergoterapeut og 2 teknikere), garderobe/toalett og te kjøkken. Det må også planlegges for parkering for ansatte og tjenestebiler. Dette er kun arealet på selve lokalene. Tomt kommer i tillegg.
2. Eksterne ivaretar hjelpemiddellageret og setter opp et bygg. Kommunen har ansvar for teknikere og tar seg av utlevering av hjelpemidler.
3. Fredrikstad Arbeidssamvirke (FASVO) overtar all utlevering av hjelpemidler for Hvaler, mens kommunen har ansvar for teknikere med et eget verksted på Hvaler.

Nytt journalsystem barneverntjenesten

Barneverntjenesten vil i 2025 anskaffe av nytt fagprogram. Anskaffelsen skjer i samarbeid med Fredrikstad kommune.

V e d l e g g

Vedlegg – Forskriftsrapporter

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskudd	-121 356	-132 799	-152 207	-155 571	-155 571	-155 571
Inntekts- og formuesskatt	-197 844	-207 662	-211 031	-206 685	-206 685	-206 685
Eiendomsskatt	-46 973	-58 000	-58 500	-58 600	-58 800	-59 000
Andre generelle driftsinntekter	-1 093	0	0	0	0	0
Sum generelle driftsinntekter	-367 267	-398 461	-421 738	-420 856	-421 056	-421 256
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	325 217	323 713	336 712	336 630	336 830	337 030
Avskrivninger	55 423	57 000	59 000	59 000	59 000	59 000
Sum netto driftsutgifter	380 640	380 713	395 712	395 630	395 830	396 030
Brutto driftsresultat	13 373	-17 748	-26 026	-25 226	-25 226	-25 226
Renteinntekter	-6 248	-2 140	-7 200	-6 200	-6 200	-6 200
Utbytter	-456	-450	-450	-450	-450	-450
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-257	0	0	0	0	0
Renteutgifter	33 176	36 250	37 900	35 000	35 000	35 000
Avdrag på lån	43 570	44 000	47 000	47 000	47 000	47 000
Netto finansutgifter	69 785	77 660	77 250	75 350	75 350	75 350
Motpost avskrivninger	-55 423	-57 000	-59 000	-59 000	-59 000	-59 000
Netto driftsresultat	27 735	2 912	-7 776	-8 876	-8 876	-8 876
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	1 150	1 100	1 100	1 100	1 100
Avsetninger til bundne driftsfond	2 166	543	7 776	7 776	7 776	7 776
Bruk av bundne driftsfond	-5 798	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-24 103	-4 604	-1 100	0	0	0

Økonomiplan for 2025-2028

Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-27 735	-2 912	7 776	8 876	8 876	8 876
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Politisk styring	3 739	3 850	3 636	3 636	3 636	3 636
Lederstøtte og stab	40 973	40 248	41 301	41 301	41 301	41 301
Oppvekst og kultur	109 206	108 817	115 275	115 275	115 275	115 275
Teknisk	22 608	-616	13 085	13 085	13 085	13 085
Helse og Friskliv	205 986	193 809	199 014	199 014	199 014	199 014
Finans	-30 657	14 985	4 959	4 877	5 077	5 277
Sum bevilgninger drift, netto	351 855	361 093	377 270	377 188	377 388	377 588
Herav:						
Avskrivninger	29 916	37 127	32 982	32 982	32 982	32 982
Netto renteutgifter og -inntekter	354	-290	-200	-200	-200	-200
Avsetninger til bundne driftsfond	2 166	543	7 776	7 776	7 776	7 776
Bruk av bundne driftsfond	-5 798	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	325 217	323 713	336 712	336 630	336 830	337 030

Økonomiplan for 2025-2028

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Investeringer i varige driftsmidler	77 640	77 452	74 732	77 544	79 195	35 380
Tilskudd til andres investeringer	3 269	0	500	700	600	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 108	1 150	1 100	1 100	1 100	1 100
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	82 017	78 602	76 332	79 344	80 895	36 480
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 575	-10 227	-3 506	-5 688	-5 838	-1 625
Tilskudd fra andre	-527	-11 000	0	-4 900	-8 000	0
Salg av varige driftsmidler	-5 538	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-70 678	-56 225	-71 726	-68 756	-67 057	-34 855
Sum investeringsinntekter	-81 317	-77 452	-75 232	-79 344	-80 895	-36 480
Videreutlån	21 987	10 000	12 000	12 000	12 000	12 000
Bruk av lån til videreutlån	-21 987	-10 000	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Avdrag på lån til videreutlån	2 894	7 000	7 500	7 500	7 500	7 500
Mottatte avdrag på videreutlån	-4 909	-6 000	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Netto utgifter videreutlån	-2 015	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Overføring fra drift	0	-1 150	-1 100	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	3 894	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-2 579	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	1 315	-2 150	-2 100	-1 000	-1 000	-1 000
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.pla n 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
Lederstøtte og stab							
Digitalisering av eiendomsarkivet	640	0	0	0	0	0	0
Kvalitetssystem	183	100	100	0	0	0	100
Ny nettside og ny intranettside utarbeides etter modell fra Fredrikstad kommune	0	0	200	0	0	0	200
Sum Lederstøtte og stab	823	100	300	0	0	0	300
Oppvekst og kultur							
Lekeapparat Hauge barnehage	0	0	250	0	0	0	250
Skifte av huskestativ	0	194	0	0	0	0	0
Skoler edb utstyr	846	437	750	750	750	750	3 000
Digitalt verktøy barnehager	0	375	0	0	0	0	0
Styringssystem meråpent bibliotek	0	0	150	0	0	0	150
Prosjektering og planlegging ny barneskole asmaløy	12	0	0	0	0	0	0
Grillhytte Asmaløy	155	0	250	0	0	0	250
Prosjekt tilrettelegging Kollen mm	0	0	1 750	0	0	0	1 750
Åttekanten/Hauge nærmiljøtiltak	0	0	0	750	0	0	750
Kulturelle formål	288	0	0	0	0	0	0
Pump track	1 166	0	0	0	0	0	0
Ny henger for oppbevaring, salgsvogn, arrangementer og festivaler	0	0	313	0	0	0	313
Tilrettelegging av infallsporter, turistdestinasjon, destinasjonsråd, torget mm	0	0	1 000	2 000	0	0	3 000
Lager inngjering	0	0	375	0	0	0	375
Elektrisk varebil med bakløftern.	982	0	0	0	0	0	0
Minibuss kultur budsjett 2025	0	0	0	2 188	0	0	2 188
Inventar ny hvaler skole	428	0	0	0	0	0	0
Egenandel ny skatepark. Vi har fått 100000,- i støtte fra Røre.	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering av naturfagsrom	0	0	0	625	625	0	1 250
Utstyr skole	0	0	250	250	250	250	1 000
Sum Oppvekst og kultur	3 878	1 006	5 088	6 563	1 625	1 000	14 276
Teknisk							
Innløsning av festetomt	9 111	0	0	0	0	0	0
Kjøp av tomter	0	0	0	0	0	0	0
Fiber til Hvalersamfunnet	6 157	3 750	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
It løsning for Geodata	0	250	0	0	0	0	0
Oppgradering av Nordkart/skråfoto	0	250	0	0	0	0	0
Oppdatering av historiske kart - digitalisering Statens kartverk	0	0	125	125	125	0	375
Digitalisering av kommunens plangrunnlag	0	0	125	250	250	0	625
Aldersoppgradering elektro	371	0	0	0	0	0	0
Toaletter utgårdskilen	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2025-2028

Div utviklingstiltak kommunale formålsbygg	1 419	0	0	0	0	0	0
Investeringstiltak: standardheving bygg	762	1 875	1 875	1 875	1 875	1 875	7 500
Konseptutredning og realisering solcelleteknologi - bygg	0	0	0	0	0	0	0
Ladeinfrastruktur i hvaler-samfunnet	1 003	0	0	0	0	0	0
Etterbruk av skolebygg - prosess og planlegging	16	0	0	0	0	0	0
Adgangskontroll, lås og beslag på kommunale formålsbygg	718	0	0	500	0	0	500
Servicebygg og brannstasjon - andel rammefinansiert	4 809	9 375	2 500	0	0	0	2 500
Omsorgsboliger Tilrettelagte tjenester	0	0	0	0	0	0	0
Heis Kornmagasinet	0	0	0	0	0	0	0
Rehabilitering bygg skole	295	0	0	0	0	0	0
Småskal enøk tiltak	0	1 250	0	1 000	625	625	2 250
Utredning energibesparing	0	0	0	0	0	0	0
Utbedring av ventilasjon legekantoret	785	0	0	0	0	0	0
Utredning parkeringshus	452	0	0	0	0	0	0
Utredning eldreboliger	0	0	0	0	0	0	0
Garasjebygg/enkelt verksted til bruk i undervisning	0	0	290	0	0	0	290
Skur uteleker	270	0	0	0	0	0	0
Prosjektering hjelpemiddellager	0	0	0	0	0	0	0
Kommunale boliger ressurskrevende tjenester	0	2 000	0	0	0	0	0
STORENGVEIEN 8, ENEBOLIG	5 091	0	0	0	0	0	0
Utvidelse av sykehjemmet	27	31 000	0	2 500	0	0	2 500
Nye rørføringer til tørrsprinkleranlegg	0	0	2 000	0	0	0	2 000
Dypedalåsen, ev vanntåkeanlegg							
Riving av bygg og asfaltering Sandbakken ikke selvkost	0	0	0	1 000	0	0	1 000
Riving av bygg og asfaltering Sandbakken andel selvkost	0	0	0	800	0	0	800
Utviklingsprosjekt Florenområdet	0	0	750	750	750	750	3 000
Overvåkningsutstyr skoleområde	0	0	0	1 000	0	0	1 000
Kommunale boliger ressurskrevende bolig	0	0	0	9 750	20 000	0	29 750
Brannbil Vesterøy	0	0	0	0	0	0	0
Driftsbil VA	39	665	0	0	0	0	0
Renovasjonsbil	3 579	0	0	0	0	0	0
Biler håndttertjenesten	0	0	0	0	0	0	0
Rv bil	0	0	3 650	750	2 850	0	7 250
Bil håndverkere budsjett 2025	0	0	0	0	750	750	1 500
Va bil budsjett 2025	0	0	0	750	750	750	2 250
Kyststier - skilting og merking	0	0	125	0	63	0	188
Prosjektering og oppgradering av torget	0	0	250	625	625	625	2 125
Hel-delvis nedgravdehusholdningsavfallscontainere	5 203	7 300	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Kjøp av planbistand	0	375	0	0	0	0	0
Gatelys hauge-utgårdskilen	391	0	0	0	0	0	0
Skilt parkering forbudt	135	0	0	0	0	0	0
Multimaskin gress snø feiing	785	0	0	0	0	0	0
VA Ledningsnett	2 158	13 850	38 554	23 802	31 803	4 701	98 860
VA Pumpestasjoner	5 966	0	11 904	21 504	13 104	20 304	66 816
VA Utvikling	2 402	500	500	500	500	500	2 000
Pumpeledning revholmen - kallera	457	0	0	0	0	0	0
Prosjektering bølingshavn-sandbakken	6 887	0	0	0	0	0	0
Prosjektering vannledning skjærhalden - herføl	2 549	0	0	0	0	0	0
Regulering fortau mot torget	0	0	0	0	0	0	0
Rapport Vauerkilen	376	0	0	0	0	0	0
Asfaltering - standardheving	0	0	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000

Økonomiplan for 2025-2028

Reasfaltering	4 612	0	0	0	0	0	0
Sum Teknisk	66 828	72 440	66 148	70 981	77 570	34 380	249 079
Helse og Friskliv							
Helsestasjon	30	0	0	0	0	0	0
Fornyelse skilting	0	0	0	0	0	0	0
Legeliste	0	0	720	0	0	0	720
Prosjektledelse velferdsteknologi	760	1 250	0	0	0	0	0
Dataprogram barneverntjenesten	0	312	0	0	0	0	0
Pridok (legekontor)	141	0	0	0	0	0	0
Oppgradering datautstyr, dokumentasjonsverktøy	0	0	150	0	0	0	150
Programvare	0	0	313	0	0	0	313
sykesignal/pasientvarslingsanlegg	0	0	0	0	0	0	0
Oppussing resepsjon og legekontor	2 198	0	0	0	0	0	0
Varebil kjøkken budsjett 2025	0	0	938	0	0	0	938
Bil 1 koordinerende enhet el bil	430	0	0	0	0	0	0
Bil 2 kordinerende tjenester el bil	0	0	0	0	0	0	0
Personbil– AS68532-SUZUKI VITARA	464	0	0	0	0	0	0
Personbil– AS68536-Suzuki Vitara	442	0	0	0	0	0	0
Personbil– AS68533-Suzuki Vitara	442	0	0	0	0	0	0
Personbil– AS68534-Suzuki Vitara	442	0	0	0	0	0	0
Personbil– AS68535-Suzuki Vitara	442	0	0	0	0	0	0
	0	400	0	0	0	0	0
Bil hjemmetjenesten	0	400	0	0	0	0	0
Bil hjemmetjenesten	0	400	0	0	0	0	0
Bil hjemmetjenesten	0	400	0	0	0	0	0
Bil hjemmetjenesten	0	400	0	0	0	0	0
Bil tilrettelagte tjenester budsjett 2025	0	0	875	0	0	0	875
Hjelpemidler som ikke dekkes av hjelpemiddelsentralen	105	0	0	0	0	0	0
Fryseaggregat kjøkken Dypedal	214	0	0	0	0	0	0
Kjøkkenovner Dypedal	0	344	0	0	0	0	0
Senger hjelpemidler utstyr beredskap	0	0	200	0	0	0	200
Sum Helse og Friskliv	6 111	3 906	3 196	0	0	0	3 196
Investeringer i varige driftsmidler	77 640	77 452	74 732	77 544	79 195	35 380	266 851

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
Strandbakken, rød	819	0	0	0	0	0	0
KIRKELIGE INVESTERINGER	2 450	0	500	700	600	0	1 800
Tilskudd til andres investeringer	3 269	0	500	700	600	0	1 800

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
EGENKAPITALTILSKUDD KLP	973	1 150	1 100	1 100	1 100	1 100	4 400
EIERANDEL UNIKOM AS	135	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 108	1 150	1 100	1 100	1 100	1 100	4 400

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	82 017	78 602	76 182	79 344	80 895	36 480	272 901

Økonomiplan for 2025-2028

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskudd	-121 356	-132 799	-152 207	-155 571	-155 571	-155 571
Inntekts- og formuesskatt	-197 844	-207 662	-211 031	-206 685	-206 685	-206 685
Eiendomsskatt	-46 973	-58 000	-58 500	-58 600	-58 800	-59 000
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-24 065	-20 342	-20 593	-20 593	-20 593	-20 593
Overføringer og tilskudd fra andre	-75 959	-57 688	-72 144	-72 226	-72 026	-71 826
Brukerbetalinger	-12 890	-13 083	-11 153	-11 153	-11 153	-11 153
Salgs- og leieinntekter	-114 592	-145 304	-134 749	-134 749	-134 749	-134 749
Sum driftsinntekter	-593 680	-634 878	-660 378	-659 578	-659 578	-659 578
Lønnsutgifter	269 222	275 064	301 915	301 915	301 915	301 915
Sosiale utgifter	67 839	80 401	76 186	76 186	76 186	76 186
Kjøp av varer og tjenester	182 586	180 819	172 341	172 341	172 341	172 341
Overføringer og tilskudd til andre	31 984	23 845	24 910	24 910	24 910	24 910
Avskrivninger	55 423	57 000	59 000	59 000	59 000	59 000
Sum driftsutgifter	607 052	617 130	634 352	634 352	634 352	634 352
Brutto driftsresultat	13 373	-17 748	-26 026	-25 226	-25 226	-25 226
Renteinntekter	-6 248	-2 140	-7 200	-6 200	-6 200	-6 200
Utbytte	-456	-450	-450	-450	-450	-450
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-257	0	0	0	0	0
Renteutgifter	33 176	36 250	37 900	35 000	35 000	35 000
Avdrag på lån	43 570	44 000	47 000	47 000	47 000	47 000
Netto finansutgifter	69 785	77 660	77 250	75 350	75 350	75 350
Motpost avskrivninger	-55 423	-57 000	-59 000	-59 000	-59 000	-59 000
Netto driftsresultat	27 735	2 912	-7 776	-8 876	-8 876	-8 876
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	1 150	1 100	1 100	1 100	1 100
Avsetninger til bundne driftsfond	2 166	543	7 776	7 776	7 776	7 776
Bruk av bundne driftsfond	-5 798	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-24 103	-4 604	-1 100	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-27 735	-2 912	7 776	8 876	8 876	8 876

Økonomiplan for 2025-2028

Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0
--	---	---	---	---	---	---

Beskrivelse av investeringer

Lederstøtte og stab		2025	2026	2027	2028	Sum	Beskrivelse
Prosjektkode	Prosjektnavn						
IT0133	Kvalitetssystem	100	-	-	-	100	Kommunen har i samarbeid med Fredrikstad vært i en anskaffelsesprosess av nytt kvalitetssystem. Leverandør er valgt og innføring av nytt system vil foregå i første halvdel av 2025. Løsningen er skybasert og har et mer brukervennlig og moderne grensesnitt.
IT0137	Nettside og intranett						Kommunen har som mål å etablere nye og mer moderne nettsider og intranettsider i løpet av 2025. Avtalen med nåværende leverandør Prokom vil sies opp og ny og mer fleksibel løsning utarbeidet av Fredrikstad kommune vil bli tatt i bruk.
		200	-	-	-	200	
Sum		300	-	-	-	300	
Oppvekst og kultur							
Prosjektkode	Prosjektnavn	2025	2026	2027	2028	Sum	Beskrivelse
BA0001	Lekeapparat Hauge barnehage	250	-	-	-	250	Gammelt lekeapparat ved Hauge barnehage må erstattes pga HMS.
IT0122	Skoler edb utstyr	750	750	750	750	3 000	475 enheter med utskiftingsrate hver 4. år
KB0129	Prosjekt tilrettelegging Kollen mm	1 750	-	-	-	1 750	Tilpassing, overgang, bygg tilrettelegge Kollen som utsiktspunkt og del av Besøkscenter nasjonalpark
KB0126	Grillhytte Asmaløy	250	-	-	-	250	Montering av grillhytte som allerede er innkjøpt av midler vi fikk des 2022
KU1021	Bilhenger	313	-	-	-	313	Henger for oppbevaring, salgsvogn, arrangementer og festivaler
KU1023	Lager inngjering	375	-	-	-	375	
KU1022	Tilrettelegging av infallsporter, turistdestinasjon, destinasjonsråd, torget mm	1 000	2 000	-	-	3 000	Tilrettelegging, tilpassing, overgang, bygg tilrettelegge Kollen som utsiktspunkt og del av Besøkscenter nasjonalpark
KU1015	Åttekanten/Hauge nærmiljøtiltak	-	750	-	-	750	
MI0048	Minibuss kultur	-	2 188	-	-	2 188	Skifte av bil som følge av alder og slitasje.
SK1015	Oppgradering av naturfagsrom		625	625		1 250	Oppgradering av naturfagsrom i tråd med ny læreplan om praktisk naturfag
SK1016	Utstyr skole	250	250	250	250	1 000	Utskifting av varig inventar (stoler, pulte, skap, m.m.)
IT0140	Styringssystem meråpent bibliotek	150				150	Styringssystemet knyttet til meråpent-bibliotek har store deler av høsten 2024 vært ute av drift. Selskapet som drifter løsningen har feilsøkt i flere perioder og konkludert med at systemet er for gammelt og må byttes ut.
Sum		5 088	6 563	1 625	1 000	14 276	

Økonomiplan for 2025-2028

Teknisk		2025	2026	2027	2028	Sum	Beskrivelse
IT0007	Fiber til Hvalersamfunnet	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000	Videre utbygging av fibernett for å øke antall abonnenter
IT0138	Oppdatering av historiske kart - digitalisering Statens kartverk	125	125	125	-	375	Oppdatering av historiske kart - digitalisering vha Statens kartverk - 70- og 80-tallet. Tilgjengelig for alle.
IT0139	Digitalisering av kommunens plangrunnlag	125	250	250	-	625	Digitalisering av kommunens plangrunnlag - eldre regplaner og k-planer.
NA0002	Prosjektering og oppgradering av torget	250	625	625	625	2 125	Oppgradering av torget - treverk/steinbelegning/beplantning/møbler/kunst/konkurranse/paralleloppdrag/grunnarbeider
KB0096	Investerings tiltak: standardheving bygg	1 875	1 875	1 875	1 875	7 500	Standardheving bygg i.h.t. tilstandsvurdering som ikke er ordinært vedlikehold av bygningsmassen Herunder nevnes etter-isolering, nye tak, ominnredning, pålegg ved tilsyn, nye funksjonskrav ved vernerunder, oppgradering av gamle sikringskkap mv.
KB0102	Adgangskontroll, lås og beslag på kommunale formålsbygg	-	500	-	-	500	Adgangskontroll lås og beslag (3 barnehager)
KB0105	Servicebygg og brannstasjon - andel rammefinansiert	2 500	-	-	-	2 500	Slutføring av 2. etasje Rask ferdigstilling av bygget vil frigjøre andre bygg gi raskere innflytting i 2. etasje. Servicehus Sandbakken, ble forsinket 1 år i forrige budsjettbehandling, er ytterligere utsatt et år. Forsinket byggetillatelse og omlegging av VA-anlegg på Sandbakken har forsinket prosessen. Byggetillatelsen ble i løpet av høsten 2022 gitt. Prosjektet er nødvendig av HMS-hensyn og representerer innsparinger i drift på sikt. Prisstigning siden 2020 har medført at priser på byggevarer har steget med over 50 %. Anbudsinnhenting er klar for utsending umiddelbart etter behandlingen av økonomiplanen. Total forventes bygget å koste 24 mill. kr. hvorav 4,2 mill. kr. er mva som refunderes. Ca. 40% av renter og avdrag dekkes opp under selvkostkapitlene
KB0120	Småskal enøk tiltak	-	1 000	625	625	2 250	Småskala enøk-prosjekt bygg etter-isolering, varmepumper, solceller, styringssystemer og generell kompetanseheving. Det forutsettes at prosjektet skal gi innsparing på kort og lang sikt.
KB0125	Garasjebygg/verksted undervisning	290	-	-	-	290	Garasjebygg/verksted undervisning
KB0141	Kommunale boliger ressurskrevende bolig	-	9 750	20 000	-	29 750	Utvidelse av antall boenheter for ressurskrevende tjenester som følge av endret prognose på antall brukere. Forutsetter
KB0134	Utvidelse av sykehjemmet	-	2 500	-	-	2 500	Byggetrinn 2 for 7 plasser er ferdig prosjektert. Igangsettes i januar 2024. 50% støtte av Husbanken
KB0136	Nye rørføringer til tørrsprinkleranlegg Dypedalåsen, ev vannåkeanlegg	2 000	-	-	-	2 000	
KB0137	Riving av bygg og asfaltering Sandbakken ikke selvkost	-	1 000	-	-	1 000	Slutføring av 2. etasje Rask ferdigstilling av bygget vil frigjøre andre bygg gi raskere innflytting i 2. etasje
KB0139	Utviklingsprosjekt Florenområdet	750	750	750	750	3 000	Utviklingsprosjekt Florenområdet - planegging - konsulenthjelp og egeninnsats
KB0140	Overvåkningsutstyr skoleområde	-	1 000	-	-	1 000	
MI0043	Bil håndverkere	-	-	750	750	1 500	Skifte av bil som følge av alder og slitasje
NA0001	Kyststier - skilting og merking	125	-	63	-	188	Kyststier - skilting og merking
VP0014	Asfaltering - standardheving	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000	Oppgradering av veier ved endring av bruksklasse, bæreevne, breddeutvidelse, overvann og økt trafikksikkerhet
Sum		10 540	21 875	27 563	7 125	67 103	

Økonomiplan for 2025-2028

Teknisk selvkost (her er alle summer eks. mva)							
Prosjektkode	Prosjektnavn	2025	2026	2027	2028	Sum	Beskrivelse
KB0138	Riving av bygg og asfaltering Sandbakken andel selvkost	-	800	-	-	800	Slutføring av 2. etasje Rask ferdigstilling av bygget vil frigjøre andre bygg gi raskere innflytting i 2. etasje. Servicehus Sandbakken, ble forskjøvet 1 år i forrige budsjettbehandling, er ytterligere utsatt et år. Forsinket byggetillatelse og omlegging av VA-anlegg på Sandbakken har forsinket prosessen. Byggetillatelsen ble i løpet av høsten 2022 gitt. Prosjektet er nødvendig av HMS-hensyn og representerer innsparinger i drift på sikt. Prisstigning siden 2020 har medført at priser på byggevarer har steget med over 50 %. Anbudsinnhenting er klar for utsending umiddelbart etter behandlingen av økonomiplanen. Total forventes bygget å koste 24 mill. kr. hvorav 4,2 mill. kr. er mva som refunderes. Ca. 40% av renter og avdrag dekkes opp under selvkostkapitlene
MI0035	Rv bil	3 650	750	2 850	-	7 250	Skifte av bil som følge av alder og slitasje
MI0045	Va bil	-	750	750	750	2 250	Skifte av bil som følge av alder og slitasje
RE0019	Hel-delvis nedgravde husholdningsavfalls containere	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	Utskifting av containere for å møte krav om kildesortering
VA0044	VA Utvikling	500	500	500	500	2 000	Videreføring av smartvann styringssystem
VA0042	VA Ledningsnett	38 554	23 802	31 803	4 701	98 860	Utvivelse av ledningsnett iht. VA-plan for planperioden
VA0043	VA Pumpestasjoner	11 904	21 504	13 104	20 304	66 816	Ombygging av pumpestasjoner og vannkummer
Sum		55 608	49 106	50 007	27 255	181 976	

Helse og Friskliv							
Prosjektkode	Prosjektnavn	2025	2026	2027	2028	Sum	Beskrivelse
IM0001	Legeliste	720	-	-	-	720	Kjøp av pasientliste. Kommunen skal overta fastlegefunksjonen selv.
IT0135	Oppgradering datautstyr, dokumentasjonsverktøy	150	-	-	-	150	
IT0136	Programvare sykesignal/pasientvarslings - anlegg	313	-	-	-	313	Overgang til skybasert løsning og nytt som følge av dette.
MI0047	Bil tilrettelagte tjenester	875	-	-	-	875	Skifte av bil som følge av alder og slitasje
MI0046	Varebil kjøkken	938	-	-	-	938	Skifte av bil som følge av alder og slitasje
UT1029	Senger hjelpemidler utstyr beredskap	200	-	-	-	200	
Sum		3 196				3 196	

Sum investeringer i varige driftsmidler	74 732	77 544	79 195	35 380	266 851	
--	---------------	---------------	---------------	---------------	----------------	--

Investeringer under finansiering:							
Prosjektkode	Prosjektnavn	2025	2026	2027	2028	Sum	Beskrivelse
START1	Bruk av lån til videre utlån	12 000	12 000	12 000	12 000	48 000	Lån til enslige foreldre og yngre familier som ikke møter krav til egenkapital ved etablering
ME0001	Kirkelige investeringer						2025 - HC WC løsning på Kirkens Hus inkl flytting av et kontor for å frigjøre plass. Kr 500.000. 2026 - Kalking av Østveggen på Hvaler kirke kr 700.000. Inklusiv fjerning av sement ved hjelp av stillas. Det vil bli forsøkt å innhente tilskudd fra Kirkebevaringsprogrammet. NIKU vil hjelpe med prosjektet. 2027 - Prosjektering av minnelund ved Spjørøy kirkegård, kr 600.000. Ikke inkludert beregning av frikjøp av naboens eng.Gress til husdyr.)
AD1015	Egenkapitaltilskudd KLP	500	700	600	0	1 800	Egenkapitaltilskudd KLP
		1100	1100	1100	1100	4 400	